

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

ปริญญาานิพนธ์

ของ

สุริยา ทองคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มกราคม 2550

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

บทคัดย่อ
ของ
สุรียา ทองคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มกราคม 2550

สุริยา ทองคำ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่น
ยโสธร. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะกรรมการผู้ควบคุม : รองศาสตราจารย์ไพบุลย์ ดวงจันทร์, อาจารย์พัชนี โชติกลีเถียร.

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ใน
ภาษาไทยถิ่นยโสธร” ครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การปรากฏร่วมและความสัมพันธ์ระหว่าง
เสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร โดยใช้ระเบียบ
วิธีวิจัยภาษาศาสตร์เชิงปัจจุบัน (Descriptive Linguistics) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลภาคสนามที่
ผู้วิจัยรวบรวมจากพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งใช้ผู้บอกภาษาหลักในท้องถิ่นจำนวน 18 คน และเสนอ
ผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรสามารถปรากฏร่วมกับหมวด
คำอื่นได้ 3 หมวดคำ คือ หมวดคำนาม หมวดคำกริยา และหมวดคำวิเศษณ์ มีเงื่อนไขการปรากฏร่วม
คือ ปรากฏร่วมกับคำหลักคำเดียว ปรากฏร่วมกับคำหลักที่มีความหมายคล้ายหรือไปในทำนอง
เดียวกัน และปรากฏร่วมกับคำหลักได้หลายคำ การปรากฏของคำแสดงภาพลักษณ์ตามจำนวน
พยางค์พบปรากฏ 3 ลักษณะ คือ คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์
และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายพบว่า เสียงพยัญชนะแสดง
ความหมายบอกอาการ เสียงสระแสดงความหมายบอกลักษณะและบอกปริมาณ เสียงวรรณยุกต์
บอกความคงที่หรือความเคลื่อนไหว ส่วนการแสดงความหมายของจำนวนพยางค์ คำแสดง
ภาพลักษณ์พยางค์เดียวแสดงความหมายในลักษณะทันทีทันใด คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์แสดง
ความหมายในลักษณะที่เป็นจังหวะ คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เป็นคำซ้ำแสดงความหมาย
ในลักษณะที่เป็นพหูพจน์ คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เป็นคำซ้อนแสดงความหมายใน
ลักษณะที่เป็นพหูพจน์ มีขนาดต่างกัน และไม่สม่ำเสมอ คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์แท้แสดง
ความหมายในเชิงลบ

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOUNDS AND MEANINGS OF WORDS AND EXPRESSIONS
THAT DESCRIBE IMAGES IN THE YASOTORN DIALECT OF THE THAI LANGUAGE.

AN ABSTRACT
BY
SURIYA THONGKHAM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Arts Degree in Thai
at Srinakharinwirot University
January 2007

Suriya Thongkham. (2007) *The Relationship Between Sounds and Meanings of Words and Expressions that Describe Images in the Yasotorn Dialect of the Thai Language*. Master Thesis M.A.(Thai). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Associate Professor Paiboon Duangchan, Ajaarn Pattanee Chotikasathian

The study on “The relationship between sounds and meanings of words and expressions that describe images in the Yasotorn dialect of the Thai language.” Aims to analyze the concurrences and relationships between sounds and number of syllables and meanings of words and expressions that describe images in the Yasotorn dialect using the descriptive linguistics analyzing method. The analyst collected the data from his own field trips to the subject area and from 18 local people. The study is being presented in analytical describing method.

It was found from the study that the words and expressions that describe images in the Yasotorn dialect can concur with other three groups of words, namely, sounds, verbs and adjectives in some particular situations: concurring with a single main word, concurring with a main word with similar meaning, and concurring with several main words. These words can be classified into 3 groups according to the number of its syllables: one-syllable group, two-syllable group and four-syllable group.

For the relationship between the sounds and number of syllables, it was found that the sound of the consonant will describe the manner while the sound of the vowel will describe characteristics and quantity, and the sound of the tones will describe the stability or mobility. For the meaning of the number of syllable, a word with a single syllable will be used to describe suddenness, a word with two syllable will be used to describe a rhythm, and the word with unreal 4 syllable will signify plurality. If such a 4-syllable word composed of double words it will signify a plurality, different sizes and irregularity. This 4-syllable group show the meaning in a negative way.

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

ปริญญาานิพนธ์

ของ

สุรียา ทองคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มกราคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ไพบุลย์ ดวงจันทร์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาโท และอาจารย์พัชนี โชติเกษียร กรรมการควบคุมปริญญาโท ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนตรวจแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องให้ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่อย่างดีเยี่ยม จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์พัชญา จิตต์เมตตา อาจารย์สุนทรี คันธธรรมพันธ์กรรมการ แต่งตั้งเพิ่มเติมเพื่อสอบปากเปล่าปริญญาโท ที่ได้ตรวจสอบให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขจนปริญญาโทฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้บอกภาษาหลักทั้ง 18 ท่าน โดยเฉพาะนายจันลี บุญจันทร์ นายทองวัน สุทธิโส ผู้บอกภาษารองทุกท่าน ตลอดจนผู้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรทุกท่าน ที่ได้อนุเคราะห์ด้วยความมีน้ำใจอันดีเยี่ยม จนทำให้ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้

ขอกราบขอบพระคุณคณะอาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกจนปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ที่ขอขอบพระคุณยิ่งคืออาจารย์ รุ่งรัตน์ ทองสกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์เจือจันทร์ ไหวพริบ ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณสุดาวดี เขียวกุ่ม ที่ช่วยเหลือทำงานอื่น ๆ จนผู้วิจัยมีเวลาทำปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ จึงขอขอบคุณท่านเหล่านี้เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากปริญญาโทฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตาแด่คุณพ่อสม ทองคำ และแม่คำตา ทองคำ ผู้เป็นกำลังใจที่ดีเยี่ยม และให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ ตลอดจนอาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ จนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

สุรียา ทองคำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง	1
1.2 ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
1.3 ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น	5
1.7 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียง กับความหมาย	10
2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย	10
2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย	11
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์	13
2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์	13
2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์	14
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นยโสธร	19
3 ลักษณะทั่วไปของภาษาไทยถิ่นยโสธร	23
3.1 ระบบเสียง	23
3.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะ	23
3.1.2 หน่วยเสียงสระ	24
3.1.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์	25
3.2 ระบบโครงสร้างพยางค์	28
3.2.1 โครงสร้างคำพยางค์เดียว	28
3.2.2 โครงสร้างคำ 2 พยางค์	28
3.2.3 โครงสร้างคำ 3 พยางค์	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์	30
4.1 หมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วม	30
4.1.1 การปรากฏร่วมกับหมวดคำนาม	30
4.1.2 การปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยา	31
4.1.3 การปรากฏร่วมกับหมวดคำวิเศษณ์	31
4.2 เงื่อนไขการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์	32
4.2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะกับคำหลักคำเดียว	32
4.2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักที่มีความหมายคล้ายกัน หรือไปในทำนองเดียวกัน	33
4.2.3 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักได้หลายคำที่ไม่มี ความหมายคล้ายกันหรือไปในทำนองเดียวกัน	33
4.3 ลักษณะคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์	34
4.3.1 คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว	34
4.3.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์	34
4.3.3 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์	36
5 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์..	37
5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย	37
5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมาย	37
5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมาย	47
5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมาย	59
5.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพยางค์กับความหมาย	61
5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวกับความหมาย ...	62
5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์กับความหมาย	62
5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์กับความหมาย	63
6 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	66
6.1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	66
6.2 อภิปรายผล	68
6.3 ข้อเสนอแนะ	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก	74
ภาคผนวก ก แผนที่	75
ภาคผนวก ข คำแสดงภาคลักษณณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร	78
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้บอกภาษา	109
ประวัติย่อผู้วิจัย	112

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร	25
2 แสดงระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 1	26
3 แสดงระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 2	27
4 แสดงระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 3	27
5 สรุปการแสดงความหมายของเสียงพยัญชนะ	46
6 เปรียบเทียบการแสดงความหมายของกลุ่มสระหน้า	50
7 เปรียบเทียบการแสดงความหมายของกลุ่มสระกลาง	52
8 เปรียบเทียบการแสดงความหมายของกลุ่มสระหลัง	54
9 แสดงลำดับการบอกความหมายของเสียงสระ	56
10 แสดงการบอกปริมาณของเสียงสระ	58
11 แสดงความหมายของเสียงวรรณยุกต์	60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

การศึกษาความหมายในภาษา (อรรถศาสตร์) เป็นการศึกษาแนวคิดหรือวิธีการที่ภาษาสื่อความหมาย กล่าวคือ ศึกษาว่าภาษาสื่อความหมายได้อย่างไร มีความหมายประเภทใดบ้างที่ภาษาสื่อออกมา การสื่อความหมายผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของภาษา อันได้แก่ คำ ประโยค และข้อความต่อเนื่องที่ยาวกว่าประโยคนั้นภาษาทำได้อย่างไร การศึกษาความหมายในภาษานักภาษาศาสตร์โดยทั่วไปได้กล่าวถึงไว้ไม่น้อยกว่าการศึกษาเรื่องเสียงและไวยากรณ์ โดยเฉพาะในเมืองไทยนับว่ายังเป็นสิ่งใหม่ เพราะเพิ่งเปิดสอนกันมาในมหาวิทยาลัยเมื่อประมาณ 30 ปีนี้เอง (สุริยา รัตนกุล. 2544:1-9) ความเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับความเห็นของอุดม วโรตม์สิขิตติ (2537:225) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “นักภาษาศาสตร์ในระยะต้น ๆ ยังมีความรู้ไม่พอ หรือยังไม่เข้าใจเรื่องความหมายในภาษา จึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเสียงและไวยากรณ์เสียเป็นส่วนใหญ่ ปล่อยให้การศึกษาความหมายในภาษาหรืออรรถศาสตร์เป็นภาระของนักปรัชญา เพราะความหมายในภาษาเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาอื่นที่ค่อนข้างยากและซับซ้อน เช่น ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ และปรัชญา”

จากความรู้เรื่องการศึกษาความหมายในภาษาในระยะต้น ๆ ดังที่กล่าวมา เราอาจกล่าวได้ว่า มีนักปรัชญาเพียงพวกเดียวที่สนใจศึกษาเรื่องความหมายในภาษามาตั้งแต่โบราณ ดังที่ สุริยา รัตนกุล (2544 :14 - 15) ได้กล่าวไว้ว่า ในระยะแรก ๆ นักปรัชญาชาวกรีกได้สนใจปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ของภาษากับความคิด เรื่องความหมายในภาษา เรื่องที่ภาษามความหมายและถ่ายทอดความหมาย นักปรัชญาชาวกรีกคนสำคัญ เช่น เพลโต (ราว 428 ปี - 347 ปีก่อนคริสตกาล) ได้สนใจในเรื่องความหมายอย่างลึกซึ้ง ต่อมาอาริสโตเติล¹ (ราว 384 ปี - 322 ปีก่อนคริสตกาล) ซึ่งเป็นศิษย์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของเพลโตก็ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องความหมายเอาไว้มาก

การศึกษาเรื่องเสียงกับความหมายในสมัยโบราณดูเหมือนจะเป็นภาระของนักปรัชญามาโดยตลอด ในขณะที่ทางด้านนักภาษาศาสตร์เองสนใจศึกษาภาษาจากตัวเขียนเป็นสำคัญจนถึงสมัยแฟร์ดินองด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand De Saussure ค.ศ.1857–1913) นักภาษาศาสตร์ชาวสวิสเชื้อ

¹สุริยา รัตนกุล (2544: 15-23) กล่าวว่า อาริสโตเติลเป็นคนแรกที่ได้ให้นิยามของคำว่า “คำ” (word) เอาไว้ว่า คำคือส่วนที่เล็กที่สุดในภาษาที่มีความหมาย ซึ่งนิยามของอาริสโตเติลนี้ได้ใช้กันมาเกือบสองพันปี จนกระทั่งเมื่อนักภาษาศาสตร์ในปัจจุบันวิเคราะห์พบว่าหน่วยคำ (morpheme) เป็นหน่วยที่มีความหมายซึ่งเล็กกว่า “คำ” คำนิยามของคำว่า “คำ” ของอาริสโตเติลจึงเลิกใช้ไป

สายฝรั่งเศส ที่ได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของภาษาว่า “เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นภายในสมองของผู้พูดและผู้ฟัง เมื่อผู้พูดเปล่งเสียงและเมื่อผู้ฟังได้รับสัญลักษณ์ทางภาษา” (สุริยา รัตนกุล. 2544 : 50) จากแนวความคิดดังกล่าวของ เดอ โซซูร์ แสดงให้เห็นว่า เสียงพูดเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานที่เชื่อมโยงให้เกิดความหมาย หลังจากนั้นนักภาษาศาสตร์จึงได้หันมาให้ความสำคัญต่อการศึกษารูปแบบเสียงพูด และให้ความสนใจศึกษาเรื่องความหมายในภาษามากขึ้น

จากการที่นักภาษาศาสตร์ศึกษาภาษาจากเสียงพูดอย่างเป็นระบบทำให้พบองค์ความรู้สากลว่า ระบบเสียงเป็นระบบพื้นฐานที่ทุกภาษาต้องมี และหน่วยเสียง (phoneme) เป็นหน่วยที่เล็กที่สุด แม้ว่าโดยทั่วไปหน่วยเสียงจะไม่มี ความหมายในตัวเองชัดเจน แต่จะถือว่าหน่วยเสียงไม่มีความเกี่ยวข้องกับ ความหมายหรือไม่มี ความหมายเลยก็ไม่ได้ เพราะว่าหน่วยเสียงเป็นหน่วยสำคัญในการแยกความหมายของคำในภาษา และในบางวัฒนธรรมเสียงบางเสียงมีลักษณะพิเศษพาดพิงไปถึงความหมายใด ความหมายหนึ่งที่คุ้นชินอยู่ในวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการใช้ตาม ๆ กันมาจนกลายเป็นปรากฏการณ์เฉพาะของสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายได้ในตัวเอง ดังที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงษ์ประพันธ์ (2534 : 188) ได้ทรงประทานข้อสังเกตเกี่ยวกับเสียงพยัญชนะในภาษาไทยไว้ว่า คำในภาษาไทยที่มีเสียง “คล” กล้า มักเป็นคำแสดงอาการ “เคลื่อนไหว คลาดเคลื่อน ไม่เที่ยง” เช่น คลอ คลอง คล่อง คล่อง คลอด คลอน คล้อย คละ คลัก คลั่ง คลับคล้าย คลับคลา คลางแคลง คลาด คลาน คลาย คล้าย คล้า คล้า คล้า โคลง คลี่ คลึง คลื่น คลุก คลุ้ง คลุม เคล็ด เคล้น เคล้า เคลิบเคลิ้ม เคลื่อน หรือที่สุริยา รัตนกุล (2544 : 131) มีข้อสังเกตว่า คำในภาษาไทยที่ประกอบขึ้นจากเสียง “เอ” มักมีความหมายที่ไม่ตรง เช่น เก เข เจ เซ เป้ เป้ เย้ เห เหล่ เขว หรือที่ธนานันท์ ทรงดี (2535 : 91) ได้ศึกษา “ความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ” (ใต้คง) พบว่า เสียงวรรณยุกต์เลื่อนขึ้น / ˊ / เมื่อเปรียบเทียบกับเสียงวรรณยุกต์กลาง / ˊ / จะมีความหมายว่า “น้อยลง” และเสียงวรรณยุกต์สูง-ตกกึ่งที่เส้นเสียง / ˊ / เมื่อเปรียบเทียบกับเสียงวรรณยุกต์กลาง จะมีความหมายว่า “มากขึ้น” เช่น

[maj]	[wät wät]
ร็อน	น้อยลง
[maj]	[wat wat]
ร็อน	มาก
[maj]	[wät wät]
ร็อน	มากขึ้น

จากตัวอย่างเรื่องเสียงบางเสียงที่มักสื่อความหมายไปอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวนี้ สุริยา รัตนกุล (2544 : 131) ให้ความเห็นว่ ไม่ใช่เป็นลักษณะธรรมชาติอันเป็นสากลของเสียงนั้น เช่น เสียง “เอ” ไม่ได้มีลักษณะธรรมชาติที่จะพาดพิงไปถึงความหมายว่า “ไม่ตรง” และไม่มีเหตุผลอะไรที่

คำที่มีความหมายว่า “ไม่ตรง” จะต้องประกอบขึ้นจากเสียง “เอ” เห็นได้จากคำว่า straight ในภาษาอังกฤษซึ่งประกอบด้วยเสียง ei ก็แปลว่า “ตรง” การที่เสียง “เอ” พาดพิงถึงความหมายว่าไม่ตรง จึงเป็นปรากฏการณ์เฉพาะสัทสัญลักษณ์ของสระ “เอ” ในวัฒนธรรมภาษาไทย

คำในภาษาที่มีลักษณะเฉพาะของสัทสัญลักษณ์ มีลักษณะของคำเลียนเสียง ทำหน้าที่เป็นคำขยายกริยา หรือขยายกริยาวิเศษณ์ แล้วมีความหมายเกี่ยวกับลักษณะ ท่าทาง สี เสียง อาการ สภาพ หรือการเน้นความ ตึก (Doke.1935 อ้างใน ธนานันท์ ตรงดี. 2535 :18) เรียกคำเหล่านี้ว่า “คำแสดงภาพลักษณ์” (expression word) คำประเภทนี้เป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของภาษาตระกูลต่าง ๆ ในอาณาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะในภาษาตระกูลไท¹ ภาษาตระกูลไทที่พบคำแสดงภาพลักษณ์เป็นจำนวนมากและค่อนข้างมีลักษณะเด่นอย่างน่าสนใจ ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยยวน (ล้านนา) ภาษาลาว ภาษาไทเหนือ (ไตคง) และภาษาไทถิ่นอื่น ๆ อีกหลายภาษาทั้งในและนอกประเทศไทย ดังตัวอย่างคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาลาวถิ่น ภูเวียงที่วาสนา สุตตาสอน (2531:135) ให้ไว้ เช่น

[kɔːŋ ¹ ʔɛ ³ ɲɛ ³]	กองมีขนาดเล็กเพียงนิดเดียว
[kɔːŋ ¹ ʔɔ ³ ɲɔ ³]	กองเป็นหย่อมขนาดเล็ก
[kɔːŋ ¹ ʔa ³ ɲa ³]	กองเป็นบริเวณกว้างหรือมีจำนวนมาก

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าสระ /ɛ, ɔ, a/ ในวัฒนธรรมของภาษาลาวถิ่น ภูเวียงค่อนข้างจะมีความหมายในตัวเอง กล่าวคือ สระ /ɛ/ จะมีความหมายสัมพันธ์กับขนาดเล็กที่สุด สระ /ɔ/ จะมีความหมายสัมพันธ์กับขนาดเล็ก และสระ /a/ จะมีความหมายสัมพันธ์กับขนาดใหญ่

สำหรับภาษาไทยถิ่นยโสธรซึ่งเป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งในภาคอีสานของประเทศไทย และผู้วิจัยก็เป็นชาวยโสธรโดยกำเนิด ให้ภาษาไทยถิ่นยโสธรในชีวิตประจำวัน สังเกตพบว่า ในวัฒนธรรมของภาษาไทยถิ่นนี้มีคำแสดงภาพลักษณ์อยู่มาก เช่น²

[ɲaːw ⁴ cɛt ⁶ lɛt ⁶]	ยาวแต่มีขนาดเล็ก
[ɲaːw ⁴ cɔt ⁶ lɔt ⁶]	ยาวและมีขนาดกลาง

¹ในที่นี้คำว่า “ไท” (Tai) หมายถึง ภาษาและคนที่พูดภาษาตระกูลไทซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางเชื้อสาย โดยครอบคลุมภาษาและคนที่พูดภาษานี้ทั้งในและนอกประเทศไทย ส่วนคำว่า “ไทย” (Thai) หมายถึง ภาษาและคนที่พูดภาษาไทยที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งของภาษาตระกูลไท

²สัทสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นยโสธรโปรดดูในรายละเอียดข้อ 3) หน่วยเสียงวรรณยุกต์หน้า 7

[na:w⁴ co:t⁶lo:t⁶]

ยาวและมีขนาดใหญ่

จากข้อมูลในตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าเสียงสระ /ɛ/ จะสื่อความหมายที่สัมพันธ์กับขนาดเล็ก สระ /ɔ/ จะสื่อความหมายสัมพันธ์กับขนาดกลาง ๆ และสระ /o/ จะสื่อความหมายสัมพันธ์กับขนาดใหญ่

จากตัวอย่างข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่า คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรค่อนข้างเป็นลักษณะเด่นของภาษานี้ ซึ่งนักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาเช่นเดียวกับภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ และโดยเหตุที่คำแสดงภาพลักษณ์เป็นคำที่เสียงบางเสียงมีลักษณะพิเศษพาดพิงไปถึงความหมายใด ความหมายหนึ่งที่คุ้นชินอยู่ในวัฒนธรรม จนกลายเป็นปรากฏการณ์เฉพาะของศัพท์สัทสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายในตัวของมันเองได้ดังกล่าวแล้ว ประกอบกับจากการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่าผลงานการศึกษาเกี่ยวกับคำประเภทนี้มีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการศึกษาคำประเภทอื่น และจากการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยถิ่นยโสธร ผู้วิจัยจึงไม่พบว่ามีนักภาษาศาสตร์หรือผู้สนใจได้ศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ไว้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในวัฒนธรรมภาษาไทยถิ่นยโสธรไว้เป็นหลักฐาน โดยคาดว่าองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาความหมาย (อรรถศาสตร์) และเป็นข้อมูลสำคัญของการศึกษาภาษาไทยถิ่นต่อไป อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นยโสธรที่จะได้เข้าใจภาษาถิ่นนี้ได้ดียิ่งขึ้น อันจะส่งเสริมให้การปฏิบัติงานหรือการปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์การปรากฏร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

1.3 ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้สามารถเข้าใจการปรากฏร่วม และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยถิ่นยโสธร ซึ่งจะทำให้เข้าใจความหมายและใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานได้ดีขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาการปรากฏร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร ระหว่างช่วง พ.ศ. 2547 - 2548 โดยศึกษาทุกอำเภอในจังหวัดยโสธร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีศัพท์เฉพาะที่จำเป็นต้องนิยามดังนี้

คำแสดงภาพลักษณ์ คือ คำประเภทหนึ่งซึ่งเจ้าของภาษาสร้างขึ้นเพื่อแสดงภาพลักษณ์ ทำหน้าที่ขยายคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะ รูปร่าง ท่าทาง เสียง สี อากาาร สภาพ หรือการเน้นความในภาษาไทยถิ่นยโสธร

คำหลัก คือ คำนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร ที่มีคำแสดงภาพลักษณ์มาขยาย

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากคำแสดงภาพลักษณ์เป็นคำที่ไม่มีความหมายชัดเจนในตัวเอง หากคำในภาษาไทยมาตรฐานใช้แทนยาก ดังนั้นการอธิบายความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ ในงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยจะให้ความหมายด้วยวิธีการว่า ถ้าหากคำแสดงภาพลักษณ์คำใดสามารถใช้คำภาษามาตรฐานแทนได้ ผู้วิจัยจะใช้คำภาษามาตรฐานแทนความหมาย แต่ถ้าหากคำแสดงภาพลักษณ์คำใดไม่สามารถใช้ภาษามาตรฐานแทนได้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีให้ความหมายด้วยการอธิบาย

1.7 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีภาษาศาสตร์เชิงปัจจุบัน (Descriptive Linguistics) โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1.7.1 การสำรวจรวบรวมและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สำรวจรวบรวมและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้พื้นฐาน และเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาค้นคว้าโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยถิ่นยโสธร

1.7.2 การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยจดบันทึกด้วยสัทอักษร พร้อมกับการบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง และมีวิธีการดังนี้

1.7.2.1 สัทอักษรที่ใช้

สัทอักษรที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) หน่วยเสียงพยัญชนะมีทั้งหมด 20 หน่วยเสียง ดังนี้

/p/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม ริมฝีปาก

/ph/ ระเบิด ไม่ก้อง มีลม ริมฝีปาก

/b/ ระเบิด ก้อง ริมฝีปาก

/t/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม ปุ่มเหงือก

/th/ ระเบิด ไม่ก้อง มีลม ปุ่มเหงือก

/d/ ระเบิด ก้อง ปุ่มเหงือก

/c/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เพดานแข็ง

/k/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เพดานอ่อน

/kh/ ระเบิด ไม่ก้อง มีลม เพดานอ่อน

/ʔ/ ระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เส้นเสียง

/m/ นาสิก ก้อง ริมฝีปาก

/n/ นาสิก ก้อง ปุ่มเหงือก

/ɲ/ นาสิก ก้อง เพดานแข็ง

/ŋ/ นาสิก ก้อง เพดานอ่อน

/ɰ/ นาสิก - เสียดแทรก ก้อง เส้นเสียง

/f/ เสียดแทรก ไม่ก้อง ฟันบนริมฝีปากล่าง

/s/ เสียดแทรก ไม่ก้อง ปุ่มเหงือก

/l/ ข้างลิ้น ก้อง ปุ่มเหงือก

/w/ กึ่งสระ ก้อง ริมฝีปาก

/y/ กึ่งสระ ก้อง เพดานแข็ง

2) หน่วยเสียงสระมีทั้งหมด 21 หน่วยเสียง ประกอบด้วย

สระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง ได้แก่

/i/ สระสั้น หน้า สูง ริมฝีปากไม่ห่อ

/i:/ สระยาว หน้า สูง ริมฝีปากไม่ห่อ

/e/ สระสั้น หน้า กลาง ริมฝีปากไม่ห่อ

/e:/ สระยาว หน้า กลาง ริมฝีปากไม่ห่อ

/ɛ/	สระสั้น	หน้า	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ɛ:/	สระยาว	หน้า	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ɯ/	สระสั้น	กลาง	สูง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ɯ:/	สระยาว	กลาง	สูง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ə/	สระสั้น	กลาง	กลาง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ə:/	สระยาว	กลาง	กลาง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/a/	สระสั้น	กลาง	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ
/a:/	สระยาว	กลาง	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ
/u/	สระสั้น	หลัง	สูง	ริมฝีปากห่อ
/u:/	สระยาว	หลัง	สูง	ริมฝีปากห่อ
/o/	สระสั้น	หลัง	กลาง	ริมฝีปากห่อ
/o:/	สระยาว	หลัง	กลาง	ริมฝีปากห่อ
/ɔ/	สระสั้น	หลัง	ต่ำ	ริมฝีปากห่อ
/ɔ:/	สระยาว	หลัง	ต่ำ	ริมฝีปากห่อ

สระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่

/ia/	สระหน้า	สูง	เลื่อนลง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/wa/	สระกลาง	สูง	เลื่อนลง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ua/	สระหลัง	สูง	เลื่อนลง	ริมฝีปากไม่ห่อ

3) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ มีทั้งหมด 6 หน่วยเสียงดังนี้

ต่ำ-ขึ้น	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1/
ต่ำ-ตก	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2/
กลาง-ระดับ	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3/
สูง - ขึ้น - ตก	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4/
สูง - ระดับ	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5/
สูง-ตก	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6/

1.7.2.2 การคัดเลือกผู้บอกภาษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้บอกภาษาหลักจากทุกอำเภอ อำเภอละ 2 คน ไม่แยกชายหญิง รวมผู้บอกภาษาทั้งหมด 18 คน ซึ่งผู้บอกภาษามีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นชายไทยโดยกำเนิด เต็บโต และอาศัยอยู่ในจังหวัดยโสธร โดยที่ไม่เคยอพยพโยกย้ายไปอยู่ที่อื่น และใช้ภาษาไทยถิ่นยโสธรในชีวิตประจำวัน

2) มีอวัยวะในการออกเสียงครบถ้วนเป็นปกติ

3) มีปฏิภาณไหวพริบ เสียสละ มีความรับผิดชอบสูง และเต็มใจให้ความร่วมมือ

4) ได้รับความศึกษาไม่เกินภาคบังคับในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

นอกจากนี้ยังใช้ผู้บอกภาษาเสริมโดยวิธีธรรมชาติ ที่คนในท้องถิ่นมาร่วมให้ข้อมูล

1.7.2.3 ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม 2 ครั้งด้วยกัน ได้แก่

ครั้งที่ 1 รวบรวมข้อมูลภาคสนามในวันที่ 1 - 30 ตุลาคม 2547 ในแหล่งข้อมูลทั้ง 9 อำเภอในเขตจังหวัดยโสธร โดยนำคำหลักที่ได้กำหนดไว้ไปสอบถามผู้บอกภาษาทั้งผู้บอกภาษาหลักและผู้บอกภาษาเสริม ว่าคำหลักแต่ละคำมีคำแสดงภาพลักษณ์คำใดขยายบ้าง และคำแสดงภาพลักษณ์แต่ละคำมีความหมายอย่างไร พร้อมทั้งการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลด้วยสัทอักษร

ครั้งที่ 2 สอบทานข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 - 20 พฤษภาคม 2548 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามครั้งที่ 1 ไปสอบถามเกี่ยวกับความถูกต้องของเสียงที่บันทึกและความถูกต้องของความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ เพื่อการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ต่อไป

1.7.2.4 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1) รายการคำหลักที่คำแสดงภาพลักษณ์ขยายได้จำนวน 160 คำ

2) เครื่องบันทึกเสียง

3) แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง

การเก็บข้อมูลโดยวิธีการดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรทั้งสิ้นจำนวน 705 คำ¹

¹ดูในภาคผนวกคำแสดงภาพลักษณ์หน้า 78

1.7.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะใช้ระเบียบวิธีภาษาศาสตร์เชิงปัจจุบัน (Descriptive Linguistics)

วิเคราะห์เนื้อหาตามขอบเขตที่ศึกษา ดังนี้

1.7.3.1 วิเคราะห์การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

1.7. 3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมาย

1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมาย

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมาย

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมาย

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพยางค์กับความหมาย

1.7.4. การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

สรุปและเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรครั้งนี้ จัดแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นยโสธร

2.1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ดังนี้

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบในงานวิจัย ดังนี้

ชัมย์พร วิฑูริศานต์ (2516 : 5 - 13) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงมีความสัมพันธ์กับความหมาย ในบทความเรื่อง "ภาษาจากความรู้สึก" ในบทความนี้ได้เสนอแนวคิดสำคัญว่า คำภาษาไทยส่วนมากมีรูปและเสียงที่พ้องกับความหมายของคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำที่แสดงความรู้สึกและคำที่แสดงอาการ ในบทความนี้ยังได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ซึ่งมีตั้งแต่เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์เอาไว้ด้วย

ลำอาง หิริบุญบูรณ์ (2522 : 56 - 73) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย โดยเสนอไว้ในบทความเรื่อง "การเข้าถึงวรรณคดีด้วยวิธีทางสัทศาสตร์" ในบทความนี้ได้วิเคราะห์ความหมายของเสียงสระและพยัญชนะในภาษาไทย ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า เสียงสระและพยัญชนะมีความสัมพันธ์กับความหมายบ้างในบางแง่มุม เช่น ถ้าต้องการให้เกิดการตัดขาดจะใช้พยัญชนะเสียงกักเป็นตัวสะกดเช่น กัก กับดัก ถีบ หยอด กลีบ ฯลฯ ถ้าต้องการให้เกิดการเสียดสีก็จะใช้พยัญชนะเสียงเสียดแทรก เช่น ช่าน ชัด สูสี แล้ ฟู่ฟ่า ฟุดฟิด สอด แทรก ฯลฯ ถ้าต้องการให้โค้งจะใช้สระกลม (ริมฝีปากห่อ) เช่น ขด คอ งอ หม้อ กลม ก้ม โอบ วง วน ฯลฯ ถ้าต้องการเปิดใช้สระเออ เช่น เผย เฉิดฉั่น ระเบิด เป็นต้น

พยอม ธรรมบุตร (2522 : 81 - 86) ได้เขียนบทความเรื่อง “เสียงสื่อความหมายได้อย่างไร” ในบทความเรื่องนี้ได้กล่าวถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของนักภาษาศาสตร์หลายคน ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า เสียงสามารถสื่อความหมายได้บ้างบางแง่มุมและในบางภาษา แต่ก็ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าเสียงมีความหมายในตัวเอง ต้องศึกษาต่อไปอีกมาก

สุริยา รัตนกุล (2544 : 131) ได้กล่าวถึงสัทสัญลักษณ์ (sound symbolism) และสัทสุนทรีย์ (phonesthesia) ไว้ว่า เป็นเสียงที่เกี่ยวข้องกับความหมาย โดยตัวของมันเองมีลักษณะพิเศษพาพิงไปถึงความหมายในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งสัทสัญลักษณ์และสัทสุนทรีย์ มีความแตกต่างกันดังนี้

1) สัทสัญลักษณ์ (sound symbolism) มีความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ที่แสดงต่างกันเป็นขั้วหรือเป็นระดับ เช่น สูง-ต่ำ เล็ก-ใหญ่ มาก-น้อย ช้า-เร็ว เป็นต้น ที่สำคัญสัทลักษณะ (phonetic- feature) ที่แสดงความหมาย จะต้องต่างกันเป็นขั้วอีกด้วย เช่น สระหน้า-หลัง สระปิด-เปิด เสียงก้อง-ไม่ก้อง เป็นต้น

2) สัทสุนทรีย์ (phonesthesia) มีความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายที่ไม่ต่างกันเป็นขั้ว ๆ ลักษณะทางเสียงก็ไม่ต่างกันเป็นขั้ว ๆ ด้วย มักจะศึกษาว่าเสียงใดสื่อความหมายไปทางใดมากกว่า เช่น สระ “เอ” ในภาษาไทยมักให้ความหมายที่ไม่ตรง เช่น เซ เป้ เก เย้ เจ เป็นต้น

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย ผู้วิจัยได้ใช้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบในงานวิจัย ดังนี้

อภิรดี อุดมมณีสุวัฒน์ (2525) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของเสียงสระและความหมายของคำซ้ำพยางค์ในภาษาไทย ผลจากการศึกษาพบว่า คำซ้ำพยางค์ในภาษาไทยมีรูปแบบของเสียงสระอยู่ 2 แบบใหญ่ ๆ และมีความสัมพันธ์กับความหมาย ดังนี้

1) คำซ้ำสองพยางค์ที่ไม่มีข้อจำกัดของคู่สระที่เกิดร่วมกันในพยางค์หลักและพยางค์ซ้ำ จะมีความหมายที่แสดงทัศนคติของผู้พูดต่อสิ่งหรือบุคคลไม่ผู้ดีนัก กล่าวคือ ในพยางค์หลักจะเป็นสระใด ๆ ก็ได้ แต่สระในพยางค์ซ้ำจะเป็นสระใดสระหนึ่งในต่อไปนี้คือ / ə /, / ε /, / o / และหรือมีพยัญชนะท้ายนาสิก เช่น ในคำว่า กินกิน [kin kən] ดีแด่ [dii dɛɛ] นังนัง [nŏŋ nŏŋ]

2) คำซ้ำสองพยางค์ที่มีข้อจำกัดของคู่สระที่เกิดร่วมกันในพยางค์หลักและพยางค์ซ้ำ ทั้งยังมีข้อจำกัดอีกว่า จะพบการซ้ำแบบนี้เฉพาะในหมวดคำกริยาอาการ หมวดคำคุณศัพท์ และในหมวดคำกริยาวิเศษณ์เท่านั้น รูปแบบของเสียงสระในพยางค์ทั้งสองจะเป็นแบบใดแบบหนึ่ง ดังต่อไปนี้ สระหลัง- สระหน้า เช่น ในคำว่า โยกเยก [yŏok yêek] อ้อแอ้ [ʔŏw ʔɛɛ] หรือสระสูงหรือสระกลาง - ต่ำ เช่น กรีดกรีด [kriit kraat] คำซ้ำสองพยางค์ที่มีข้อจำกัดนี้ จะมีความหมายที่เกี่ยวกับความรู้สึกของผู้พูดที่มีต่อสิ่งหรือบุคคลนั้น ๆ อาจแยกเป็นความหมายย่อยได้ 5 ความหมายคือ เพิ่มความหมายของ

พยางค์หลักเกี่ยวกับลักษณะหรืออาการ เพิ่มความหมายของพยางค์หลักที่เกี่ยวกับปริมาณของเสียง ให้มีมากขึ้น เพิ่มความหมายของพยางค์หลักโดยอาจเปลี่ยนแปลง ความหมายของพยางค์หลักบ้าง เล็กน้อย ความหมายที่บอกลักษณะเกี่ยวกับเสียง และความหมายที่บอกลักษณะเกี่ยวกับอาการหรือ ท่าทาง

เปรมินทร์ คาระวี (2529) ได้ศึกษารูปและความหมายของคำซ้ำพยางค์คำคุณศัพท์และกริยา วิเศษณ์ในภาษาสงขลา พบว่า ในด้านความหมายคำซ้ำพยางค์แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ คำซ้ำพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง และคำซ้ำพยางค์ที่ไม่มีความหมายในตัวเอง คำซ้ำพยางค์ที่มีความหมายในตัวเองจะกำหนดความหมายได้จากความหมายของหน่วยหลัก หรือได้จากรูปแบบทางเสียง และยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

1) ความหมายของคำซ้ำพยางค์ที่มีหน่วยหลักจะให้ความหมายในการเพิ่มหรือลดค่าความหมายของหน่วยหลัก

2) ความหมายของคำซ้ำพยางค์ที่ไม่มีหน่วยหลักจะสัมพันธ์กับรูปแบบทางเสียงของคำซ้ำพยางค์นั้น ๆ เช่น

สระ /a~a/ หรือ /a:~a:/ จะแสดงอาการที่บ่งถึงความเกรง เช่น

[chan⁵ kaŋ⁴] เกกมะเหรก ทะลึ่ง

[la:n⁷ ka:n⁴] เกะกะระรานคนอื่น

สระ u~u หรือ u:~u: จะแสดงรูปลักษณะที่บ่งถึงความรุงรัง เช่น

[ʔup³ sup¹] สกปรก

[cu:n³ mu:n¹] เพ็นพ่านไม่เป็นระเบียบ

สระ /o~o/ หรือ /o:~o:/ จะแสดงนามธรรมที่บ่งบอกถึงความดี้อร้น ทะเล้น หน้าไหว้

หลังหลอก เช่น

[choŋ⁵ doŋ³] ดี้อร้น พิเรน ทะลึ่ง

[lo:n⁵ cho:n¹] ทะลึ่ง ไม่เอาการเอางาน

สระ u: u: จะแสดงรูปลักษณะ บวม พอง ฟกซ้ำ เช่น

[lu:ŋ³ tu:ŋ³] ขึ้นอืด พอง

[lu:t² pu:t⁴] ปูดขึ้น บวม

สระ /e:~e:/ หรือ /e:~e:/ จะแสดงอาการที่บ่งถึงความอืดอาด ไม่กระตือรือร้น เช่น

[se:⁵ de:³] ซ้ำ ไม่ฉับไว

[ʔe:⁴ te:³] (นอน นิ่ง) อย่างสบายอารมณ์

สมนา ธารีเธียร (2531) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำโดยแปลงเสียงสระในภาษาอีสานพบว่า เสียงสระในคำที่แปลงมีความสัมพันธ์กับความหมายค่อนข้างเป็นระบบ โดยเฉพาะในคำบางคู่จะมีความหมายใกล้เคียงกันมากหรือเหมือนกัน แต่สื่อความหมายทางขนาดหรือปริมาณที่ต่างกัน กล่าวคือ

- 1) สระหลังมักจะบ่งความหมายของคำในลักษณะที่เพิ่มมากขึ้นกว่าสระหน้า เช่น
 ซืด (ก)¹ ลากให้เป็นรอยเส้นด้วยปากกา ดินสอด หรือสิ่งอื่น ๆ
 ซูด (ก) ครูดด้วยของมีคมแต่แรงกว่าซืด
- 2) สระต่ำมักจะบ่งความหมายของคำในลักษณะที่เพิ่มมากขึ้นกว่าสระสูง เช่น
 วิก (ว) แหว่ง วิน ฉีก หลุด ใช้กับรอยขนาดเล็ก
 วาก (ว) แหว่ง วิน ฉีก หลุด ใช้กับรอยขนาดใหญ่
 บิน (ก) หลุดออก แตกแยกเป็นรอยเล็ก
 บ่าน (ก) หลุดออก แตกแยกเป็นรอยใหญ่
- 3) สระประสมมักจะบ่งความหมายของคำในลักษณะที่เพิ่มมากขึ้นกว่าสระเดี่ยว เช่น
 ยวบ (ก) ยอบลง ทุดลง ทำให้เตี้ย
 ยวบ (ว) ยวบลงแรง ๆ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องเสียงกับความหมาย จะทำให้เราเห็นว่า เสียงบางเสียงในภาษาไทยบางถิ่นสามารถสื่อความหมายได้บ้างในบางแง่มุม ผู้วิจัยจะใช้เอกสารและงานวิจัยเหล่านี้เป็นแนวทางในศึกษาความสัมพันธ์ของเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรต่อไป

2.2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคำแสดงภาพลักษณ์ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแสดงภาพลักษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ ดังนี้

2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบในงานวิจัย ดังนี้

บรรพต เปรมชู (2522) ได้ศึกษาคำวิเศษณ์และสำนวนพหูพจน์ภาษาอีสานไว้ ซึ่งได้รวบรวมคำแสดงภาพลักษณ์ไว้หลายคำ ตัวอย่างเช่น

¹(ก) หมายถึงคำกริยา (ว) หมายถึงคำวิเศษณ์

โตไม้ หรือ โค้ไม้ หมายถึงลักษณะหรือการตั้งอยู่ของสิ่งที่ใหญ่ เห็นได้ชัดเจน เช่น กระจกบดตั้งโตไม้อยู่บนบาน

ต่อม่อ หรือ ค่อม่อ หมายถึงลักษณะหรือการตั้งอยู่ของสิ่งเล็กๆ เช่น หน่อตั้งต่อม่อข้างทาง

โพโว่เพ่ว หมายถึงกริยาที่หลุกหลิกหลุกนใช้กับคนหรือสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ เช่น วัววิ่งโพโว่เพ่วออกจากคอก

พ้อว่อแพ่ว หมายถึงกริยาที่หลุกหลิกหลุกนใช้กับคนหรือสัตว์ที่มีขนาดเล็ก ๆ เช่น ลูกสุนัขวิ่งพ้อว่อแพ่วไปมา

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบในงานวิจัย ดังนี้

อุดม พรประเสริฐ (2523) ได้ศึกษาคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอีสาน (อุบล) เกี่ยวกับ โครงสร้าง การจัดประเภท ตำแหน่งหน้าที่ ความหมาย และการใช้คำวิเศษณ์สองพยางค์ โดยเฉพาะ ในด้านความหมาย สามารถจำแนกคำวิเศษณ์ตามความหมายได้ถึง 10 ประเภทคือ

1) ประเภทสื่อความหมายบอกอาการ เช่น

[dek⁵ le:n⁶ kin⁶ tin⁶] เด็กวิ่งปร้อ

[ka² ta:y⁶ me:p³ ce:p³ phe:p³] กระจ่ายหมอบราบ

2) ประเภทสื่อความหมายบอกลักษณะรูปร่าง เช่น

[na:² ɲa:m⁴ pin⁶ win⁶] หน้าสวยจิ้มลิ้ม

[khon⁴ nan³ ʔuan³ tu?⁵ lu?⁵] คนนั้นอ้วนดู

3) ประเภทสื่อความหมายบอกรส เช่น

[bak² muaj¹ som³ pit² lit²] มะม่วงเปรี้ยวจัด

[nam³ ke:ŋ¹ ca:ŋ¹ ce:w⁶ le:w⁶] น้ำแกงจืดซีดๆ

4) ประเภทสื่อความหมายบอกกลิ่น เช่น

[swa² phay⁵ ni:³ men⁵ ɲe:t² ɲe:t²] เสื้อใครนี่เหม็นตี ๆ

[pa:¹ naw¹ men⁵ tuŋ² tuŋ²] ปลาเน่าเหม็นฉิ่ง ๆ

5) ประเภทสื่อความหมายบอกเสียง เช่น

[dek⁵ hua⁵ ʔik⁴ ʔik⁴] เด็กหัวเราะคิก ๆ

[lom⁴ phat⁴ wi:⁶ wi:⁶] ลมพัดหวิว

6) ประเภทสื่อความหมายบอกแสงสี เช่น

[to:¹ dam¹ khi:² li:²] ตัวดำมืดหมึ

[daw¹ lək³ soŋ⁶ se:ŋ⁵ mian⁴ mian⁴] ดาวฤกษ์ส่องแสงระยิบระยับ

7) ประเภทสื่อความหมายบอกสัณฐาน เช่น

[ta: ¹ mon ⁴ miŋ ³ kiŋ ³]	ตากลมดิก
[lu:k ³ poŋ ⁶ pɛ: ¹ lɛ:p ³ sɛ:p ³]	ลูกโป่งแบนแต่ดแต่

8) ประเภทสื่อความหมายบอกขนาด เช่น

[sin ² san ² kit ⁴ dit ⁴]	ผ้าถุงสั้นจู้
[khon ⁴ su:ŋ ⁵ co:t ³ lo:t ³]	คนสูงชะลูด

9) ประเภทสื่อความหมายบอกความแน่นอน เช่น

[kin ¹ khaw ² sɛ:p ³ ʔɛ: ¹ li: ⁵]	กินข้าวอร่อยจริง ๆ
[mɛ:n ¹ khak ⁴ khak ⁴]	ใช่แน่ ๆ

10) ประเภทสื่อความหมายบอกปริมาณ เช่น

[bak ² sii ² da: ¹ kooŋ ¹ ce:ŋ ³ phe:ŋ ³ yuu ³ thə:ŋ ⁴ to? ³]	ฝรั่งกองพะเนินอยู่บนโต๊ะ
[nam ³ hoŋ ² hɔy ⁴ khuay ¹ ʔo? ⁶ co? ⁶]	น้ำขังรอยควายนิดหน่อย

นอกจากนี้ยังพบว่า คำวิเศษณ์สองพยางค์จะสื่อความหมายบอกขนาดใหญ่ เล็ก หรือ ปริมาณมาก น้อย ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของเสียงสระในคำเหล่านั้น

ฉิน กว่า เเชิง (2529: 77- 87) ได้เสนอความคิดไว้ในบทความเรื่อง “ส่วนเสริมท้ายคำกริยา และคำคุณศัพท์ในภาษาจ้วงหลิวเจียง” ภาษาจ้วงหลิวเจียงนี้เป็นภาษาตระกูลไทกลุ่มเหนือ ในส่วนเสริมท้ายคำเหล่านี้ถ้าหากวิเคราะห์ดูแล้วจะเห็นว่า เสียงสระมีความสัมพันธ์กับความหมาย กล่าวคือ สระสูง / e: / จะให้ความหมายอ่อนกว่าสระต่ำ / a: / เช่น

[nam ¹]	ดำ
[nam ¹ ne:t ⁷ ne:t ⁷]	ดำซ้ำ
[nam ¹ nat ⁷ nat ⁷]	ดำมาก ไม่สวย

นอกจากนี้สระ / i / ยังสื่อความหมายในแง่บวก และ / a: / สื่อความหมายในแง่ลบ เช่น

	แง่บวก	แง่ลบ
[man ⁶ มั่นคง]	[man ⁶ tiŋ ⁵ tiŋ ⁵]	[man ⁶ taŋ ⁵ taŋ ⁵]
[kjan ⁴ กรน]	[kjan ⁴ fi ⁵ fi ⁵]	[kjan ⁴ fa:u ⁵ fa:u ⁵]

วาสนา สุตตาสอน (2531) ได้ศึกษาลักษณะคำซ้ำในภาษาลาวถิ่นภูเวียง ในงานวิจัยนี้ได้แบ่ง คำซ้ำออกเป็น 2 ประเภท คือคำซ้ำแท้และคำซ้ำเทียม โดยเฉพาะในคำซ้ำเทียมซึ่งเป็นคำที่ซ้ำเพียง บางอย่างในหน่วยเสียง ซึ่งอาจเป็นเสียงพยัญชนะ เสียงสระ หรือเสียงวรรณยุกต์ก็ได้ เช่น ce:ŋ⁵ phe:ŋ⁵ คำ ซ้ำประเภทนี้จะแสดงความหมายโดยใช้ลักษณะทางเสียง มีการซ้ำเสียงสระเพื่อใช้สื่อความหมายของ

ขนาดและปริมาณของวัตถุ คน สัตว์ โดยใช้เสียงสระ 3 กลุ่มเสียง คือ

- 1) กลุ่มเสียงที่ใช้กับขนาดวัตถุใหญ่ที่สุดใช้สระ / ua, u:, w: / เช่น

[ɲa:ŋ ³ cuam ⁴ cuam ⁴]	เสียงคนหรือสัตว์ใหญ่เดินในน้ำ
[kha:w ¹ cu:n ³ phu:n ³]	ขาวมาก ๆ
[dam ¹ khw: ⁴ lu: ⁴]	ลักษณะของสัตว์หรือคนที่มีขนาดใหญ่สีดำมาก
- 2) กลุ่มเสียงที่ใช้กับขนาดวัตถุขนาดกลางใช้สระ / a , a: , e , e: /

[kha:w ¹ cam ³ pham ³]	วัตถุไม่ใหญ่นักมีความขาวจำนวนมาก
[me:p ⁴ ce:p ⁵ phe:p ⁵]	ลักษณะการนอนราบคว่ำหน้าของคนที่มีขนาดไม่ใหญ่นัก
- 3) กลุ่มเสียงที่ใช้กับขนาดวัตถุขนาดเล็กใช้สระ / i , i: , e, e: , ia /

[dam ¹ khim ² mim ²]	วัตถุกลม ๆ ขนาดเล็กมีสีดำ
[sii ² ke: ³ de: ³]	วัตถุขนาดเล็กสั้นชี้ขึ้นมา
[ɲa:w ³ ɲiat ⁴ liat ⁴]	สิ่งที่เรียวยาวสูงและตรง

สระทั้ง 3 กลุ่มยังสามารถเปรียบเทียบขนาดของวัตถุจากระดับใหญ่ที่สุดถึงเล็กที่สุดได้ 5 ระดับ คือขนาดใหญ่ที่สุด ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และขนาดเล็กที่สุด

เรณู พ่วงปิ่น (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะคำซ้ำภาษาถิ่นนครไทยกับภาษาไทยถิ่นอีสาน (ภูเวียง) ผลจากการศึกษาความหมายคำซ้ำพบว่า ความหมายของคำซ้ำประเภทคำซ้ำเทียมในภาษาไทยถิ่นอีสานมีความสัมพันธ์กับสระ มีการจัดแบ่งที่เป็นระบบแน่นอนกว่าภาษาถิ่นนครไทย เหตุที่ภาษาถิ่นนครไทยมีความหมายสัมพันธ์กับเสียงสระไม่ค่อยเป็นระบบเนื่องจากมีอิทธิพลของภาษาไทยกลางเข้าไปปนมาก ตัวอย่างคำซ้ำประเภทคำซ้ำเทียมของภาษาถิ่นนครไทยที่ไม่ค่อยเป็นระบบ เช่น

[ʔoŋ ² toŋ ²]	สีแดงเรื่อ ๆ (แก้มแดง)
[pho:m ⁵ ko:ŋ ⁴ ko:y ⁴]	ลักษณะที่ผอมอย่างมาก
[la? ⁴ yo:ŋ ¹ toŋ ¹ teŋ ¹]	ลักษณะสิ่งของที่ห้อยละโยงโตงเตง

สอนศรี พิลาไชย (2534) ได้ศึกษาคำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายของคำวิเศษณ์พบว่า เสียงสระของคำวิเศษณ์สามารถบ่งบอกขนาดหรือปริมาณมากหรือน้อยของสิ่งต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) เสียงสระกลางระดับสั้นต่ำ /a ~ a:/ จะสื่อความหมายเกี่ยวกับขนาดใหญ่ที่สุดหรือปริมาณมากที่สุด เช่น

[ɲa:w ¹ khat ³ la:t ³]	ยาวมากใช้กับของขนาดใหญ่
[ban ¹ pha: ³ ɲa: ³]	บานมากใช้กับของที่มีขนาดใหญ่
[hu: ¹ ca:ŋ ⁶ pa:ŋ ⁶]	รูที่มีขนาดกว้างใหญ่มาก ๆ

2) เสียงสระกลางหรือสระหลังที่มีระดับลิ้นสูงกว่า จะสื่อความหมายเกี่ยวกับขนาดใหญ่กว่าหรือปริมาณมากกว่าเสียงสระหน้าหรือสระหลังที่มีระดับลิ้นต่ำกว่า เช่น

คำหลัก	บอกขนาดใหญ่/มากกว่า	บอกขนาดเล็ก/น้อยกว่า
[san ²] (สั้น)	[khu: ² lu: ²]	[kho: ² ɔ: ²]
[mon ⁵] (กลม)	[mw: ³ kw: ³]	[mɔŋ ³ kɔŋ ³]
[hɔy ²] (ห้อย)	[to: ³ to:n ³]	[tɛ: ³ tɛ:n ³]

3) เสียงสระกลางส่วนใหญ่จะสื่อความหมายเกี่ยวกับขนาดใหญ่หรือปริมาณมากกว่าสระหน้าหลังในระดับเดียวกัน เช่น

คำหลัก	บอกขนาดใหญ่/มากกว่า	บอกขนาดเล็ก/น้อยกว่า
[dam ¹] (ดำ)	[pw: ³ pw: ³]	[pi: ³ pi: ³]
[ba:n ¹] (บาน)	[phə: ³ wə: ³]	[phe: ³ wɛ: ³]

4) เสียงสระหลังส่วนมากจะสื่อความหมายเกี่ยวกับขนาดใหญ่หรือปริมาณมากกว่าสระหน้าในระดับเดียวกัน เช่น

คำหลัก	บอกขนาดใหญ่/มากกว่า	บอกขนาดเล็ก/น้อยกว่า
[su: ⁶] (เหยียด, ตรง)	[kɔŋ ³ nɔŋ ³]	[khiŋ ³ niŋ ³]
[lɛ:n ⁶] (วิ่ง)	[kon ⁶ ton ⁶]	[kin ⁶ tin ⁶]

ธนานันท์ ตรงดี (2535) ได้ศึกษาความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะ (Sound Symbolism) ในภาษาไทยเหนือ โดยใช้คำแสดงภาพลักษณ์เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์พบว่า เสียงสระสามารถแสดงความสัมพันธ์กับความหมายได้ กล่าวคือ

สระหน้า / ɛ, e, ɛ / และสระหลัง / ɔ / จะบ่งบอกความหมายในระดับที่น้อย เช่น

[lɛ: ¹ ciŋ ¹ hiŋ ¹]	แดงนิดหน่อย
[ca: ¹ lɛw ¹ lɛw ¹]	จืดนิดหน่อย
[wǎn ¹ lɛ:m ¹ lɛ:m ¹]	หวานไม่มากนัก
[ʔon ¹ jɔm ¹ jɔm ¹]	นึ่มไม่มากนัก

ส่วนสระหลัง / ɯ, ə, a, u, o / จะบ่งบอกความหมายในระดับที่มาก เช่น

[mɛ̃ ² cũŋ ² cũŋ ²]	เหม็นมาก
[lǎŋ ² ləhə̃ ²]	เหลืองมาก
[sɔm ² tâ:p ² tâ:p ²]	เปรี้ยวจัด
[xũn ² suŋ ² muŋ ²]	ขุ่นมาก
[cêp ² thôt ² thôt ²]	เจ็บมาก

นอกจากนี้เสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายยังแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวหรือคุณสมบัติของเสียงของ แสดงขนาด รูปกว้าง และระดับมากน้อย ส่วนเสียงวรรณยุกต์ที่เพิ่มหรือลดระดับยังแสดงการเพิ่มระดับด้วย ดังตัวอย่าง

พยัญชนะต้น / l /	จะแสดงลักษณะลิ้นไหล เช่น
[mun lɔt lɔt]	ลิ้น มีลักษณะลิ้นมาก
[khon ma: la:t la:t]	คนมา ไม่ขาดระยะเป็นแนวยาว
วรรณยุกต์สูง / ˊ / จะแสดงการลดระดับ วรรณยุกต์สูง-ตก // จะแสดงการเพิ่มระดับ เช่น	
[fon phoŋ ˊoj ˊoj]	
ฝน ตก แรงแดดลง	
[fon phoŋ ˊoj ˊoj]	
ฝน ตก อย่างแรง	
[fon phoŋ ˋoj ˋoj]	
ฝน ตก แรงแขึ้น	

อิมิง จาง (2535) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของสระในอเนกซ์พยางค์ (Tallied syllable) ในภาษาถิ่นเต๋อเป่ย์ของภาษาจ้วงใต้ พบว่า ระบบสระ /e:/ และ /a:/ เป็นสระที่เกิดเป็นคู่ตรงข้ามกันและเป็นคู่ที่ต่างกันในระดับความสูงจะแสดงความหมายภาพลักษณ์ เล็ก ~ใหญ่ ตรงข้ามกัน ในตัวอย่างที่ยกมานี้ พยางค์แรกเป็นพยางค์หลัก พยางค์ที่สองจะเป็นอเนกซ์พยางค์ เช่น

[lop ³³]	to apply with a swap
[lop ³³ le: ²¹³]	to apply with smaller action
[lop ³³ la: ²¹³]	to apply with larger action

สำหรับสระ / ew / และ / w / จะแสดงภาพลักษณ์ “ตามสบาย” และ “ลักษณะพิเศษ” ตามลำดับ เช่น

[ka: ³¹]	to kill
[ka: ³¹ kew ³¹]	to kill casually
[ŋau ³¹]	shiny
[ŋau ³¹ ŋwt ³¹]	shiny as of the fore had

นอกจากนั้น พยัญชนะท้าย / -p, -t, -k, -m, -ŋ / ในอเนกซ์พยางค์ ยังเพิ่มความหมายอีกด้วย ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

พยัญชนะท้าย / -p / แสดงการเคลื่อนไหว เช่น	
[ʔjap ⁵⁵]	to blink
[ʔjap ⁵⁵ ʔje:p ³³]	twinkling

พยัญชนะท้าย / -t / แสดงลักษณะ เช่น

[ba³¹] flat and low

[ba³¹ but³³] short and fat

พยัญชนะท้าย / -k / แสดงการเน้นย้ำ เช่น

[mo:k⁵⁵] fog

[mo:k⁵⁵ me:k⁵⁵] rather misty, hazy

พยัญชนะท้าย / -m / แสดงความรู้สึก

[som³²⁵] sour

[som pje:m³²⁵] a sensation of sourness

พยัญชนะท้าย / -ŋ / แสดงขอบเขต เช่น

[suŋ⁵²] tall, high

[suŋ⁵² khaŋ⁵²] being high and tall

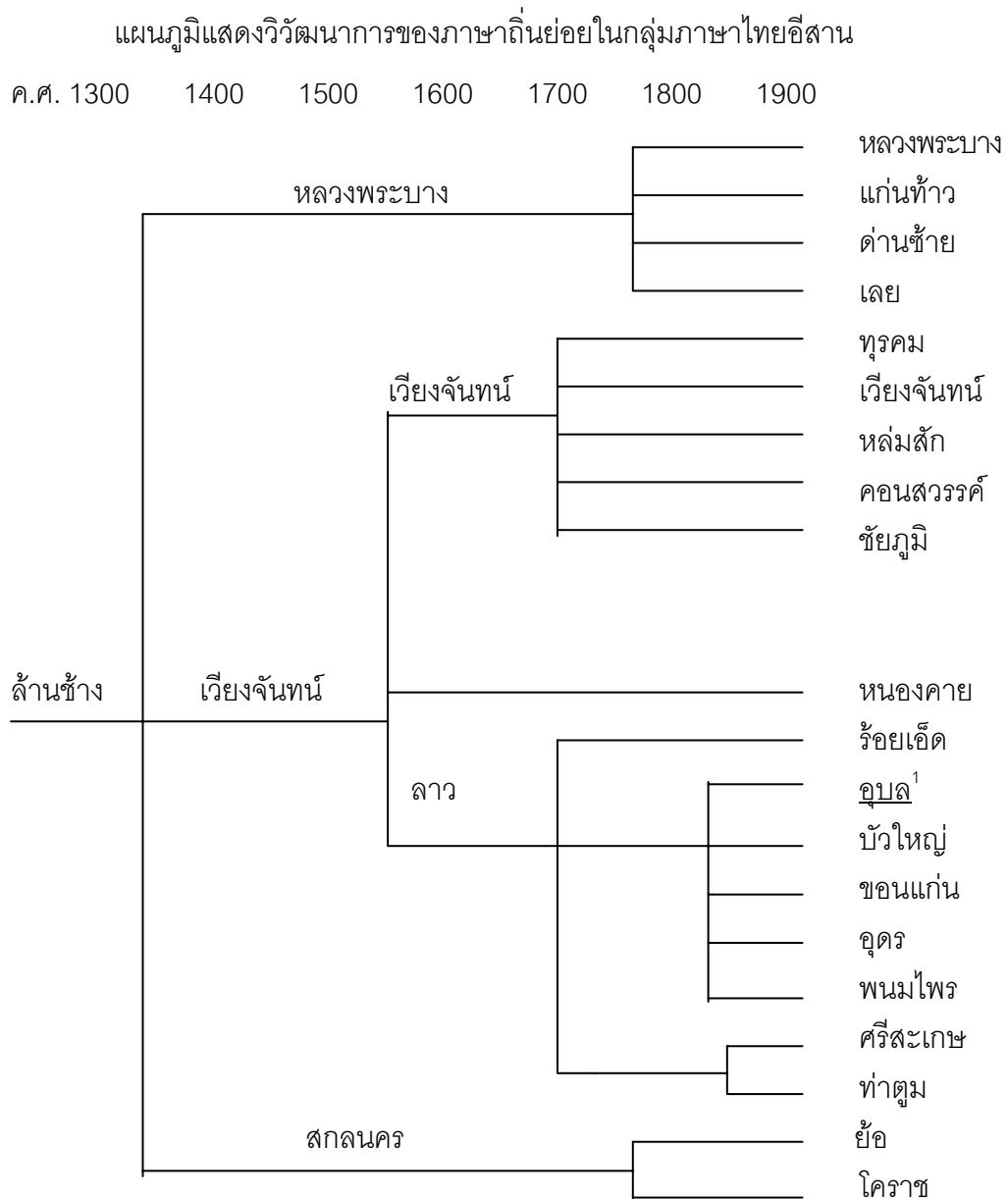
จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำแสดงภาพลักษณ์ (Expression Word) จะเห็นว่า การศึกษาเรื่องคำแสดงภาพลักษณ์ได้มีการศึกษามากมาย แต่การเรียกชื่อต่างกัน เช่น บรรพต เปรมชู (2522) เรียกว่า “คำวิเศษณ์” อุดม พรประเสริฐ (2523) เรียกว่า “คำวิเศษณ์สองพยางค์” ฉิน กว๋า เชิง (2529) เรียกว่า “ส่วนเสริมท้ายคำกริยา” วาสนา สุดตาสอน (2531) เรณู พ่วงปิ่น (2534) เรียกว่า “คำซ้ำเทียม” สอนศรี พิลาไชย (2534) เรียกว่า “คำวิเศษณ์บอกลักษณะ” และ ธนานันท์ ตรงดี (2535) เรียกว่า “คำแสดงภาพลักษณ์” สำหรับในงานในงานวิจัยเล่มนี้ผู้วิจัยจะเรียกว่า “คำแสดงภาพลักษณ์” ตามงานของ ธนานันท์ ตรงดี เนื่องจากเป็นชื่อที่มีความหมายครอบคลุมและชัดเจน

2.3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นยโสธร

จากการศึกษาเอกสารและมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นยโสธร เท่าที่สามารถสืบค้นได้พบเพียงงานวิจัย 2 เล่มคือ

พยอม แผงชาติ (2540) ได้วิจัยเรื่อง “ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร” ซึ่งพบว่า สามารถแบ่งเขตภาษาถิ่นยโสธรออกได้เป็น 2 เขต ได้แก่ เขตที่ 1 เป็นเขตที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอค้อวัง อำเภอทรายมูล อำเภอ กุดชุม อำเภอป่าดิว กิ่งอำเภอไทยเจริญ (ปัจจุบันคืออำเภอไทยเจริญ) และอำเภอเลิงนกทาในเขตพื้นที่ ตำบลสามัคคี ตำบลสามแยก ตำบลสวาท ตำบลสร้างมิ่ง ตำบลศรีแก้ว เขตที่ 2 เป็นเขตที่ใช้ภาษาอีสานกับภาษาผู้ไทยปะปนกัน ได้แก่ ในเขตอำเภอเลิงนกทาในพื้นที่ตำบลห้องแซง ตำบลกุดเชียงหมี ตำบล ทุ่งค้ำ ตำบลโคกสำราญ และตำบลกุดแห่

บราวน์ (Brown.1985 : 144, 181) ได้แสดงวิวัฒนาการของภาษาถิ่นย่อยภาษาไทยอีสาน ในงานวิจัยเรื่อง From Ancient Thai to Modern Dialects ว่า ภาษาไทยถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาไทยอีสาน มีวิวัฒนาการมาจากภาษาล้านช้าง และแตกตัวเป็นภาษาย่อยถิ่นต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่ต่างกันดังแผนภูมิต่อไปนี้

จากแผนภูมิภาษาในกลุ่มล้านช้าง บราวน์ได้แบ่งออกเป็น 3 สายคือ

1) สายหลวงพระบาง บราวน์ได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อยคือ

1.1) ภาษาหลวงพระบาง

¹ภาษาไทยถิ่นยโสธรเป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งในกลุ่มภาษาไทยถิ่นอุบล ดูข้อ 2.3.2) ในหน้าถัดไป

- 1.2) ภาษาแก่นท้าว
- 1.3) ภาษาด่านซ้าย
- 1.4) ภาษาเลย
- 2) สายเวียงจันทน์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ
 - 2.1) ภาษาเวียงจันทน์แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือ
 - 2.1.1) ภาษาทุรคม
 - 2.1.2) ภาษาเวียงจันทน์
 - 2.1.3) ภาษาหล่มสัก
 - 2.1.4) ภาษาคอนสวรรค์
 - 2.1.5) ภาษาชัยภูมิ
 - 2.2) ภาษาหนองคาย
 - 2.3) ภาษาลาวแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ
 - 2.3.1) กลุ่มภาษาร้อยเอ็ด วัชบุรี วาปีปทุม โนนเพชร
 - 2.3.2) กลุ่มภาษาอุบล แบ่งย่อยออกได้เป็น 5 กลุ่มคือ
 - 2.3.2.1) ภาษาอุบล ม่วงสามสิบ ยโสธร คำเขื่อนแก้ว (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดยโสธร) ปากเซ สหัสขันธ์ และปะจันตคาม
 - 2.3.2.2) ภาษาบัวใหญ่
 - 2.3.2.3) ภาษาขอนแก่น
 - 2.3.2.4) ภาษาอุดร
 - 2.3.2.5) ภาษาพนมไพร
 - 2.3.3) กลุ่มภาษาศรีสะเกษ-สุรินทร์แบ่งย่อยออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ
 - 2.3.3.1) ภาษาศรีสะเกษ
 - 2.3.3.2) ภาษาท่าตูม
- 3) สายสกลนคร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ
 - 3.1) ภาษาย้อย
 - 3.2) ภาษาโคราซ

จากแผนภูมิการแบ่งภาษาออกเป็นกลุ่มของบรรณานุกรมที่ยกมานี้ จะเห็นว่าภาษาไทยถิ่นยโสธรเป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งในกลุ่มภาษาอุบล ซึ่งนอกจากจะมีลักษณะทางวรรณยุกต์ที่บรรณานุกรมใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นเป็นแบบเดียวกันแล้ว ลักษณะของเสียงพยัญชนะและสระก็ยังเป็นแบบเดียวกันด้วย เนื่องจากเป็นภาษาในกลุ่มเดียวกัน และมีอาณาเขตติดต่อกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นยโสธรดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตพื้นที่ และแนวทางในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรครั้งนี้

บทที่ 3

ลักษณะทั่วไปของภาษาไทยถิ่นยโสธร

ภาษาไทยถิ่นยโสธรเป็นภาษาไทยถิ่นในสายภาษาล้านช้าง ที่แตกตัวเป็นภาษาเวียงจันทน์ ในราว ค.ศ. 1300 ซึ่งภาษาเวียงจันทน์ได้แตกตัวออกเป็นภาษาลาว ในราว ค.ศ. 1600 จากนั้นภาษาลาวก็ได้แตกตัวออกเป็นภาษาถิ่นต่าง ๆ อีกหลายภาษา จนแตกตัวออกมาเป็นกลุ่มภาษาอุบลในราว ค.ศ. 1800 ซึ่งภาษายโสธรก็เป็นภาษากลุ่มเดียวกับภาษาอุบล ตามงานวิจัยของบราวน์ (Brown.1985 : 144, 181)¹ ภาษาไทยถิ่นยโสธรมีระบบเสียง และระบบพยางค์ ดังนี้

3.1. ระบบเสียง

ระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นยโสธรประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 21 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

3.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะ มี 20 หน่วยเสียง แบ่งเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย ดังนี้

3.1.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียง ได้แก่

- /p/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม ริมฝีปาก
- /ph/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง มีลม ริมฝีปาก
- /b/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ก้อง ริมฝีปาก
- /t/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม ปุ่มเหงือก
- /th/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง มีลม ปุ่มเหงือก
- /d/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ก้อง ปุ่มเหงือก
- /c/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เพดานแข็ง
- /k/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เพดานอ่อน
- /kh/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง มีลม เพดานอ่อน
- /ʔ/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม เส้นเสียง
- /m/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง ริมฝีปาก
- /n/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง ปุ่มเหงือก

¹ดูรายละเอียดแผนภูมิแสดงวิวัฒนาการของภาษาถิ่นย่อยในกลุ่มภาษาไทยอีสาน หน้า 20

- /p/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง เพดานแข็ง
- /t/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง เพดานอ่อน
- /tʰ/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก - เสียดแทรก ก้อง เส้นเสียง
- /f/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง ฟันบนริมฝีปากล่าง
- /s/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม่ก้อง ปุ่มเหงือก
- /l/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะข้างลิ้น ก้อง ปุ่มเหงือก
- /w/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง ริมฝีปาก
- /y/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง เพดานแข็ง

3.1.1.2 หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ได้แก่

- /p/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม ริมฝีปาก
- /t/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม ปุ่มเหงือก
- /k/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เพดานอ่อน
- /tʰ/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกัก ไม่ก้อง ไม่มีลม เส้นเสียง
- /m/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง ริมฝีปาก
- /n/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง ปุ่มเหงือก
- /ŋ/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก ก้อง เพดานอ่อน
- /w/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง ริมฝีปาก
- /y/ แทนหน่วยเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ก้อง เพดานแข็ง

3.1.2 หน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระมีทั้งหมด 21 หน่วยเสียงประกอบด้วยสระเดี่ยวและสระประสม ดังนี้

3.1.2.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง ได้แก่

/i/	แทนสระ	สั้น	หน้า	สูง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/i:/	แทนสระ	ยาว	หน้า	สูง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/e/	แทนสระ	สั้น	หน้า	กลาง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/e:/	แทนสระ	ยาว	หน้า	กลาง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ɛ/	แทนสระ	สั้น	หน้า	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ɛ:/	แทนสระ	ยาว	หน้า	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ɯ/	แทนสระ	สั้น	กลาง	สูง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ɯ:/	แทนสระ	ยาว	กลาง	สูง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ə/	แทนสระ	สั้น	กลาง	กลาง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ə:/	แทนสระ	ยาว	กลาง	กลาง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/a/	แทนสระ	สั้น	กลาง	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ

/a:/	แทนสระ	ยาว	กลาง	ต่ำ	ริมฝีปากไม่ห่อ
/u/	แทนสระ	สั้น	หลัง	สูง	ริมฝีปากห่อ
/u:/	แทนสระ	ยาว	หลัง	สูง	ริมฝีปากห่อ
/o/	แทนสระ	สั้น	หลัง	กลาง	ริมฝีปากห่อ
/o:/	แทนสระ	ยาว	หลัง	กลาง	ริมฝีปากห่อ
/ɔ/	แทนสระ	สั้น	หลัง	ต่ำ	ริมฝีปากห่อ
/ɔ:/	แทนสระ	ยาว	หลัง	ต่ำ	ริมฝีปากห่อ

1.2.2 หน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง ได้แก่

/ia/	แทนสระ	หน้า	สูง	เลื่อนลง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/wa/	แทนสระ	กลาง	สูง	เลื่อนลง	ริมฝีปากไม่ห่อ
/ua/	แทนสระ	หลัง	สูง	เลื่อนลง	ริมฝีปากไม่ห่อ

3.1.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ มีทั้งหมด 6 หน่วยเสียงดังนี้

ต่ำ-ขึ้น	ในงานวิจัยเล่มนี้จะเรียกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ /1/
ต่ำ-ตก	ในงานวิจัยเล่มนี้จะเรียกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ /2/
กลาง-ระดับ	ในงานวิจัยเล่มนี้จะเรียกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ /3/
สูง - ขึ้น - ตก	ในงานวิจัยเล่มนี้จะเรียกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ /4/
สูง - ระดับ	ในงานวิจัยเล่มนี้จะเรียกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ /5/
สูง-ตก	ในงานวิจัยเล่มนี้จะเรียกว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ /6/

เขียนเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

A		B	C		DL	DS
1 หมา		5 ไข่	2 ผ้า	ขาด	1 หด	
3 กิน			6 ป่า	ป่าด	ปด	
๓ ด			บ้า	บาด	บด	
4 มือ			น้ำ	มาก	5 นก	

การศึกษาในครั้งนี้ยังพบอีกว่า นอกจากจะมีเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยในเขตตำบลกุดเซียงหมี ตำบลห้องแซง ตำบลบึงคำ ตำบลโคกสำราญ และตำบลกุดแห่ ของอำเภอเลิงนกทาแล้ว ระบบเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มภาษาไทยถิ่นอีสานที่พบในจังหวัดยโสธร ยังสามารถแบ่งย่อยออกได้ 3 แบบ คือ

1) ระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 1 เป็นระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นยโสธร ที่พบมากที่สุด เขตที่พบได้แก่อำเภอค้อวัง อำเภอเมืองยโสธร อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอชุมพวง อำเภอมหาชนะชัย อำเภอป่าดัว อำเภอไทยเจริญ บางส่วนของอำเภอเลิงนกทา และบางส่วนของอำเภอดงหลวง เขียนเป็นตารางได้ ดังนี้

ตาราง 2 แสดงระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 1

A	B	C	DL	DS
1 หมา	5 ไซ้	2 ผ้า	ขาด	1 หด
3 กิน		6 ป่า	ขาด	ปด
ดี		บ้า	ขาด	บด
4 มือ		น้ำ	มาก	5 นก

2) ระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 2 เป็นระบบเสียงวรรณยุกต์ที่พบในเขตอำเภอดงหลวง อำเภอทรายมูล มีเสียงวรรณยุกต์ 4 แตกต่างกันคือ เสียงวรรณยุกต์ 4 ในแบบที่ 1 เป็นเสียงวรรณยุกต์สูง-ขึ้น-ตก แต่เสียงวรรณยุกต์ 4 ในระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 2 เป็นเสียงวรรณยุกต์สูง-ขึ้น เขียนเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 3 แสดงระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 2

A		B	C		DL	DS		
1 หมา		5 ไข่		2 ผ้า	ขาด		1 หด	
3 กิน			6 ป่า		ขาด		ปด	
ดี		บ้า	ขาด		ขาด	ขาด	ขาด	ขาด
4 มือ			น้ำ		มาก		5 นก	

3) ระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 3 ที่พบในเขตตำบลส้มผ่อ อำเภอไทยเจริญ เป็นระบบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีเพียง 5 หน่วยเสียง เกิดการรวมเสียงวรรณยุกต์ขึ้นในช่อง A 123 เป็นเสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น ดังนั้นจึงไม่มีเสียงวรรณยุกต์กลาง-ระดับ เหมือนกับวรรณยุกต์ในแบบที่ 1 และแบบที่ 2 และคำตาย ในช่อง DL และ DS 123 มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน และออกเสียงเหมือนกับเสียงวรรณยุกต์ขึ้นในช่อง A 123 เขียนเป็นตารางได้ดังนี้

ตาราง 4 แสดงระบบเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 3

A		B	C		DL	DS		
1 หมา		4 ไข่	2 ผ้า		ขาด		1 หด	
กิน			5 ป่า		ขาด		ปด	
ดี			บ้า		ขาด	ขาด	ขาด	ขาด
3 มือ			น้ำ		มาก		4 นก	

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในงานวิจัยเล่มนี้ จะใช้สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงวรรณยุกต์ในแบบที่ 1 เพราะเป็นระบบเสียงวรรณยุกต์ที่มีผู้ใช้มากที่สุดและใช้กันในทุกเขตอำเภอในจังหวัดยโสธร

3.2. ระบบโครงสร้างพยางค์

ภาษาไทยถิ่นยโสธร เป็นภาษาถิ่นหนึ่งในกลุ่มภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2544 : 50) ได้อธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสานไว้ว่า โครงสร้างพยางค์หลักในภาษาไทยถิ่นอีสานมี 3 แบบคือ โครงสร้างคำพยางค์เดียว โครงสร้างคำสองพยางค์ และโครงสร้างคำสามพยางค์ ดังนี้

3.2.1 โครงสร้างคำพยางค์เดียว

โครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบไปด้วยพยัญชนะต้นเดี่ยวเสมอ ใจกลางพยางค์เป็นเสียงสระ พยัญชนะท้ายอาจมีหรือไม่มีก็ได้ และทุกพยางค์ต้องมีเสียงวรรณยุกต์ โครงสร้างคำพยางค์เดียวมี 3 แบบได้แก่ cvvT cvcT และ cvvcT ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) cvvT	เช่น	[fiwa ⁴]	“เรือ”
		[ɲua ⁴]	“วัว”
2) cvcT	เช่น	[don ³]	“นาน”
		[hēt ⁵]	“ทำ”
3) cvvcT	เช่น	[ʔə:n ⁶]	“เรียก”
		[kuay ⁶]	“กล้วย”

3.2.2 โครงสร้างคำ 2 สองพยางค์

โครงสร้างคำ 2 พยางค์มี 10 แบบได้แก่ cvT cvvT, cvvT cvvT, cvT cvvcT, cvvT cvvcT, cvT cvcT, cvcT cvcT, cvvcT cvcT, cvvcT cvvT, และ cvvcT cvvT ดังตัวอย่าง

1) cvT cvvT	เช่น	[ka ² bwa ⁶]	“ผีเสื้อ”
		[sa ² ʔə: ¹]	“สะอึก”
2) cvvT cvvT	เช่น	[si: ¹ da: ³]	“ฝรั่ง”
		[ko: ³ lo: ⁴]	“โกร่ง, เกราะ”
3) cvT cvvcT	เช่น	[ka ² thə:n ⁴]	“ไม่พอ, กิ่ง”
		[ka ² pə:m ³]	“กิ่งก่า”
4) cvvT cvvcT	เช่น	[ta: ³ pa:t ²]	“ตัวปาด”
		[ʔi: ³ fi:ŋ ⁶]	“อีแร้ง”
5) cvT cvcT	เช่น	[ka ² buŋ ³]	“กระบุง”
		[ka ² cəŋ ³]	“ทัพพี”

6) cvcT cvcT	เช่น	[siŋ ⁴ khay ⁴]	“ตะไคร้”
		[caŋ ³ h̄ay ⁴]	“จัญไร”
7) cvvcT cvcT	เช่น	[pa:n ³ doŋ ³]	“ประดง”
		[mɛ:ŋ ⁴ ŋaw ⁴]	“แมงป่องข้าง”
8) cvvcT cvvcT	เช่น	[cɔ:n ³ fɔ:n ⁴]	“ฟังพอน”
		[ʔɔ:n ³ sɔ:n ⁴]	“ปลาบปลื้ม”
9) cvcT cvvT	เช่น	[dak ⁵ dɛ: ⁶]	“ดักแด้”
		[khan ⁴ the: ⁴]	“คันทนา”
10) cvvcT cvvT	เช่น	[cɔ:m ³ hɛ: ¹]	“จอมแห”
		[liam ² ta: ³]	“แสงสะท้อนเข้าตา”

3.2.3 โครงสร้างคำ 3 พยางค์

โครงสร้างคำ 3 พยางค์มี 7 แบบได้แก่ cvT cvcT cvvT, cvT cvvcT cvvT, cvcT cvT cvcT, cvcT cvT cvvcT, cvcT cvT cvvT, cvvcT cvT cvvT, cvT cvvcT cvcT ดังตัวอย่าง

1) cvT cvcT cvvT,	เช่น	[ka ² dan ³ kha: ¹]	“ไข่ดัน”
2) cvT cvvcT cvvT	เช่น	[ka ² bo:ŋ ³ taa ³]	“เป้าตา”
3) cvcT cvT cvcT	เช่น	[sak ¹ ka ² lan ⁴]	“ตำข้าว”
4) cvcT cvT cvvcT	เช่น	[sak ¹ ka ² thiam ⁴]	“ตีลังกา”
5) cvcT cvT cvvT	เช่น	[saŋ ¹ ka ² li: ⁴]	“ศิษย์วัด”
6) cvvcT cvT cvvT	เช่น	[ha:t ⁶ tha ⁴ na: ⁴]	“อาภาภนา”
7) cvT cvvcT cvcT	เช่น	[ka ² bo:ŋ ³ pet ⁵]	“ตะบองเพชร”

โครงสร้างพยางค์หลักทั้ง 3 แบบนี้ผู้วิจัยจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการเก็บและบันทึกข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรต่อไป

ระบบเสียงพยัญชนะและระบบเสียงสระที่นำเสนอในบทนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการบันทึกข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นยโสธร ส่วนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยจะใช้หน่วยเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 1 เพราะเป็นหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ใช้กันแพร่หลายมากที่สุดในจังหวัดยโสธร และโครงสร้างพยางค์ปรับใช้ตามงานวิจัยของวิไลศักดิ์ กิ่งคำ(2544 : 50-53) ในการบันทึกข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

บทที่ 4

การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์

การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ หมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วม เงื่อนไขการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ และคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 หมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏร่วม

ผลการศึกษาคำที่ปรากฏร่วมกับคำแสดงภาพลักษณ์พบว่า มี 3 หมวดคำ คือ หมวดคำนาม หมวดคำกริยา และหมวดคำวิเศษณ์ ดังนี้

4.1.1 การปรากฏร่วมกับหมวดคำนาม

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำนามมีน้อยมากเมื่อเทียบกับคำกริยาและคำวิเศษณ์ จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 81 คำ คิดเป็น 11.48% โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำนามจะทำหน้าที่ขยายคำนาม หรืออาจบอกลักษณะ ขนาด รูปร่าง และเน้นย้ำความหมายให้กับคำนาม เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[hɯu ⁴] “ฐู”	[ciŋ ⁵ piŋ ⁵] ฐูขนาดเล็กกลมอย่างเข้มแหวง
	[ceŋ ⁵ peŋ ⁵] ฐูขนาดเล็กหรืออย่างมีดแหวง
	[coŋ ⁵ poŋ ⁵] ฐูกลมขนาดใหญ่, ขอบกลม
	[cu:ŋ ⁵ pu:ŋ ⁵] ฐูกลมขนาดใหญ่มาก
	[ca:ŋ ⁵ pa:ŋ ⁵] ฐูขนาดใหญ่เปิดกว้าง
	[se: ⁵ we: ⁵] ฐูขนาดเล็กที่แสงผ่านได้เล็กน้อย
	[so: ⁵ wo: ⁵] ฐูขนาดเล็กกลมแสงผ่านได้
	[su: ⁵ wu: ⁵] ฐูกลมขนาดใหญ่แสงผ่านได้
	[so: ⁵ wo: ⁵] ฐูกลมขนาดใหญ่มากแสงผ่านได้
[khe:w ²] “พีน”	[ki:k ⁶ si:k ⁶] พีนที่เล็กถี่และแหลม
	[ka:k ⁶ sa:k ⁶] พีนที่ใหญ่ห่าง
	[kuak ⁶ suak ⁶] พีนที่ใหญ่และเหยิน
[na: ²] “ไบหน้า”	[peŋ ⁵ weŋ ⁵] ไบหน้าเล็ก ๆ จิ้มลิ้มน่ารัก
	[pəŋ ⁵ wəŋ ⁵] ไบหน้าขาวใหญ่และกลม

[si:k ⁵ li:k ⁵]	ใบหน้าเล็กแหลมมาก
[se:k ⁶ le:k ⁶]	ใบหน้าใหญ่ยาว
[me: ⁶ he: ⁶]	ใบหน้าใหญ่บุดั้ง
[ko:k ⁶ wo:k ⁶]	ใบหน้าเล็กกลมขาววอก

4.1.2 การปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยา

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยาพบมีจำนวนมากที่สุดจากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 381 คำ คิดเป็น 54.04% โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยา จะทำหน้าที่ขยาย หรืออาจบอกลักษณะ ขนาด รูปร่าง และเพิ่มความหมายให้กับกริยา เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ten ⁶] “กระโดด”	[deŋ ⁵ deŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กมากกระโดด
	[doŋ ⁵ doŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กกระโดดไม่สูงนัก
	[doŋ ⁵ doŋ ⁵] ตัวขนาดใหญ่กระโดดสูงมาก
	[doŋ ⁵ deŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กกระโดดสูงต่ำไม่เท่ากัน
	[doŋ ⁵ deŋ ⁵] ตัวขนาดใหญ่กระโดดสูงต่ำไม่เท่ากัน
[ywn ³] “ยืน”	[thi: ⁶ li: ⁶] มีขนาดเล็กและยืนตรงมาก
	[the: ⁶ le: ⁶] มีขนาดเล็กและยืนเขิดหน้า
	[thə: ⁶ lə: ⁶] มีขนาดใหญ่และยืนนิ่ง
	[ko: ⁵ so: ⁵] มีขนาดเล็กและยืนก้มเล็กน้อย
	[ko: ⁵ so: ⁵] มีขนาดใหญ่และยืนก้มมาก
	[koʔ ⁵ coʔ ⁵] ยืนย่อขาหลังค่อมเล็กน้อย
	[koʔ ⁵ coʔ ⁵] ยืนย่อขาหลังค่อมมาก

4.1.3 การปรากฏร่วมกับหมวดคำวิเศษณ์

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับหมวดคำวิเศษณ์พบมีจำนวนมากเป็นอันดับที่ 2 จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 243 คำ คิดเป็น 34.64 % โดยคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์ จะทำหน้าที่ขยาย หรืออาจบอกลักษณะ ขนาด รูปร่าง และเพิ่มความหมายให้กับคำวิเศษณ์ เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[lwaŋ ¹] “เหลือง”	[ʔe: ⁶ he: ⁶] เหลืองแห้ง ๆ
	[ʔə: ⁶ he: ⁶] เหลืองเข้มมาก

[kha:w ¹] “ขาว”	[ʔeʔ ⁵ mɛʔ ⁵] เหลืองซีด
	[ʔəʔ ⁵ məʔ ⁵] เหลืองซีดมาก
	[ʔɔy ⁵ hɔy ⁵] เหลืองเล็กน้อย จาง ๆ
	[ʔuy ⁵ huy ⁵] เหลืองมาก
	[ʔuay ⁵ hauy ⁵] เหลืองเข้มสวยงามมาก
	[pɛn ⁵ wɛn ⁵] ขาวสวยจิ้มลิ้ม
	[pən ⁵ wɛn ⁵] ขาวสวยงามน่ารัก
	[co:k ⁶ pho:k ⁶] ขาวเป็นหย่อม ๆ เหมือนเห็ดโคน
	[ca:k ⁶ pha:k ⁶] ขาวเต็มไปหมด
	[cu:n ⁵ phu:n ⁵] ขาว อวบ หนา
	[ca:n ⁵ pha:n ⁵] ขาวสะอาดสว่างใส สวยงาม
	[ʔəm ⁵ tɔ:m ⁵] ขาวซีดไม่สดใส
	[ʔwak ⁶ luwak ⁶] ขาวไม่สดใสไม่สะอาด (ไม่ซัก)
	[ma:p ⁶ map ⁶] ขาวสะท้อนแสงละลานเต็มไปหมด

4.2 เงื่อนไขการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์

ผลการศึกษาเงื่อนไขการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรพบว่า มี 3 ลักษณะด้วยกันคือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะกับคำหลักคำเดียว คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักที่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในทำนองเดียวกัน คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักได้หลายคำ โดยไม่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในทำนองเดียวกัน

4.2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะกับคำหลักคำเดียว

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะในคำหลักคำเดี่ยวนี้นี้ จะไม่ปรากฏร่วมกับคำหลักคำอื่นอีก เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[lwan ¹] “เหลือง”	[ʔuay ⁵ huay ⁵] เหลืองอร่าม
[la:y ⁴] “ลาย”	[tha:m ⁵ thay ⁵] ลายพริ้ว
[men ¹] “เหม็น”	[ŋe:t ² ŋe:t ²] กลิ่นเหม็นนิด ๆ ไชยมาเป็นระยะ
[say ¹] “ใส”	[tiŋ ² liŋ ²] ใสแจ๋ว
[ʔe: ¹] “แฉ่น”	[ʔeŋ ² theŋ ²] แฉ่นนิดหน่อย

ถ้าหากเจ้าของภาษาพูดเฉพาะคำแสดงภาพลักษณ์ โดยไม่มีคำหลัก คำแสดงภาพลักษณ์นั้นยังจะมีความหมายอิงไปถึงคำหลักโดยปริยาย เช่น

คำแสดงภาพลักษณ์

[ʔuay ⁵ ʔuay ⁵]	จะหมายถึง	เหลืองอร่าม (อิงสีเหลือง)
[tha:m ⁵ tha:y ⁵]	จะหมายถึง	ลายพริ้ว (อิงลักษณะลาย)
[ŋe:t ² ŋe:t ²]	จะหมายถึง	กลิ้งเห่มนิด ๆ (อิงกลิ้งเห่มนิด)
[tiŋ ² liŋ ²]	จะหมายถึง	ใสแจ้ว (อิงความใส)
[ʔeŋ ² theŋ ²]	จะหมายถึง	แอ่นนิดหน่อย (อิงลักษณะแอ่น)

4.2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักที่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในการทำงานเดียวกัน

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในการทำงานเดียวกันนี้ จะสามารถใช้คำแสดงภาพลักษณ์คำเดียวกัน ขยายคำหลักที่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในการทำงานเดียวกันได้ เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[pa:n ⁴ ,hɔy ²]“ยาน,ห้อย”	[toŋ ⁵ leŋ ⁵]	ของขนาดเล็กหย่อนลงแกว่งไปมา
	[toŋ ⁵ to:n ⁶]	ลักษณะสั้นยาวไม่เท่ากันหย่อนลง
	[toŋ ⁵ le:ŋ ⁵]	ของลักษณะสั้นยาวไม่เท่ากัน หย่อนยานลง
	[toŋ ⁵ to:n ⁶]	ของขนาดใหญ่มากลักษณะสั้น ยาวไม่เท่ากันหย่อนลง
[sak ⁵ , san ⁵]“ซัก,สั้น”	[ŋek ⁵ ŋek ⁵]	อาการกระตุกที่เร็วมาก
	[ŋok ⁵ ŋok ⁵]	อาการสั้นหรือซักเบา ๆ
	[ŋok ⁵ ŋok ⁵]	อาการสั้นหรือซักแรงแต่ช้า
	[ŋak ⁵ ŋak ⁵]	อาการสั้นที่แรงและเร็วมาก

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าอาการยานกับอาการห้อย หรือ อาการซักกับอาการสั้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมากจึงสามารถใช้คำแสดงภาพลักษณ์กลุ่มเดียวกันขยายได้

4.2.3 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักได้หลายคำ ที่ไม่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในการทำงานเดียวกัน

คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักได้หลายคำ ที่ไม่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในการทำงานเดียวกันนี้ เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่พบได้ค่อนข้างมากในภาษาไทยถิ่นยโสธร ถึงแม้ว่าคำหลักจะมีความหมายแตกต่างกันก็ตามแต่ถ้าหากมีรูปร่าง ลักษณะ หรือท่าทางที่คล้ายคลึงกันก็สามารถใช้คำแสดงภาพลักษณ์คำเดียวกันขยายได้ ซึ่งคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้มีลักษณะคล้ายคำวิเศษณ์มาก เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[khon ¹] “ชน”	[ka:k ⁶ sa:k ⁶] ชนแข็งและเส้นใหญ่มาก
[pa: ¹] “สาก”	[ka:k ⁶ sa:k ⁶] สากและแข็งมาก
[khew ²] “พิน”	[ka:k ⁶ sa:k ⁶] พินซี่ใหญ่และมีจำนวนมาก
[khe:ŋ ¹] “แข็ง”	[ka:k ⁶ sa:k ⁶] แข็งกระด้างและสาก

แต่อย่างไรก็ตาม ในความรู้สึกของเจ้าของภาษา ลักษณะของ ka:k⁶sa:k⁶ นั้นแสดงถึงลักษณะที่สาก กระด้างมาก และมีจำนวนมาก การที่คำหลัก [khon¹], [pa:¹], [khew²] และ [khe:ŋ¹] ใช้คำแสดงภาพลักษณ์ [ka:k⁶sa:k⁶] ขยายนั้นจะต้องมีลักษณะบางประการดังกล่าวร่วมกัน

4.3 ลักษณะคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์

ผลการศึกษาลักษณะคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์พบปรากฏ 3 ลักษณะ คือ คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์

4.3.1 คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว

คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวในภาษาไทยถิ่นยโสธร เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏน้อยที่สุด และจะปรากฏร่วมกับหมวดคำกริยาและหมวดคำวิเศษณ์เท่านั้น จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมดจำนวน 705 คำ ปรากฏจำนวน 50 คำ คิดเป็น 7.09% เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ten ⁶] “เต็น”	[dɔŋ ⁷] กระโดดเหย้อย
[lom ⁶] “ลุ่ม”	[thuan ⁷] ลุ่มลงทันทีและรวดเร็ว
[hɔn ⁶] “ร้อน”	[wu: ⁷] ร้อนวาบ
[ɛ:m ¹] “แหลม”	[pit ⁷] แหลมเปี้ยบ

คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวมักจะสื่อความหมายถึงลักษณะที่มาก กะทันหัน หนักแน่น และรวดเร็วกว่าคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ และ 4 พยางค์

4.3.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์

คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏมากที่สุดจากคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 593 คำ คิดเป็น 84.11% แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

4.3.2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำทั้งคำ

คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำทั้งคำ เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏมากเป็นอันดับ 2 จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 196 คำ คิดเป็น 27.80% เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[na:n ⁵] “เดิน”	[way ⁵ way ⁵] ตัวขนาดเล็กเดินก้าวขาเร็วมาก
	[ko:y ⁶ ko:y ⁶] ตัวขนาดเล็กเดินช้า ๆ เรื่อย ๆ
	[ko:y ⁶ ko:y ⁶] ตัวขนาดใหญ่เดินช้ามาก
[ten ⁶] “กระโดด”	[deŋ ⁵ deŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กมากกระโดดเร็ว
	[doŋ ⁵ doŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กกระโดดเร็ว
	[doŋ ⁵ doŋ ⁵] ตัวขนาดใหญ่กระโดดช้าและสูง
[lay ¹] “ไหล”	[lit ¹ lit ¹] ไหลเร็วมีปริมาณน้อย
	[lut ⁵ lut ⁵] ไหลแรงมีปริมาณมาก
	[co:k ⁶ co:k ⁶] ไหลเบา มีปริมาณน้อย ๆ
	[co:k ⁶ co:k ⁶] ไหลแรงและตกจากที่สูง
	[ca:k ⁶ ca:k ⁶] ขนาดกว้างใหญ่และไหลแรงมาก

คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำมักแสดงลักษณะของอาการ หรืออาการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ

4.3.2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำบางส่วน

คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำบางส่วน เป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏมากที่สุด จากข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 397 คำ คิดเป็น 56.31% เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[no:m ⁴] “นอน”	[ʔeŋ ⁵ leŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กนอนเหยียด
	[pɔŋ ⁵ ɲɔŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กนอนคู้
	[leŋ ⁵ ɲeŋ ⁵] ตัวขนาดใหญ่นอนเหยียด
[me:p ²] “หมอบ, ติดพื้น”	[ce:p ⁶ pe:p ⁶] ตัวขนาดเล็กหมอบติดพื้น
[hɔ:y ²] “ห้อย”	[toŋ ⁵ leŋ ⁵] ของชิ้นเล็ก ๆ ห้อยแกว่งไปมา
	[toŋ ⁵ le:ŋ ⁵] ของชิ้นใหญ่ ห้อยแกว่งไปมา
	[toŋ ⁵ to:m ⁶] ของชิ้นใหญ่หนักมากห้อยอยู่

คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ที่มีลักษณะเป็นคำซ้ำบางส่วนนี้ ส่วนมากมักจะบอกทั้งลักษณะท่าทาง อาการ และปริมาณของคำที่มาขยาย

4.3.3 คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ที่พบในภาษาไทยถิ่นยโสธร มีจำนวนน้อยกว่าข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 62 คำ คิดเป็น 8.79% โดยส่วนมากมักปรากฏหลังคำว่า [pen³] “เป็น”, [khuw:⁴] “คือ”, [het⁵] “ทำ” บางครั้งการปรากฏของคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้ จะไม่ปรากฏคำหลัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[pen ³] “เป็น”	[ʔi: ⁵ lut ⁶ thuw: ² thaw ⁶]	เป็นลักษณะที่อึกทึกรึกรึโครม
[khuw: ⁴] “คือ”	[ma ² ŋw: ⁴ ma ² ŋwŋ ⁶]	ลักษณะที่คดงอไม่เป็นระเบียบ
[het ⁵] “ทำ”	[ka ² ɰw: ⁶ ka ² ɰat ⁶]	ลักษณะที่อืดอาดยืดเยื้อ
	[ma ² nwŋ ⁴ ma ² nwt ⁶]	ลักษณะที่พิวพันหรือพัลวัล

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์นี้ มักมีความหมายไปในลักษณะที่ไม่เรียบร้อย วุ่นวาย หยาบคาย โครมคราม ระโยงระยาง เรือยเรือย หรืออูกละหุก ส่วนมากสื่อความหมายไปในทางที่ไม่ค่อยดีนัก

ในการใช้คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ เจ้าของภาษามักละคำหลัก เพราะสถานการณ์การใช้คำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้ผู้พูดกับผู้ฟังมักอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน คืออาจได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้สึก หรืออาจประสบในเหตุการณ์เดียวกัน ดังนั้นเมื่อพูดคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้ขึ้นมาแม้ไม่มีคำหลัก ผู้ฟังก็สามารถเข้าใจได้ เช่น

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์	ความหมาย
[ma ² lam ⁵ ɰam ⁵ ɰa: ⁵]	ระโยงระยางไม่เรียบร้อย
[ka ² ca:k ² ya:k ² ya:y ³]	กระจัดกระจาย
[ma ² lauy ² ma ² la:y ²]	หลบ ๆ เลี่ยง ๆ ไม่เอาการเอางาน
[ma ² lem ⁴ ma ² tem ³]	ไม่จริงจังไม่รับผิดชอบ

จากการศึกษาการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร สามารถสรุปได้ว่า ในหมวดคำที่ปรากฏร่วม คำแสดงภาพลักษณ์สามารถปรากฏร่วมได้ 3 หมวดคำ คือ หมวดคำนาม หมวดคำกริยา และหมวดคำวิเศษณ์

ในเงื่อนไขการปรากฏร่วมมีเงื่อนไขการปรากฏร่วมได้ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะกับคำหลักคำเดียว คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมในคำหลักที่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในทำนองเดียวกัน คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักได้หลายคำ โดยไม่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในทำนองเดียวกัน

ในลักษณะคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์ พบปรากฏ 3 ลักษณะคือ คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์

บทที่ 5

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดง ภาพลักษณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์นี้ ผู้วิจัย
นำเสนอเป็น 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่าง
จำนวนพยางค์กับความหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายในภาษาไทยถิ่นยโสธรนี้ พบว่ามี 3
ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับ
ความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมาย ดังนี้

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมายในภาษาไทยถิ่นยโสธรนี้ พบว่าเสียง
พยัญชนะเมื่อปรากฏต้นพยางค์และท้ายพยางค์ไม่แสดงความหมายต่างกันในคำแสดงภาพลักษณ์
มากนัก เพียงแต่ต่างกันที่แสดงความหมายได้มากหรือน้อยเท่านั้นเอง ดังนั้นจึงสามารถแบ่งกลุ่ม
พยัญชนะที่สัมพันธ์กับความหมายออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มพยัญชนะระเบิด กลุ่มพยัญชนะนาสิก
กลุ่มพยัญชนะเสียดแทรก และกลุ่มพยัญชนะกึ่งสระและพยัญชนะข้างลิ้น ดังนี้

5.1.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะระเบิดกับความหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะระเบิดกับความหมายสามารถจำแนกออกได้เป็น 3
ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มพยัญชนะเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม กลุ่มพยัญชนะเสียงไม่ก้อง มีลม และกลุ่มพยัญชนะ
เสียงก้อง

1) กลุ่มพยัญชนะเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม

กลุ่มเสียงพยัญชนะไม่ก้องไม่มีลมนี้ ได้แก่ /p/ /t/ /c/ /k/ และ /ʔ/ ซึ่งพยัญชนะกลุ่มนี้ แสดง
ความหมายร่วมกัน คือแสดงความหมายในลักษณะหยุด ชะงัก เป็นจังหวะ ห้วนแข็ง และไม่ต่อเนื่อง
แม้ว่าจะมีบางเสียงที่ปรากฏเป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายแต่การแสดงความหมายก็ไม่
ต่างกันมากนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /p/

คำหลัก

คำแสดงภาพลักษณ์

[pɔ:y⁶] “ย่อย”

[pɔk⁵ pɔk⁵] หยดเล็กและหยดลงเร็ว

[yim⁶] “ยิ้ม”

[pɔy⁶ pɔy⁶] ยิ้มกว้างค้าง

[com ⁵] “บ่น”	[mup ⁵ mup ⁵]	บ่นขมขมขมขม
[liam ²] “เลื่อม”	[ɲa:p ⁶ ɲa:p ⁶]	เลื่อมระยิบระยับ
ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /t/		
คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[khuan ⁴] “คว้น”	[tuat ² tuat ²]	คว้นเป็นก้อน ๆ พวยพุ่งขึ้นเป็นระยະ ๆ
[yon ⁵] “หย่อน”	[tɔŋ ⁵ tɔŋ ⁶]	ของขนาดเล็กหย่อนแกว่งไปมา
[ɲo:y ⁶] “ย่อย”	[yat ² yat ²]	ย่อยทีละหยดไม่ขาดสาย ไม่ขาดตอน
[san ²] “สั้น”	[kit ⁵ lit ⁵]	สั้น เรียว กุด และเล็ก
ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /c/		
คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[puat ²] “ปวด”	[ciw ⁶ ciw ⁶]	ปวดแปลบ ๆ
[ɲam ²] “เคี้ยว”	[cua ⁷ cua ⁷]	เคี้ยวเสียงดังมากเป็นจังหวะ
[waw ⁶] “พุด”	[ci ⁵ cɔ:y ⁶]	พุดเบาแรงสลับกันไป
	[cuay ⁶ cuay ⁶]	พุดซ้ำ ๆ เนิบ ๆ
ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /k/		
คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[kon ³] “กรน”	[kɔ:k ⁶ kɔ:k ⁶]	กรนคร่อก ๆ
[ɲa:ŋ ⁵] “เดิน”	[kom ⁵ ko ⁷]	ตัวใหญ่เดินเขยหลังค่อม
[ɲaw ¹] “เหงา”	[sɔk ⁵ mɔk ⁵]	นั่งเหงาคอตก
[kon ⁵] “ขุด”	[cɔk ⁵ cɔk ⁵]	ขุดไม่แรงแต่เร็ว
ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /ʔ/		
คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[hɔ:v ⁶] “ร้อง”	[ʔu:k ⁶ ʔu:k ⁶]	ร้องดังเป็นจังหวะ
[la:y ⁴] “ลาย”	[ʔa:m ⁵ ʔa:y ⁵]	ลายเป็นตอน ๆ
[ɲa:ŋ ⁵] “เดิน”	[kho ⁷ yo ⁷]	เดินกระเผลก ๆ
[yon ⁵] “หย่อน”	[te ⁷ se ⁷]	หย่อนลง ๆ

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเสียงพยัญชนะกลุ่มนี้ไม่ว่าจะปรากฏต้นพยางค์หรือท้ายพยางค์ล้วนแสดงความหมายในลักษณะหยุด ชะงัก เป็นจังหวะ และไม่ต่อเนื่อง ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเสมอ

2) กลุ่มพยัญชนะเสียงไม่ก้อง มีลม

กลุ่มเสียงพยัญชนะไม่ก้อง มีลม ได้แก่ /ph/ /th/ และ /kh/ เสียงพยัญชนะกลุ่มนี้จะแสดงความหมายในลักษณะที่หนักแน่น แผลอก และแผ่ซ่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ / ph /

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[h̄ak ¹] “หัก”	[phuat ⁶ phuat ⁶] เสียงหักดังพรวด, หักแรงมาก
[men ¹] “เหม็น”	[phw:ŋ ⁵ phw:ŋ ⁵] เหม็นตุ ๆ แผ่ไปทั่ว
[bin ³] “บิน”	[phwp ⁵ phwp ⁵] บินพึบ ๆ

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ / th /

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[san ⁵] “สั้น”	[thua ⁴ thua ⁴] สั้นสะท้านไปทั้งตัว, สั้นแรงมาก
[kom ³] “กรน”	[thuan ⁵ thuan ⁵] กรนพ่นลมออกมา
[lay ⁴] “ลาย”	[tham ⁵ thay ⁵] ลายพร้อยทั่วทั้งตัว

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ / kh /

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[h̄e:ŋ ²] “แห้ง”	[khən ⁵ khən ⁵] แห้งมาก แผ่ไปทุกที่ [kho:p ² kho: ²] แห้งมากจนแตกกระแหง
[kha:t ²] “ขาด”	[khuak ⁵ khuak ⁵] ขาดควาก ๆ

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าพยัญชนะกลุ่มนี้แสดงความหมายออกมาในทางเดียวกัน นั่นคือแสดงความหนัก แผ่ซ่าน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า พยัญชนะกลุ่มนี้เมื่อออกเสียงจะมีลมออกมาด้วย ทำให้เสียงที่ได้มีลักษณะหนัก การแสดงความหมายจึงแสดงลักษณะที่หนัก แผ่ซ่าน และมาก ซึ่งความหมายที่เสียงพยัญชนะแสดงออกสัมพันธ์กับลักษณะการออกเสียง

3) กลุ่มพยัญชนะเสียงก้อง

กลุ่มเสียงพยัญชนะเสียงก้อง ได้แก่ /b/ และ /d/ เสียงพยัญชนะกลุ่มนี้แสดงความหมายในลักษณะร่วมกันคือ สั่น กระตุก และเคลื่อนไหว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /b/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[san ⁵] “สั้น”	[bam ⁶ bam ⁶] สั่นกระตุกเร็วและแรง
[h̄a:w ²] “วิ่ง, คะนอง”	[bum ⁶ bum ⁶] วิ่งเร็วเป็นจังหวะยาว
[bo:m ⁶] “ปลาสุบ”	[bua ⁷ ba ⁷] ปลาสุบเป็นจังหวะรวดเร็ว

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /d/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[san ⁵] “สั้น”	[dit ⁵ dit ⁵] สั้นรัวและเร็ว
[din ⁶] “ดิน”	[dup ⁵ dup ⁵] ดิ้นกระตุกแรงและเร็ว
[ten ⁶] “เต็น”	[deŋ ⁵ deŋ ⁵] ตัวขนาดเล็กกระโดดเร็ว ๆ

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าพยัญชนะกลุ่มนี้จะแสดงความหมายออกมาในลักษณะเดียวกันนั้น คือ แสดงความหมายในลักษณะที่สั้น กระตุก และเคลื่อนไหว ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าเวลาออกเสียงพยัญชนะ /b/ และ /d/ ฐานกรณ์จะปิดสนิทแล้วจึงเปิดให้ลมผ่านออกมาอย่างสะดวกพร้อมกับการสั้นของเส้นเสียง เสียงที่ได้จึงมีลักษณะก้องและสั้น จึงทำให้สื่อความหมายไปในทางที่กระตุก สั้น และแสดงการเคลื่อนไหว ซึ่งความหมายที่เสียงพยัญชนะแสดงออกสัมพันธ์กับลักษณะการออกเสียง

5.1.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะนาสิกกับความหมาย

พยัญชนะนาสิก ได้แก่ /m/ /n/ /ŋ/ และ /ɲ/ พยัญชนะกลุ่มนี้จะแสดงความหมายร่วมกัน คือมีลักษณะที่เลื่อนไหล ต่อเนื่อง และสั้น แม้ว่าจะมีบางเสียงที่ปรากฏได้ทั้งเป็นพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย แต่การแสดงความหมายก็ไม่ต่างกันมากนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /m/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[liam ²] “เลื่อม”	[me:p ⁶ me:p ⁶] เลื่อมระยิบระยับ
[com ⁵] “บ่น”	[mu:m ⁵ mu:m ⁵] บ่นเรื่อย ๆ ไม่หยุด
[pok ⁵] “ยก”	[we:m ⁵ we:m ⁵] ยกขึ้นเบาหวิว
[hɯa ¹] “หัวเราะ”	[ɲum ⁶ ɲum ⁶] ยิ้มละมุน

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียงพยัญชนะ /n/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[din ⁶] “ดิน”	[new ⁵ new ⁵] ดินเรื่อย ๆ ไม่หยุด
[ɲa:ŋ ⁵] “เดิน”	[nə:p ⁶ nə:p ⁶] เดินเนิบช้าแต่เรื่อย ๆ
[leŋ ⁵] “วิ่ง”	[kin ⁵ kin ⁵] วิ่งเร็วต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ
[bin ³] “บิน”	[wən ⁵ wən ⁵] บินร่อนขึ้นลง

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียง /ɲ/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[hɯa ²] “ร้องไห้”	[ɲum ⁴ ɲum ⁵] ร้องให้น้ำตาคลอ
[ɲo:y ⁶] “ย่อย”	[ɲa:m ⁴ ɲa:ŋ ⁵] ย่อยระโยงระยาง

[puat ²] “ปวด”	[pit ⁵ pit ⁵]	ปวดเบา ๆ เร็ว ๆ
[yen ³] “เย็น”	[niap ⁶ niap ⁶]	เย็นยะเยือก
ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียง /ŋ/		
คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[kin ³] “กิน”	[ŋip ⁵ ŋip ⁵]	กินเร็ว ๆ ไม่หยุด
[men ¹] “เหม็น”	[tuŋ ² tuŋ ²]	เหม็นโชยมาเป็นระยะ
[fo:n ⁶] “ฟ้อน”	[ya:ŋ ⁵ ya:ŋ ⁵]	ฟ้อนเรื่อย ๆ ไม่หยุด
[pa:ŋ ⁵] “เดิน”	[ŋuaŋ ⁶ ŋuaŋ ⁶]	เดินง่วน ๆ
ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียง /h/		
คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[khuan ⁴] “คว้น”	[hin ⁵ hin ⁵]	คว้นขึ้นน้อยลอยบาง ๆ อย่างคว้นรูป
[hwa ¹] “หัวเราะ”	[hen ⁵ hen ⁵]	หัวเราะเรื่อย ๆ อย่างอารมณ์ดี
[men ¹] “เหม็น”	[hwaat ⁶ hwaat ⁶]	เหม็นโชยเป็นระยะ
	[hwaay ⁵ hwaay ⁵]	เหม็นโชยมาเรื่อย ๆ

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นว่าหน่วยเสียงพยัญชนะเสียงนาสิก/m/ /n/ /p/ /ŋ/ และ /h/ มักจะสื่อความหมายในลักษณะเดียวกัน คือ แสดงความต่อเนื่อง เลื่อนไหล ถ้าหากอธิบายตามลักษณะการออกเสียงของพยัญชนะต้นกลุ่มนี้ จะเห็นว่าเวลาออกเสียงมีการกักลมที่ฐานกรณ์ก่อน จากนั้นจึงปล่อยให้ลมบางส่วนผ่านขึ้นจมูก ในขณะที่เดียวกันเส้นเสียงก็สั่น เสียงที่เปล่งออกมาจึงมีลักษณะที่สั้น ก้องเลื่อนไหล และต่อเนื่อง ความหมายที่เสียงพยัญชนะแสดงออกจึงสัมพันธ์กับลักษณะการออกเสียง

5.1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะเสียดแทรกกับความหมาย

พยัญชนะเสียดแทรกได้แก่ /f/ และ /s/ พยัญชนะกลุ่มนี้จะแสดงความหมายร่วมกัน คือ แสดงความหมายไปในลักษณะที่ เบา ค่อย ๆ แทรกออกมา และความระนาบ ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียง /f/		
คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[pu ³] “ปู” (ลาด)	[lɛ:t ⁶ fɛt ⁶]	แบนราบ
	[la:t ⁶ fa:t ⁶]	แบนราบแนวยาว

ตัวอย่างการแสดงความหมายของหน่วยเสียง /s/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[pɔy ⁶] “ย่อย”	[sa ⁷ sa ⁷]	ลักษณะการย่อยของเห็ที่ค่อย ๆ ผุด ออกมาเรื่อย ๆ
[ta: ³] “ตา”	[sə:m ⁶ sə:m ⁶]	ตาค่อย ๆ ปรี๊ดลงจะหลับ
[tok ¹] “(ฝน)ตก”	[sət ⁵ sət ⁵]	ละของฝนปรอยลงมา

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าพยัญชนะกลุ่มนี้แสดงความหมายร่วมกัน คือ เบา ค่อย ๆ แทรก
ออกมา และความระนาบ ที่เป็นเช่นนี้เพราะพยัญชนะกลุ่มนี้เวลาออกเสียงฐานกรณ์อยู่ใกล้ชิดกันมาก
ลมจะค่อย ๆ ผ่านฐานกรณ์ออกมาช้า ๆ เสียงที่เปล่งออกมาจึงมีลักษณะเบาและเสียดสี ดังนั้นการ
แสดงความหมายในคำแสดงภาพลักษณ์ จึงสื่อความหมายไปในลักษณะเบา ค่อย ๆ แทรกออกมา
ความระนาบ ตามศัพท์ลักษณะการออกเสียง

5.1.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกึ่งสระและพยัญชนะข้างลิ้นกับความหมาย

พยัญชนะกึ่งสระ ได้แก่ /w/, /y/ และพยัญชนะข้างลิ้น ได้แก่ /l/ พยัญชนะทั้ง 2 กลุ่มนี้
จะแสดงความหมายร่วมกันในลักษณะที่เลื่อนไหล ต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน และเรื่อย ๆ เช่น ตัวอย่าง
ต่อไปนี้

ตัวอย่างการแสดงความหมายของพยัญชนะกึ่งสระ /w/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[hɔ:n ⁶] “ร้อน”	[wɔ: ⁵ wɔ: ⁵]	ร้อนขึ้นเรื่อย ๆ
[lom ⁶] “ลม”	[wi: ⁵ wi: ⁵]	ลมพัดเบา ๆ เอื่อย ๆ
[lay ¹] “ไหล”	[ja:w ⁵ ja:w ⁵]	ไหลแรงมากอย่างต่อเนื่อง
[mun ¹] “หมุน”	[liw ⁶ liw ⁶]	หมุนเร็วมาก ไม่หยุด

ตัวอย่างการแสดงความหมายของพยัญชนะกึ่งสระ /y/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[fo:n ⁶] “ฟ้อน”	[yeŋ ⁵ yeŋ ⁵]	คนตัวเล็กฟ้อนเรื่อย ๆ
[ja:ŋ ⁵] “เดิน”	[yo:ŋ ⁶ yo:ŋ ⁶]	ตัวขนาดใหญ่เดินก้าวขายาว ๆ
[ja:ŋ ⁵] “เดิน”	[ko:y ⁶ ko:y ⁶]	เดินเอ้อระเหยไม่รีบเร่ง
[ten ⁶] “กระโดด”	[yuay ⁵ yuay ⁵]	กระโดดเป็นจังหวะช้า ๆ

ตัวอย่างการแสดงความหมายของพยัญชนะกึ่งสระ /l/

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[mun ¹] “หมูน”	[liw ⁶ liw ⁶] ของขนาดเล็กหมูนเร็วไม่หยุด
	[luy ² luy ²] ของขนาดใหญ่หมูนช้าไม่หยุด
	[luay ² luay ²] ของขนาดหมูนเรื่อย ๆ ช้า ๆ

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มพยัญชนะต้นเสียงกึ่งสระ /w/ /y/ และพยัญชนะต้นเสียงข้างลิ้น /l/ แสดงความหมายในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เพราะหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มนี้มีสัทลักษณะบางประการร่วมกัน คือต่างเป็นพยัญชนะเสียงก้อง ในขณะที่กลุ่มพยัญชนะเสียงกึ่งสระ เวลาออกเสียงฐานกรณ์ จะเปิดให้ลมผ่านได้สะดวก ส่วนพยัญชนะต้นเสียงข้างลิ้นเวลาออกเสียงฐานกรณ์ จะปิดสนิทลมจึงแทรกผ่านออกมาทางข้างลิ้น ทำให้เสียงมีลักษณะต่อเนื่อง เสียงที่เปล่งออกมาจากพยัญชนะทั้ง 2 กลุ่มจึงมีลักษณะเลื่อนไหล ต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นพยัญชนะเสียงก้องด้วย การแสดงความหมายจึงออกมาในลักษณะที่ เลื่อนไหล ไม่ขาดตอน ต่อเนื่อง เคลื่อนไหว และนุ่มนวล สัมพันธ์กับลักษณะการออกเสียง

จากการศึกษายังพบอีกว่าการแสดงความหมายของเสียงพยัญชนะบางเสียงที่ปรากฏเป็นทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายนั้น พยัญชนะที่ปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะท้ายจะแสดงความหมายได้ชัดเจนมากกว่าที่เป็นเสียงพยัญชนะต้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า เมื่อปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะต้นอิทธิพลของเสียงสระที่ตามมาจะทำให้การแสดงความหมายของพยัญชนะต้นลดน้อยลง แต่ถ้าปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะท้ายอิทธิพลของเสียงพยัญชนะจะแสดงความหมายได้มากกว่า นอกจากนี้เสียงพยัญชนะท้าย /w/ และ /y/ ยังแสดงความหมายพิเศษในลักษณะอื่นได้อีกด้วย ดังตัวอย่างการแสดงความหมายของพยัญชนะท้ายต่อไปนี้

1) พยัญชนะท้ายเสียงกัก ได้แก่ /p/ /t/ /k/ /ʔ/ ซึ่งพยัญชนะกลุ่มนี้ เมื่อปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย จะแสดงความหมายในลักษณะที่หยุด ชะงัก และเป็นจังหวะ ได้ชัดเจนกว่าเสียงพยัญชนะต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[pa:ŋ ⁵] “เดิน”	[map ⁵ map ⁵] เดินจ้ำก้าวเร็วมาก
[yon ⁵] “หย่อน”	[ta:p ⁵ sa:p ⁵] หย่อนจนจรดพื้น
[sak ⁵] “ชัก”	[bwp ⁵ bwp ⁵] ชักกระตุก ๆ
[san ²] “สั้น”	[kit ⁵ lit ⁵] สั้น กุด และเล็ก
[san ⁵] “สั้น”	[dwt ⁵ dwt ⁵] สั้นกระตุกแรงเร็ว
[lɛ: ²] “คล้ำ”	[kuat ² tuat ²] คล้ำเป็นจ้ำ ๆ

[kon ⁵]	“ขุด”	[cok ⁵ cok ⁵]	ขุดไม่แรงแต่เร็ว
[de:ŋ ³]	“แดง”	[kuk ⁶ suk ⁶]	แดงซ้ำเลือดซ้ำหนอง
[sak ⁵]	“ซัก”	[ŋok ⁵ ŋok ⁵]	ซักกระดูกเป็นจิ้งหะ
[ɲa:ŋ ⁵]	“เดิน”	[khoʔ ⁵ yoʔ ⁵]	เดินกระเผลก ๆ
[ɲa:ŋ ⁵]	“เดิน”	[kheʔ ⁵ yeʔ ⁵]	คนตัวเล็กเดินเขยง ๆ
[ɲo:y ¹]	“ย่อ”	[siaʔ ⁵ siaʔ ⁵]	ย่อลงเป็นจิ้งหะ ๆ

จากตัวอย่างจะเห็นว่าพยัญชนะท้ายกลุ่มเสียงกัก /p/ /t/ /k/ และ /ʔ/ ถึงแม้ว่าจะมีฐานที่เกิดต่างกัน แต่มีลักษณะการออกเสียงแบบเดียวกัน คือ เมื่อพยัญชนะกลุ่มนี้เป็นเสียงพยัญชนะท้ายจะกักลมไว้ที่ฐานกรณ์ ไม่มีการเปล่งเสียงออกมา ทำให้เสียงที่เปล่งออกมาจะมีลักษณะหยุด ชะงัก และเป็นจิ้งหะ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสัทลักษณะการออกเสียงมีความสัมพันธ์กับการสื่อความหมายของพยัญชนะท้ายกลุ่มเสียงกัก จึงทำให้พยัญชนะท้ายกลุ่มนี้ แสดงความหมายในลักษณะที่ หยุด ชะงัก และเป็นจิ้งหะ

2) พยัญชนะท้ายเสียงนาสิก ได้แก่ /m/ /n/ /ŋ/ ซึ่งพยัญชนะกลุ่มนี้ เมื่อปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย จะแสดงความหมายออกมาในลักษณะเดียวกันคือต่อเนื่อง เรื่อย ๆ และเลื่อนไหล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์		
[ɦa:w ²]	“วิ่ง, คะนอง”	[bum ⁶ bum ⁶]	วิ่งคะนองต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ
[ɦo:m ¹]	“หอม”	[kum ⁶ kum ⁶]	หอมโชยต่อเนื่องไม่ขาดสาย
[com ⁵]	“ปั่น”	[mu:m ⁵ mu:m ⁵]	ปั่นขมูบขมิบไม่หยุด
[khiaw ¹]	“เขี้ยว”	[cuan ⁵ huan ⁵]	เขี้ยวขลุ่ยสดใส
[khot ¹]	“ขุด”	[laun ⁶ khuan ⁶]	ขุดเข้าเรื่อย ๆ เป็นขندقกลม
[kuay ³]	“ไกว”	[to:n ⁶ te:n ⁶]	แกว่งไกวไปมาไม่หยุด
[ne:n ²]	“แน่น”	[ʔiŋ ⁶ tiŋ ⁶]	แน่นขึ้นเรื่อย ๆ
[men ¹]	“เหม็น”	[tuŋ ² tuŋ ²]	เหม็นโชยมาเป็นระยะ
[fo:n ⁶]	“ฟ้อน”	[ya:ŋ ⁵ ya:ŋ ⁵]	ฟ้อนเรื่อย ๆ ไม่หยุด

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่ากลุ่มเสียงพยัญชนะท้ายนาสิก /m/ /n/ /ŋ/ แสดงความหมายในลักษณะเดียวกันคือ ความต่อเนื่อง เรื่อย ๆ เลื่อนไหล ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเสียงพยัญชนะกลุ่มนี้มีสัทลักษณะที่ต่อเนื่อง แม้ว่าจะออกเสียงพยัญชนะกลุ่มนี้ในตำแหน่งท้ายพยางค์แต่การเปล่งเสียงก็ไม่ได้ขาดห้วงลงทันที ยังคงออกเสียงต่อเนื่องกันอยู่เรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นการแสดงความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่

สะกดด้วยพยัญชนะท้ายกลุ่มนี้จึง แสดงความหมายออกมาในลักษณะที่ต่อเนื่อง เรื่อย ๆ เลื่อนไหล สัมพันธ์กับสัทลักษณะของเสียงนาสิก ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

3) พยัญชนะท้ายเสียงกึ่งสระ ได้แก่ /w/ และ /y/ พยัญชนะท้ายทั้ง 2 เสียงนี้ แม้จะแสดงความหมายคล้ายคลึงกัน แต่เมื่อปรากฏในท้ายพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำวิเศษณ์ ทั้ง 2 เสียงจะแสดงความหมายใกล้เคียงกับเสียงสระมาก ดังต่อไปนี้

หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /w/ เมื่อปรากฏในท้ายพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำวิเศษณ์ หน่วยเสียงนี้จะแสดงความหมายในลักษณะที่ใกล้เคียงกับเสียงสระ /u,u:/ นั่นคือแสดงลักษณะที่โค้งงอได้ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[su:ŋ ¹] “สูง”	[kha:w ⁶ na:w ⁶] แสดงลักษณะสูงใหญ่แต่โค้ง
	[te:w ⁶ we:w ⁶] สูงแต่หลังค่อม
[hiaw ⁵] “เหี่ยว”	[ʔe:w ⁶ te:w ⁶] เหี่ยวโค้งงอ
	[ʔa:w ⁶ ta:w ⁶] เหี่ยวโค้งงอมาก
[khay ⁵] “บวม, ฟก”	[ʔaw ⁶ paw ⁶] บวมโตมาก

ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเสียงพยัญชนะ /w/ เป็นพยัญชนะกึ่งสระ /u,u:/ ซึ่งเสียงสระจะมีอิทธิพลมากที่สุดเมื่อปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำวิเศษณ์ แต่พยัญชนะท้าย /w/ แสดงความหมายจำกัดเฉพาะลักษณะที่โค้งงอเท่านั้น ส่วนความหมายในลักษณะอื่น ๆ ของ สระ /u,u:/ พยัญชนะท้าย /w/ ไม่สามารถแสดงได้

หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /y/ เมื่อปรากฏในท้ายพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำวิเศษณ์ หน่วยเสียงนี้จะแสดงความหมายในลักษณะที่ใกล้เคียงกับเสียงสระ /i,i:/ นั่นคือแสดงลักษณะที่ค่อม ๆ ดำเนินไป หรือน้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ɲa:ŋ ¹] “เดิน”	[ko:y ⁶ ko:y ⁶] เดินช้า ๆ เนิบ ๆ เรื่อย
[waw ⁶] “พูด”	[mɔ:y ² mɔ:y ²] พูดเสียงเบาอย่างต่อเนื่อง
[mun ¹] “หมุน”	[luay ² luay ²] หมุนเรื่อย ๆ ไม่หยุด
[phat ⁵] “พัด” (ลม)	[woy ⁴ woy ⁴] ลมพัดเบา ๆ เอื่อย ๆ
[yim ⁶] “ยิ้ม”	[pɔ:y ⁶ pɔ:y ⁶] ยิ้มร่าไม่หยุด

ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเสียงพยัญชนะ /y/ เป็นพยัญชนะกึ่งสระ /i,i:/ ซึ่งเสียงสระจะมีอิทธิพลมากที่สุดเมื่อปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำวิเศษณ์ แต่พยัญชนะท้าย /y/ แสดงความหมาย

จำกัดเฉพาะลักษณะที่ค่อย ๆ หรือน้อย เท่านั้น ส่วนความหมายในลักษณะอื่น ๆ ของ สระ /i:i/ พยัญชนะท้าย /y/ ไม่สามารถแสดงได้

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า เสียงพยัญชนะท้ายทุกเสียงสามารถแสดงความหมายได้ชัดเจนมากกว่าเสียงพยัญชนะต้น

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร สามารถสรุปได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 สรุปการแสดงความหมายของพยัญชนะ

กลุ่มเสียงพยัญชนะ	กลุ่มย่อยพยัญชนะที่แสดงความหมายต่างกัน	การแสดงความหมาย	การแสดงความร่วมมือในกลุ่มพยัญชนะเสียงเดียวกัน
1. พยัญชนะเสียงระเบิด	กลุ่มเสียงพยัญชนะไม่ก้อง ไม่มีลม ได้แก่ /p/ /t/ /c/ /k/ และ /ʔ/	แสดงความหมายในลักษณะที่หยุด ชะงัก เป็นจังหวะ ไม่ต่อเนื่อง	หยุดชะงัก และเป็นจังหวะ ห้วน แข็ง
	กลุ่มเสียงพยัญชนะไม่ก้อง มีลม ได้แก่ /ph/ /th/ และ /kh/	แสดงความหมายในลักษณะที่หนักแน่น แผ่ซ่าน	
	กลุ่มเสียงพยัญชนะเสียงก้อง ได้แก่ /b/ และ /d/	แสดงความหมายในลักษณะที่ สั่น กระทบ เคลื่อนไหว	
2. พยัญชนะเสียงนาสิก	/m/ /n/ /ɲ/ /ŋ/ และ / ŋ/	ลักษณะที่เลื่อนไหล ต่อเนื่อง สั่น	ลักษณะที่เลื่อนไหล ต่อเนื่อง เรื่อย ๆ สั่น
3. พยัญชนะเสียงเสียดแทรก	/f/ และ /s/	เบา ค่อย ๆ แทรก ออกมา	เบา ค่อย ๆ แทรกออกมา
4. พยัญชนะเสียงกึ่งสระ และพยัญชนะเสียงข้างลิ้น	/w/ /y/ และ /l/	เลื่อนไหล ไม่ขาดตอน ต่อเนื่อง และนุ่มนวล	เลื่อนไหล ไม่ขาดตอน ต่อเนื่อง และนุ่มนวล

สรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร เสียงพยัญชนะจะแสดงความหมายในลักษณะที่บอกอาการ เช่น กระตุก ชะงัก เคลื่อนไหว เลื่อนไหล หนักแน่น แผ่ซ่าน ค่อย ๆ แทรกออกมา คำแสดงภาพลักษณ์ที่เสียงพยัญชนะแสดงความหมายที่ชัดเจนมากที่สุด คือ กลุ่มคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำกริยา ที่เป็นเช่นนี้เพราะ คำแสดงภาพลักษณ์ที่มาขยายคำกริยานั้น ต้องแสดงอาการตามคำกริยาที่ขยายจึงทำให้เสียงพยัญชนะแสดงความหมายได้มาก

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระเดียวกับความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสมกับความหมาย

5.1.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระเดียวกับความหมาย

1) หน่วยเสียงสระหน้า /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/

หน่วยเสียงสระหน้าสื่อความหมาย ดังนี้

หน่วยเสียงสระ /i/ /i:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ เล็ก แหลม

เหยียด น้อย เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ɛ:m ¹] “แหลม”	[pit ⁵] แหลมมาก
[ba:n ³] “บาน”	[piŋ ⁵ siŋ ⁵] บานเล็กน้อยปลายแหลม
[fiuu ⁴] “รู”	[ciŋ ⁵ piŋ ⁵] รูเล็กมากอย่างเข็มแทง
tum ⁵] “ตุ่ม, ผด”	[ti? ⁶ pi? ⁶] ตุ่มขนาดเล็กมาก
[phat ⁵] “(ลม) พัด”	[wi: ⁵ wi: ⁵] ลมพัดเบา ๆ เอื่อย ๆ
[ba:n ³] “บาน”	[phi: ⁶ wi: ⁶] ขนาดเล็กมากกำลังคลี่บาน
[khe:w ²] “พิน”	[ki:k ⁶ si:k ⁶] พินซี่เล็ก ๆ แหลม ๆ
[si: ⁶] “ซี่”	[ki: ⁵ di: ⁵] สิ่งของอันเล็ก ๆ ซี่ซี่

หน่วยเสียงสระ /e/ /e:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เหยียดตรง

หรือเป็นระนาบ มีขนาดปานกลางถึงใหญ่

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[buak ²] “ปลัก, แอ่งน้ำ”	[teŋ ² leŋ ²] ปลักที่กว้างใหญ่
[no:n ⁴] “นอน”	[leŋ ⁵ ŋeŋ ⁵] คนตัวใหญ่นอนเหยียด
[yon ⁵] “หย่อน”	[te? ⁵ se? ⁵] หย่อนมากลักษณะดิ่งลง

[lɛ:w ¹]	“เหลว”	[ʔeʔ ⁵ lɛʔ ⁵]	เหลวขึ้นมาก
[khe:ŋ ⁴]	“ตะแคง”	[lɛ:ŋ ⁵ ŋe:ŋ ⁵]	ตะแคงชี้
[tɯm ⁵]	“ผืน”	[te:t ² pe:t ²]	ผืนขนาดใหญ่กว้างและแบน
[naŋ ⁵]	“นั่ง”	[te: ⁶ pe: ⁶]	นั่งเบาะซากกว้าง

หน่วยเสียงสระ /ɛ/ /e:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เล็ก เร็ว และ

เหยียด เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์		
[fo:m ⁶]	“ฟอน”	[yeŋ ⁵ yeŋ ⁵]	คนตัวเล็กจำเร็ว ๆ
[no:m ⁴]	“นอน”	[ʔeŋ ⁵ lɛŋ ⁵]	คนตัวเล็กนอนเหยียด
[kin ³]	“กิน”	[ŋeŋ ⁵ ŋeŋ ⁵]	กินเร็วเคี้ยวเร็ว ๆ
[ten ⁶]	“เดิน”	[deŋ ⁵ deŋ ⁵]	กระโดดถี่เร็วแต่ไม่สูง
[ko:n ⁶]	“ก้อน”	[khe: ² lɛ: ²]	ก้อนเล็ก ๆ แบน ๆ
[yɯn ³]	“ยืน”	[the: ⁶ lɛ: ⁶]	คนตัวเล็ก ๆ ยืนตรง
[lu:ŋ ¹]	“เหลืออง”	[ʔe: ⁶ hɛ: ⁶]	เหลือองซีดจาง
[khe:w ²]	“พิน”	[kɛ:k ⁶ sɛ:k ⁶]	พินซี่เล็กแหลม

จากข้อมูลที่ยกมาจะเห็นว่าหน่วยเสียงสระหน้า /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ มีการแสดงควมหมายร่วมกันคือ ต่างแสดงควมหมายในลักษณะที่เหยียด แบนยาว ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าการกลุ่มหน่วยเสียงสระหน้าทุกหน่วยเสียงต่างเป็นสระที่เวลาออกเสียงริมฝีปากไม่ห่อ ดังนั้นการแสดงควมหมายจึงสัมพันธ์กับลักษณะของการกล่อมกลาเสียง ตัวอย่าง เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์		
[na: ²]	“หน้า”	[si:k ⁵ li:k ⁵]	หน้าเล็กแหลม
[ba:n ³]	“บาน”	[phi: ⁶ wi: ⁶]	ลักษณะที่เล็กมากบานออก
		[phe: ⁶ we: ⁶]	ลักษณะที่เล็กบานออก แต่ใหญ่กว่า /phi: ⁶ wi: ⁶ /
[tɯm ⁵]	“เม็ด, ผด”	[teʔ ⁶ peʔ ⁶]	ผดที่มีลักษณะเล็กแต่แบน
[me:p ²]	“หมอบ, นอนราบ”	[ce:p ⁶ phe:p ⁶]	คนตัวใหญ่หมอบราบ
[ʔim ⁵]	“อิม”	[ʔeŋ ⁶ peŋ ⁶]	อิมมากท้องกางออก
[su:ŋ ¹]	“สูง”	[te:w ⁵ we:w ⁴]	สูงใหญ่มาก

นอกจากนี้การวิเคราะห์ระดับของลิ้นในการออกเสียงสระหน้าพบว่า มีผลต่อการสื่อความหมายด้วย กล่าวคือเสียงสระหน้าทุกเสียงหากการยกระดับของลิ้นต่างกันพบว่า การแสดงความหมายก็จะแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

สระหน้าที่ยกลิ้นระดับสูง ได้แก่ /i/ /i:/ จะแสดงความหมายในลักษณะที่ เล็กที่สุด น้อยที่สุด สูง แหลม และเร็ว ตัวอย่างเช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ɛ:n ⁵] “วิ่ง”	[kin ⁵ kin ⁵] ตัวขนาดเล็กวิ่งเร็วมาก
[kin ³] “กิน”	[ŋip ⁵ ŋip ⁵] ปากเล็ก ๆ กินเร็ว ๆ
[huu ⁴] “งู”	[ki: ⁵ wi: ⁵] รูที่เล็กมาก
[hay ²] “ร้องไห้”	[ki:k ⁶ ki:k ⁶] ร้องไห้เสียงแหลมเล็ก

สระหน้าที่ยกลิ้นระดับกลาง ได้แก่ /e/ /e:/ จะแสดงความหมายในลักษณะที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มสระหน้า ตัวอย่างเช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ɛ:w ¹] “เหลว”	[ʔe ⁷ le ⁷] เหลวและละมาก
[no:n ⁴] “นอน”	[leŋ ⁵ ŋeŋ ⁵] คนตัวใหญ่นอนกาง
[na: ²] “หน้า”	[me: ⁶ he: ⁶] ใบหน้าใหญ่น่าเกลียดมาก
[ko:n ⁶] “ก้อน”	[khe:t ⁶ le:t ⁶] ก้อนใหญ่ยาว

สระหน้าที่ยกลิ้นระดับต่ำ ได้แก่ /ɛ/ /ɛ:/ จะแสดงความหมายในลักษณะที่ เล็ก ไม่ใหญ่ มาก แต่มีขนาดใหญ่กว่า /i/ /i:/ ตัวอย่างเช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ʔim ⁵] “อิม”	[ʔeŋ ⁶ peŋ ⁶] ท้องขนาดเล็กอิมมาก
[kha:w ¹] “ขาว”	[pen ⁵ wen ⁵] ขนาดเล็กขาวสวย
[ɲa:w ⁴] “ยาว”	[khe:t ⁶ le:t ⁶] ขนาดเล็กยาว
[si: ⁶] “ชี้”	[ke: ⁵ de: ⁵] ขนาดเล็กชี้ขึ้น

จากตัวอย่างกลุ่มสระหน้าข้างต้นจะเห็นว่า การยกลิ้นในระดับที่สูงจะแสดงความหมายในลักษณะที่น้อย สูง และแหลม การยกลิ้นในระดับกลางจะแสดงความหมายในลักษณะที่ใหญ่ และการยกลิ้นในระดับต่ำจะแสดงความหมายในลักษณะที่ เล็ก

ที่น่าสังเกตคือ เมื่อการยกระดับลิ้นมีผลต่อการสื่อความหมายของกลุ่มสระหน้าทำไมจึงไม่แสดงความหมายตามลำดับ การยกลิ้นจากน้อยไปมาก คือแทนที่สระ /e/ /e:/ จะสื่อความหมายใน

ลักษณะที่น้อยกว่าสระ /e/ /e:/ แต่ไม่เป็นเช่นนั้น สระ /e/ /e:/ กลับแสดงความหมายได้ใหญ่มากกว่า /e/ /e:/ แสดงเป็นตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบการแสดงความหมายของกลุ่มสระหน้า

การยกระดับของลิ้น	ระดับการแสดงความหมาย	ความหมายร่วมในกลุ่มสระหน้า
สระหน้าที่ยกลิ้นระดับสูง ได้แก่ /i/ /i:/	แสดงความหมายในระดับที่เล็กที่สุด	แสดงความหมายในลักษณะที่แบน ยาว เรียว
สระหน้าที่ยกลิ้นระดับกลาง ได้แก่ /e/ /e:/	แสดงความหมายในลักษณะที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มสระหน้า	
สระหน้าที่ยกลิ้นระดับต่ำ ได้แก่ /ε/ /ε:/	แสดงความหมายในลักษณะที่เล็ก	

ถ้าหากเรียงลำดับการแสดงความหมายของกลุ่มสระหน้า ความหมายในลักษณะที่เล็กไปหาใหญ่จะเรียงได้ดังนี้

/i/ /i:/ < /ε/ /ε:/ < /e/ /e:/

2) หน่วยเสียงสระกลาง /w/ /w:/ /ə/ /ə:/ /a/ /a:/

หน่วยเสียงสระกลางสื่อความหมาย ดังนี้

หน่วยเสียงสระ /w/ /w:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ใหญ่ หนา และ

มาก เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[phom ¹] “ผม”	[pwk ⁵ swk ⁵] ผมดกและหนามาก
[lay ¹] “ไหล”	[lut ⁵ lut ⁵] ไหลแรงมาก
[khiaw ¹] “เชียว”	[lum ² lum ²] เชียวเข้ม เชียวซ้ำ ๆ
[phat ⁵] “(ลม)พัด”	[wuw ⁵ wuw ⁵] ลมพัดแรงมาก
[tan ³] “ตัน”	[cuw ⁵ luw ⁵] ตันหนาใหญ่มาก
[phi: ⁴] “อ้วน”	[ʔuw: ⁵ luw: ⁵] อ้วนกลม
[dam ³] “ดำ”	[puw: ² puw: ²] ดำมาก

หน่วยเสียงสระ /ə/ /ɔ:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ฟู เบา ลอย

ใหญ่ และกว้าง เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[phom ¹] “ผม”	[khəŋ ⁵ pəŋ ⁵] ผมซี่ฟู
[ja:ŋ ⁵] “เดิน”	[hən ⁵ hən ⁵] เดินเอ้อระเหย
[hi:ŋ ²] “แห้ง”	[khən ⁵ khən ⁵] แห้งมากจนเป็นผง
[ʔe: ¹] “แอ่น”	[ʔəŋ ² thəŋ ²] แอ่นลงขนาดใหญ่และกว้างมาก
[wi: ⁴] “วี”	[wə:p ⁴] พัดแรงเร็วมาก
[su:ŋ ¹] “สูง”	[thə: ⁶ lə: ⁶] สูงชะลูด
[jɔk ⁵] “ยก”	[wəŋ ⁵ wəŋ ⁵] ยกขึ้นเร็ว ไม่หนัก
[lwaŋ ¹] “เหลืออง”	[ʔə: ⁶ hə: ⁶] เหลือองมาก

หน่วยเสียงสระ /a/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เร็ว ชับพลับ และ

มาก เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[khit ¹] “คว่ำ, ทิ่ม”	[way ⁵] คว่ำอย่างรวดเร็ว
[ja:ŋ ⁵] “เดิน”	[way ⁵ way ⁵] เดินก้าวสั้นเร็ว ๆ
[hi:a:w ²] “วิ่ง, คะนอง”	[bam ⁶ bam ⁶] วิ่งเร็วมาก
[mun ⁵] “ละเอียดย”	[ʔap ⁵ jap ⁵] ละเอียดยมาก
[yɔn ⁵] “หย่อน”	[taʔ ⁵ saʔ ⁵] หย่อนยานมาก ๆ

หน่วยเสียงสระ /a:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เปิดกว้าง ใหญ่ มาก

ที่สุด เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[hi:u ⁴] “รู”	[ca:ŋ ⁵ pa:ŋ ⁵] รูใหญ่เปิดกว้างมาก
[khe:w ²] “พิน”	[ka:k ⁶ sa:k ⁶] พินซี่ใหญ่ห่าง
[su:ŋ ¹] “สูง”	[kha:w ⁶ na:w ⁶] สูงยาวมาก
[ja:w ⁴] “ยาว”	[kha:t ⁶ la:t ⁶] ยาวและใหญ่มาก
[de:ŋ ³] “แดง”	[ma: ⁶ la: ⁶] แดงเต็มไปหมด แดงมาก

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าหน่วยเสียงสระกลาง /w/ /u:/ /ə/ /ɔ:/ /a/ /a:/ มีความแตกต่างกันในการแสดงความหมายมากที่สุด ซึ่งสระกลุ่มนี้สามารถแสดงลักษณะได้ทั้งกลมและแบน เร็วและช้า

มากและน้อย แต่ยังคงแสดงลักษณะของความหมายร่วมกันนั่นคือ แสดงความหมายในลักษณะที่ใหญ่และมาก

จากการวิเคราะห์ระดับการยกลิ้นพบว่า การยกลิ้นระดับต่างกันมีความแตกต่างกันในด้านความหมาย คือ การยกลิ้นระดับสูงได้แก่สระ /u/ /u:/ จะแสดงความหมายในลักษณะใหญ่ หนา มาก และ กลม การยกลิ้นระดับกลางได้แก่สระ /ə/ /ə:/ จะแสดงความหมายในลักษณะ ฟู่ เบา ลอย ไม่หนักแน่น ยาว ยกลิ้นระดับต่ำได้แก่สระ/a/ /a:/จะแสดงความหมายในลักษณะใหญ่ ต่างกันจะเปรียบเทียบให้ดูดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 เปรียบเทียบการแสดงความหมายของกลุ่มสระกลาง

ระดับของลิ้น	ความสั้น-ยาวของสระมีผลต่อการแสดงความหมาย	แสดงความหมายในลักษณะ	การแสดงความหมายร่วมของกลุ่มสระกลาง
สระกลางที่ยกลิ้นระดับสูง ได้แก่ /u/ /u:/	ไม่มี	ที่ใหญ่ หนา มาก และกลม	บอกขนาดใหญ่และปริมาณมาก
สระกลางที่ยกลิ้นระดับกลาง ได้แก่ /ə/ /ə:/	ไม่มี	ฟู่ เบา ลอย ใหญ่ และกว้าง	
สระกลางที่ยกลิ้นระดับต่ำ ได้แก่ /a/ /a:/	มี	สระ /a/ แสดงความหมายในลักษณะมาก และ เร็ว สระ /a:/ แสดงความหมายในลักษณะเปิดกว้าง ใหญ่ มาก และช้า	

3) หน่วยเสียงสระหลัง /u/ /u:/ /o/ /o:/ /ɔ/ /ɔ:/

หน่วยเสียงสระหลังสื่อความหมายดังนี้

หน่วยเสียงสระหลัง /u/ /u:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ กลม

ใหญ่ งอ มาก และพอง เช่น

คำหลัก

คำแสดงภาพลักษณ์

/khon¹ “ชน”

[ʔup⁵ hup⁵] ชนปุกปุย

[tho:n ⁶]	“ห้อง”	[ʔuŋ ⁶ puŋ ⁶]	ห้องกลมโตมาก
[no:n ⁴]	“นอน”	[puŋ ⁵ ŋuŋ ⁵]	ขนาดใหญ่นอนตัวกลม
[din ⁶]	“ดี้น”	[tum ⁶ tum ⁶]	ดี้นแรงมาก
[mu:p ²]	“หมอบ, ฟูบ”	[cu:p ⁶ pu:p ⁶]	ฟูบลงติดพื้นลำตัวโค้ง
[kom ⁶]	“กุ่ม”	[ku:su: ⁵]	ขนาดใหญ่กุ่มตัวคู้
[su:ŋ ¹]	“สูง”	[ʔu:t ² lu:t ²]	สูงและมีลักษณะกลม
[kha:w ¹]	“ขาว”	[cu:n ⁵ phu:n ⁵]	ขาวอวบ
[san ²]	“สั้น”	[khu: ² lu: ²]	สั้นแต่กลมและใหญ่

หน่วยเสียงสระหลัง /o/ /o:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่กลม ใหญ่

งอ มาก พอง เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์		
[po: ³]	“บวม”	[ʔok ⁵ pok ⁵]	บวมกลมป๊อก
[de:ŋ ³]	“แดง”	[ʔoŋ ⁵ toŋ ⁵]	แดงมาก
[ŋaw ¹]	“เหงา”	[sok ⁵ mok ⁵]	เหงาคอตก
[sak ⁵]	“ซັก”	[ŋok ⁵ ŋok ⁵]	อาการกระตุกซັกแรงมากจนตัวโค้ง
[koŋ ⁵]	“โค้ง”	[kho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶]	โค้งมาก
[kon ³]	“โพรง, กลวง”	[co:k ² bo:k ²]	กลวงมากและรูใหญ่
[tum ⁵]	“เม็ด, ผด”	[ʔo:t ⁶ so:t ⁶]	ผดเม็ดกลมใหญ่
[kon ⁶]	“ก้อน”	[kho: ² lo: ²]	ก้อนขนาดใหญ่มากและกลม

หน่วยเสียงสระหลัง /o/ /o:/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ เล็ก โค้ง

งอ เบา น้อย เร็ว เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์		
[ŋo: ⁴]	“งอ”	[loŋ ⁶ khoŋ ⁶]	งอเล็กน้อย
[koŋ ⁵]	“โค้ง”	[khoŋ ⁶ noŋ ⁶]	โค้งเล็กน้อย
[ŋaw ¹]	“เหงา”	[sok ⁵ mok ⁵]	เหงาคอตกมีขนาดเล็ก
[sak ⁵]	“ซັก”	[ŋok ⁵ ŋok ⁵]	ซັกเบา ๆ เร็ว ๆ
[mo:p ²]	“หมอบ”	[co:p ⁶ po:p ⁶]	หมอบหลังคู้
[kon ⁶]	“ก้อน”	[kho: ² lo: ²]	ก้อนเล็ก ๆ กลม ๆ
[phom ¹]	“ผม”	[to:y ³ yo:y ³]	เส้นผมที่งอหยิกหย้อย
[ŋiu ⁴]	“งู”	[so: ⁵ wo: ⁵]	งูเล็ก ๆ กลม ๆ

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่าหน่วยเสียงสระหลัง /u/ /u:/ /o/ /o:/ /ɔ/ /ɔ:/ จะแสดงลักษณะบางประการทางความหมายร่วมกัน คือ สระกลุ่มนี้จะแสดงลักษณะของรูปร่างกลม หรืออ ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะการออกเสียงสระกลุ่มนี้ริมฝีปากจะห่อ ทำให้มีผลต่อการแสดงความหมาย คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้สระกลุ่มนี้จึงแสดงลักษณะทางความหมายที่ ไค้ง งอ หรือกลม สัมพันธ์กับลักษณะการออกเสียง

จากการวิเคราะห์ระดับการยกลิ้นพบว่า การยกลิ้นระดับต่างกันของสระกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในด้านความหมายด้าน ความมาก-น้อย ความสูง - ต่ำ กล่าวคือ สระที่ยกลิ้นระดับสูง/u/ /u:/ แสดงความหมายในลักษณะที่มากแต่เตี้ย สระที่ยกลิ้นระดับกลาง/o/ /o:/ แสดงความหมายในลักษณะที่มากและสูงกว่าสระ/u/ /u:/ สระที่ยกลิ้นระดับต่ำ/ɔ/ /ɔ:/ จะแสดงความหมายที่เล็กที่สุด ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตาราง 8 เปรียบเทียบการแสดงความหมายของกลุ่มสระหลัง

คำหลัก	สระ/u/ /u:/ แสดงความหมายในลักษณะใหญ่ สั้น	สระ/o/ /o:/ ความหมายในลักษณะใหญ่ ยืน	สระ/ɔ/ /ɔ:/ ความหมายในลักษณะเล็กที่สุด	ลักษณะร่วมทางความหมาย
/naŋ ⁵ / “นั่ง”	/cu: ⁵ khu: ⁵ / ขนาดใหญ่ นั่งก้ม หน้าต่ำมาก	/co: ⁵ kho: ⁵ / ขนาดใหญ่ ตัวสูง นั่งก้มหน้า	/co: ⁵ kho: ⁵ / ขนาดเล็กมากนั่ง ก้มหน้า	แสดงความไค้ง มน กลม
/kon ⁶ / “ก้อน”	/khu: ² lu: ² / ก้อนใหญ่ อ้วน สั้น	/kho: ² lo: ² / ก้อนใหญ่ อ้วน ยาว	/khu: ² lo: ² / ก้อนเล็ก กลมมน	
/kom ⁵ / “ขุด”	/cuk ⁵ cuk ⁵ / ขุดแรงแต่ระยะสั้น	/cok ⁵ cok ⁵ / ขุดแรง ระยะยาว	/cok ⁵ cok ⁵ / ขุดเร็ว ๆ สั้น	
/loy ⁴ / “ลอย”	/ɔuŋ ⁵ luŋ ⁵ / ลักษณะใหญ่กลม ลอยปริ่ม ๆ น้ำ	/ɔoŋ ⁵ loŋ ⁵ / ลักษณะใหญ่กลม ลอยเหนือหน้า	/ɔoŋ ⁵ loŋ ⁵ / ลักษณะเล็ก กลม ลอยเหนือหน้า	

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า สระ /u/ /u:/ และ /o/ /o:/ แสดงลักษณะที่ใหญ่เหมือนกัน แต่แสดงความสูงใหญ่-ต่ำ ต่างกัน ในความรู้สึกของเจ้าของภาษาเห็นว่าสระ /u/ /u:/ /o/ /o:/ แสดงความหมายไม่ต่างกันมากนักบางที่ใช้แทนกันได้ ส่วนสระ /ɔ/ /ɔ:/ จะแสดงลักษณะที่เล็กที่สุด ถ้าเรียงลำดับสระที่แสดงความหมายตั้งแต่มากไปหาน้อยจะได้ ดังนี้

มากที่สุด มาก น้อยที่สุด

/o/ /o:/ > /u/ /u:/ > /ɔ/ /ɔ:/

5.1.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสมกับความหมาย

1) หน่วยเสียงสระประสม /ia/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เคลื่อนไหว ขึ้นลง สูง เล็ก น้อย เร็ว แหลม เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[san ⁵] “สั้น”	[thia ⁴ thia ⁴] สั้นเข้าอ่อน
[yen ³] “เย็น”	[ɲiap ⁶ ɲiap ⁶] เย็นเฉียบ
[[puat ²] “ปวด”	[diat ² diat ²] ปวดจี๊ด ๆ
[ɲa:ŋ ⁵] “เดิน”	[ɦiay ⁶ ɦiay ⁶] เดินลอยชาย
[ɲa:w ⁴] “ยาว”	[khiat ⁶ niat ⁶] ยาวเรียว

2) หน่วยเสียงสระประสม /wa/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่ไม่สดใส เช่น

[kha:w ¹] “ขาว”	[ʔwak ⁶ lwak ⁶] ขาวหมอง
-----------------------------	--

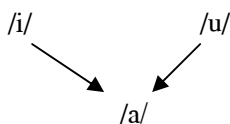
เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยเสียงสระประสม /wa/ มีจำนวนน้อยมากจึงไม่สามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายที่ชัดเจนและนำมาวิเคราะห์ได้สมบูรณ์

3) หน่วยเสียงสระประสม /ua/ จะสื่อความหมายในลักษณะที่เคลื่อนไหว มาก ใหญ่ โค้ง กลมมน เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[lwan ¹] “เหลือ้ง”	[ʔuay ⁵ ɦuay ⁵] เหลือ้งมาก
[khiaw ¹] “เขี้ยว”	[cuan ⁵ ɦuan ⁵] เขี้ยวมาก เขี้ยวสด
[khe:w ²] “พิน”	[kuak ⁶ suak ⁶] พินซี่ใหญ่มากเหยิน
[khot ¹] “ขด”	[laun ⁶ khuan ⁶] ขดเป็นวง
[mun ¹] “หมუნ”	[khuan ² khuan ²] หมუნซ่า ๆ
[ʔo:m ⁵] “อ่อน”	[ʔua ⁶ lua ⁶] อ่อนมาก

จากตัวอย่างสระประสมที่ยกมาแสดงให้เห็นว่าสระประสมทั้งหมดยกเว้น สระประสม /wa/ แสดงลักษณะที่เคลื่อนไหว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการออกเสียงสระประสม จะเริ่มจากสระสูงก่อน แล้วจึงเลื่อนลง ทำให้เสียงที่เปล่งออกมามีลักษณะเคลื่อนไหว จึงทำให้การแสดงควมหมายจึงมีลักษณะที่เคลื่อนไหวได้ด้วย

นอกจากนี้สระประสมที่ประสมด้วยสระสูงต่างกัน ก็สื่อความหมายต่างกัน โดยสระสูงจะส่งอิทธิพลต่อการสื่อความหมายของคำด้วย ถ้าหากจะให้เข้าใจว่าเสียงสระสูงมีผลต่อการสื่อความหมายของสระประสมอย่างไร ขอให้พิจารณาผังของสระประสม ดังนี้

จากแผนผังจะเห็นว่าสระประสมเกิดจากการประสมระหว่างเสียงสระเดี่ยว 2 เสียง ที่เป็นสระสูง /i/ และ /u/ กับสระต่ำ /a/ ดังนั้นการแสดงความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงสระประสมย่อมจะแสดงความหมายตามลักษณะของสระทั้ง 2 เสียง กล่าวคือ สระประสม /ia/ ที่แสดงความหมายในลักษณะ สูง เล็ก น้อย เรียว และแหลม เป็นเพราะอิทธิพลของสระ /i/ ส่วนสระประสม /ua/ ที่แสดงความหมายในลักษณะ เคลื่อนไหว มาก ใหญ่ ไค้ง และกลมมน เป็นเพราะอิทธิพลของสระ /u/ และการที่สระประสมทั้ง 2 เสียง คือ /ia/ และ /ua/ แสดงลักษณะที่เคลื่อนไหวได้ก็เกิดจากการเลื่อนเสียงสระจากสูงลงต่ำของสระประสม จึงทำให้สระทั้งสองแสดงความหมายในลักษณะที่เคลื่อนไหว

ผลจากการวิเคราะห์เสียงสระ สามารถเรียงลำดับเสียงสระที่บอกความมากที่สุด ไปหาสระที่บอกความน้อยที่สุด ได้ดังตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 9 แสดงลำดับการบอกความหมายของเสียงสระ

ลำดับที่	สระ	การบอกความหมาย	การบอกลักษณะ และปริมาณ
1	/a:/	มากที่สุด เปิดกว้างที่สุด ขนาดใหญ่ที่สุด	กว้าง ใหญ่มาก แผลออกกว้าง
2	/a/	มาก	แรง เร็ว กระชับ มาก
3	/o/ /o:/	ใหญ่มาก มาก	กลมโต ยาว ใหญ่
4	/ua/	ใหญ่มาก มาก	กลม อ้วน ใหญ่
5	/u/ /u:/	ใหญ่มาก ใช้แทนกันได้ ใน	กลม อ้วน ใหญ่
6	/w/ /w:/	บางครั้ง	
7	/wa/	มาก	ไม่สดใส
8	/ɔ/ /ɔ:/	ใหญ่	เบา ลอย พู ไร้น้ำหนัก ขึ้น
9	/e/ /e:/	ใหญ่	ค่อนข้างใหญ่ แบน ยาว
10	/ia/	เล็ก	เล็ก เรียว ยาว
11	/ɔ/ /ɔ:/	เล็ก	เล็ก กลม มน
12	/ɛ/ /ɛ:/	เล็กมาก	เล็ก แบน ยาว ชี้
13	/i/ /i:/	เล็กที่สุด	เล็กมาก แหลม แบน ชี้

ในกลุ่มสระที่แสดงความหมายว่าใหญ่ได้แก่ /ɯ/ /ɯ:/ /u/ /u:/ /o/ และ /o:/ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้บอกภาษา และจากการวิเคราะห์ข้อมูลว่าสระใดแสดงความหมายที่ใหญ่มากกว่ากัน พบว่า ในความรับรู้ของผู้บอกภาษาสระกลุ่มนี้ไม่ได้แสดงความหมายในทางเชิงปริมาณที่แตกต่างกันมากนัก จะแสดงความต่างชัดเจนก็คือการแสดงลักษณะดังตารางข้างต้น

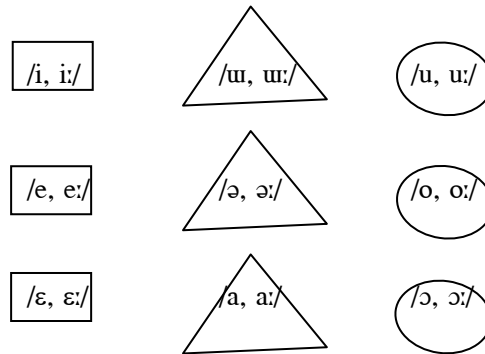
คำแสดงภาพลักษณ์ส่วนใหญ่โดยเฉพาะคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์มักเป็นคำแสดงภาพลักษณ์ที่มีสระเสียงเดียวกัน แต่ก็มีคำแสดงภาพลักษณ์บางคำที่มีเสียงสระต่างกัน คำเดียวกัน ซึ่งความแตกต่างของเสียงสระในคำเดียวกันนี้ ทำให้การแสดงความหมายมีลักษณะที่พิเศษไปคือ แสดงความหมายในลักษณะที่แตกต่างกัน ไม่เท่ากัน ไม่สม่ำเสมอ ต่างระดับกัน เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ten ⁶] “เต็น”	[dɔŋ ⁵ deŋ ⁵] กระโดดขึ้นลงสูงต่ำไม่เท่ากัน, พนุพจน
[san ⁵] “สั้น”	[dɔt ⁵ det ⁵] สั้นเดี่ยวแรงเดี่ยวค่อยไม่เท่ากัน
[say ¹] “ใส”	[cɔŋ ⁵ lɛ:ŋ ⁴] ไสจนน้ำลักษณะกระเพื่อม
[kuay ³] “ไกว”	[to:n ⁶ te:n ⁶] ไกวโตงเตงไปมา
[ɲa:ŋ ⁵] “เดิน”	[ɦuay ⁶ ɦay ⁶] เดินลอยชายไปมา
[ha:w ²] “วิ่ง, คะนอง”	[bɯm ⁶ bam ⁶] วิ่งเร็วก้าวขาสั้นยาวไม่เท่ากัน
[kin ³] “กิน”	[kup ⁵ kap ⁵] กินกုပ် ๆ กับ ๆ
[waw ⁶] “พูด”	[ci: ⁵ co:y ⁶] พูดเดี่ยวดังเดี่ยวค่อย

จากตัวอย่างจะเห็นว่า เสียงสระที่ต่างกัน คำแสดงภาพลักษณ์เดียวกันจะแสดงความหมายในลักษณะที่ต่างกัน ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าสระต่างเสียงในแต่ละพยางค์พยางค์ ต่างก็ทำหน้าที่ในการแสดงความหมาย แต่การปรากฏของเสียงสระที่ต่างกัน คำเดียวกัน จะปรากฏเสียงสระที่แสดงความหมายได้ใกล้เคียงกันแต่แสดงปริมาณได้ไม่เท่ากัน เช่น /ɔ/ คู่กับ /ɛ/ /ɯ/ คู่กับ /a/ /o/ คู่กับ /e/ /ua/ คู่กับ /a:/ นั่นคือสระที่แสดงปริมาณน้อยคู่กับสระที่แสดงปริมาณน้อย สระที่แสดงปริมาณมากคู่กับสระที่แสดงปริมาณมาก จึงทำให้ เมื่อปรากฏสระ 2 เสียงในคำเดียวกัน จึงแสดงความหมายออกมาในลักษณะที่ไม่เท่ากัน ไม่สม่ำเสมอ ต่างระดับ และแสดงความหมายได้มากกว่าคำแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงสระเดียวกัน

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมาย เสียงสระจะแสดงความหมายได้ชัดเจน และโดดเด่นมาก เมื่อปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำนาม และคำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำวิเศษณ์ การแสดงความหมายของสระแสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ แสดงความหมายในการบอกลักษณะ และแสดงความหมายในการบอกปริมาณ ดังนี้

1) การแสดงความหมายในการบอกลักษณะของเสียงสระ หมายถึงการบอกในลักษณะ รูปทรง และรูปร่าง สระทั้ง 3 กลุ่มจะแสดงความหมายต่างกัันกล่าวคือ สระหน้าจะแสดงลักษณะยาว เรียว และแบน สระกลางแสดงลักษณะกลมหรือแบนก็ได้ และสระหลังจะแสดงลักษณะกลม มน และโค้ง ดังนี้

สัญลักษณ์ □ หมายถึง แสดงลักษณะยาวเรียว และแบน สัญลักษณ์ △ หมายถึง แสดงลักษณะกลมก็ได้ แบนก็ได้ และสัญลักษณ์ ○ หมายถึงแสดงลักษณะกลมมน และโค้ง

2) การแสดงความหมายในการบอกปริมาณของเสียงสระ หมายถึงการแสดงความหมายเพื่อ บอกขนาด ความมาก น้อย ความใหญ่ เล็ก ความกว้าง แคบ สระทั้ง 3 กลุ่ม แสดงความหมายในการ บอกปริมาณที่แตกต่างกัน สามารถแบ่งเสียงสระออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสระที่บอกปริมาณน้อย กับกลุ่มสระที่บอกปริมาณมาก ดังนี้

ตาราง 10 แสดงการบอกปริมาณของเสียงสระ

กลุ่มสระที่บอกปริมาณน้อย	กลุ่มสระที่บอกปริมาณมาก	
/i, i:/	/u, u:/	/u, u:/
/e, e:/	/ə, ə:/	/o, o:/
/ɛ, ɛ:/	/a, a:/	/ɔ, ɔ:/

สรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทย ถิ่นยโสธร เสียงสระจะแสดงความหมายเพื่อบอกลักษณะ และปริมาณ

การแสดงความหมายเพื่อบอกลักษณะ สระหน้า /i, i:/ /e, e:/ และ /ɛ, ɛ:/ จะแสดงความหมาย ในลักษณะแบน เหยียด ตรง ระนาบ สระกลาง /u, u:/ /ə, ə:/ และ /a, a:/ จะแสดงความหมายในลักษณะ กลมหรือแบนก็ได้ ส่วนสระหลัง /u, u:/ /o, o:/ และ /ɔ, ɔ:/ จะแสดงความหมายในลักษณะกลม มน และโค้ง

สระประสม /ia/ จะแสดงความหมายในลักษณะเหยียด สระประสม /ua/ จะแสดงความหมายในลักษณะกลม มน และโค้ง

การแสดงความหมายเพื่อบอกปริมาณ กลุ่มสระ /i, i:/ /ε, ε:/ /o, o:/ และ /ia/ จะแสดงความหมายในปริมาณที่น้อย และกลุ่มสระ /e, e:/ /u, u:/ /a, a:/ /u, u:/ /o, o:/ และ /ua/ จะแสดงความหมายในปริมาณที่มาก

5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมายผู้วิจัยได้วิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นคือ การแสดงความหมายของวรรณยุกต์เดียวกันในคำเดียวกัน และการแสดงความหมายของวรรณยุกต์ต่างกันในคำเดียวกัน

5.1.3.1 การแสดงความหมายของวรรณยุกต์เดียวกันในคำเดียวกัน

การแสดงความหมายของวรรณยุกต์เดียวกันในคำเดียวกัน หมายถึง คำแสดงภาพลักษณ์ ที่มีเสียงวรรณยุกต์เดียวกันทั้งคำ ผลการวิเคราะห์การแสดงความหมายของวรรณยุกต์เดียวกันในคำเดียวกัน ของวรรณยุกต์ ทั้ง 6 หน่วยเสียงมีดังนี้

1) วรรณยุกต์ /1/ แสดงความหมายในลักษณะที่ มาก และขึ้น เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[pɔːŋ ¹] “หยิก, หยอง”	[kɔy ¹ pɔy ¹] หยิกฟูขึ้น
[cɯm ⁶] “ขึ้น”	[ʔɯː ¹ cɯː ¹] ขึ้นมากไม่เคยแห้งเลย

2) วรรณยุกต์ /2/ แสดงความหมายในลักษณะที่ ต่ำ หนักแน่น ลด ลง เสมอ

และซ้ำ เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ʔeː ¹] “แอ่น”	[ʔeŋ ² theŋ ²] แอ่นลง
[buak ²] “ปลัก, แอ่งน้ำ”	[teŋ ² leŋ ²] ปลักขนาดเล็กแอ่นลงมาก
[taːy ³] “ตาย”	[ʔeːk ² seːk ²] ตายไม่เหลือ
[dam ³] “ดำ (นา)”	[cɯm ² cɯm ²] ดำนาซ้ำ ๆ ไม้ริบ
[men ¹] “เหม็น”	[tuŋ ² tuŋ ²]เหม็นหนัก ๆ เหม็นมาก ๆ

3) วรรณยุกต์ /3/ แสดงความหมายในลักษณะที่เสมอ เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[hay ²] “ร้องไห้”	[ʔuːy ³ ʔuːy ³] ร้องเรื่อย ๆ

4) วรรณยุกต์ /4/ แสดงความหมายในลักษณะขึ้นลงรวดเร็ว เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[lay ¹] “ไหล”	[ɲuay ⁴] ไหลเลื่อน
[wi: ⁴] “วี”	[wə:p ⁴] พัดในทันใด
[kon ³] “โพรง, กลวง”	[kw:k ⁴ wu:k ⁴] กลวงลง
[kin ³] “กิน”	[ɲu:m ⁴ ɲu:m ⁴] กินเรื่อย ๆ ชยับขึ้นลง
[la:y ⁴] “ลาย”	[pha:y ⁴ ja:y ⁴] ลายพริ้ว ลายขึ้นลง

5) วรรณยุกต์ /5/ แสดงความหมายในลักษณะที่เสมอกัน เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[naŋ ⁵] “นั่ง”	[ko: ⁵ so: ⁵] นั่งนิ่งก้มหน้า
[no:n ⁴] “นอน”	[ʔeŋ ⁵ ɭeŋ ⁵] นอนกางแขนขานิ่ง ๆ
[lom ⁶] “ล้ม”	[pɔŋ ⁵ ɲɔŋ ⁵] ล้มลงแล้วอยู่นิ่ง
[si: ⁶] “ชี้”	[ki: ⁵ di: ⁵] ชีขึ้นตรงนิ่ง

6) วรรณยุกต์ /6/ แสดงความหมายในลักษณะที่ขึ้นลง และเคลื่อนไหว เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ywn ³] “ยืน”	[thi: ⁶ li: ⁶] ยืนยึดตรงขึ้น
[ban ³] “บาน”	[phi: ⁶ wi: ⁶] บานออกเป็นแฉกเล็ก ๆ
[khun ⁵] “ขุ่น”	[ʔe: ⁶ le: ⁶] ขุ่นขึ้นมากเป็นตะกอน
[phi: ⁴ , ʔuan ⁶] “อ้วน”	[ʔe:t ⁶ ʔie:t ⁶] อ้วนออก ๆ

จากข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมาย ที่ยกมาข้างต้นเราสามารถสรุปการแสดงความหมายของเสียงวรรณยุกต์ได้ 2 พวกใหญ่ ๆ คือ วรรณยุกต์ระดับและวรรณยุกต์ต่างระดับ จะแสดงความหมาย แตกต่างกัน แสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตาราง 11 แสดงความหมายของเสียงวรรณยุกต์

กลุ่มวรรณยุกต์	การแสดงความหมาย
วรรณยุกต์ระดับ ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 2, 3, 5	แสดงความหมายในลักษณะเสมอ
วรรณยุกต์ต่างระดับ ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1, 4, 6,	เคลื่อนไหว หรือ ขึ้นลง

การที่วรรณยุกต์แสดงความหมายเช่นนี้เป็นเพราะว่าเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงก้องที่เกิดจากความถี่ในการสั่นสะเทือนของเส้นเสียง ดังนั้นหากความถี่ของเสียงสม่ำเสมอการแสดงความหมายก็อยู่ในระดับที่สม่ำเสมอ หากความถี่ของเสียงมีการเปลี่ยนระดับการขึ้นลงก็จะส่งผลต่อการสื่อความหมายด้วย การแสดงความหมายก็จะเลื่อนไหลขึ้นลงตามลักษณะของเสียง

ถ้าหากเปรียบเทียบการแสดงความหมายของเสียงวรรณยุกต์จะพบว่าการใช้เสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ระดับ จะแสดงความหมายในลักษณะหนักแน่นกว่า

5.1.3.2 การแสดงความหมายของวรรณยุกต์ต่างกันในคำเดียวกัน

การแสดงความหมายของวรรณยุกต์ต่างกันในคำเดียวกัน หมายถึง คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงวรรณยุกต์ต่างกันในคำเดียวกันพบในคำแสดงภาพลักษณ์ที่มี 2 พยางค์ และ 4 พยางค์ เนื่องจากใช้วรรณยุกต์ในแต่ละพยางค์แตกต่างกัน จึงทำให้การแสดงความหมายเปลี่ยนไปตามเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในพยางค์ เมื่อแสดงความหมายร่วมกันในคำเดียวกันจึงแสดงความหมายในลักษณะที่เคลื่อนไหว ความต่างระดับจะบอกลักษณะที่ต่างกัน เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[hay ²] “ร้องไห้”	[ɯm ⁴ ɯw ⁷ 5] ร้องไห้ น้ำตาเลอะเทอะ
[ɯy ⁶] “ย่อย”	[ɯam ⁴ ɯa:ŋ ⁵] ย่อยระโยงระยาง
[hoy ²] “ห้อย”	[toŋ ⁵ to:n ⁶] ห้อยแกว่งไปมา
[pen ³] “เป็น”	[ma ² ɯm ⁴ su:m ⁴ suw ⁷ 5] ร้องสะอึกสะอื้นมีน้ำตาเต็ม
[het ⁵] “ทำ”	[kom ⁵ ko:k ¹ kom ⁵ ko:y ⁶] อาการก้ม ๆ เงย ๆ (ไม่แข็งแรง)
[pen ³] “เป็น”	[ma ² lim ⁴ him ⁴ hi: 5] อาการร่อแร่ หรือแสงริบหรี่

สรุปได้ว่าการแสดงความหมายของวรรณยุกต์ในคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร แสดงความหมายออกมาใน 2 ลักษณะ คือวรรณยุกต์ระดับ /2/ /3/ และ /5/ แสดงความหมายในลักษณะเสมอ และวรรณยุกต์ต่างระดับ /1/ /4/ และ /6/ จะแสดงความหมายในลักษณะเคลื่อนไหวหรือขึ้นลง ซึ่งการแสดงความหมายสัมพันธ์กับลักษณะการออกเสียงวรรณยุกต์

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพยางค์กับความหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพยางค์กับความหมายนี้สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภทคือ ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวกับความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์กับความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์กับความหมาย ดังนี้

5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวกับความหมาย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวกับความหมายพบว่า คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวกันจะให้ความหมายในลักษณะที่ เร็วมากทันทีทันใด ในพริบตาเดียว เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[khuan ⁴] “คว้น”	[kup ⁵] คว้นตลบไปหมด ¹
[h̄ak ¹] “หัก”	[phuət ⁶] หักในทันใด
[suan ⁵] “ดีขึ้น”	[waʔ ⁵] ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว
[wi: ⁴] “พัด”	[wəp ⁴] พัดขึ้นเร็วมาก

ในบริบทการใช้คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวสื่อความหมายนี้ คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวมักมีการลงเสียงหนักหรือเน้นพยางค์ และการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เพื่อแสดงความหมายให้มีลักษณะทันทีทันใดและรวดเร็ว

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์กับความหมาย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์กับความหมายพบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ปรากฏมากที่สุดในกลุ่มคำแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด การแสดงความหมายจะแสดงความหมายในลักษณะที่เป็นจังหวะ เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ɛ: ¹] “แอ่น”	[ʔeŋ ² theŋ ²] แอ่นลง ๆ
[piəy ⁵] “เปื่อย”	[muʔ ⁵ juʔ ⁵] เปื่อยลูกกลมออกเรื่อย ๆ
[lom ¹] “หลวม”	[buaʔ ⁵ buaʔ ⁵] หลวมมาก
[liam ²] “เลื่อม”	[rup ⁵ rup ⁵] เลื่อมระยิบระยับ

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่าคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์แม้ว่าจะไม่แสดงความหมายในลักษณะที่เป็นจังหวะเสียทีเดียว แต่ในความรู้สึกของเจ้าของภาษาจะรู้สึกว่ามันมีการแสดงจังหวะอยู่ ในคำแสดงภาพลักษณ์บางคำจะไม่ได้แสดงความหมายในลักษณะที่เป็นจังหวะ แต่การเป็นคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ก็ทำให้คำแสดงภาพลักษณ์มีลักษณะที่เคลื่อนไหว คล้ายเป็นจังหวะ

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[ko:n ³] “โพรง, กลวง”	[co:k ² bo:k ²] โพรงเล็ก
[ko:ŋ ³] “กอง”	[ʔiʔ ⁵ ŋiʔ ⁵] กองเล็กมาก
[ba:n ³] “บาน”	[phi: ⁶ wi: ⁶] ขนาดเล็กมากกำลังคลี่บาน

สรุปได้ว่าคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์จะแสดงความหมายในลักษณะที่เป็นจังหวะและเคลื่อนไหว

¹ คำที่ขีดเส้นใต้หมายถึงการลงเสียงหนักหรือเน้นพยางค์

5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์กับความหมาย

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์มีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทคือ คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์แท้ ซึ่งแต่ละประเภทจะแสดงความหมายในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

5.2.3.1 คำภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้

คำภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ หมายถึงคำแสดงภาพลักษณ์ที่เกิดจากการนำเอาคำแสดงภาพลักษณ์มารวมกันเข้าเป็นคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ แบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือ คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้ำคำ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้อนคำ ดังนี้

1) คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้ำคำ

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้ำคำ หมายถึง คำแสดงภาพลักษณ์ที่เกิดจากการซ้ำคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์คำเดียวกัน ซึ่งมักแสดงความหมายในลักษณะที่เป็นพหูพจน์ และจำนวนมาก เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[thoːŋ ⁶] “ห้อง”	[ʋoŋ ⁶ pɔŋ ⁶ ʋoŋ ⁶ pɔŋ ⁶]	ห้องป่อง (ใช้ในความหมายเชิงพหูพจน์)
[ywn ³] “ยืน”	[thiː ⁶ liː ⁶ thiː ⁶ liː ⁶]	ยืนอยู่หลายคน
[kom ⁶] “ก้ม”	[koː ⁵ soː ⁵ koː ⁵ soː ⁵]	ก้มแล้วก้มอีก
[hɔy ²] “ห้อย”	[toŋ ⁵ lɛŋ ⁵ toŋ ⁵ lɛŋ ⁵]	ห้อยแกว่งไปแกว่งมา
[sak ⁵] “ซัก”	[ŋɛk ⁵ ŋɛk ⁵ ŋɛk ⁵ ŋɛk ⁵]	ซักกระตุกต่อเนื่องเป็นจังหวะ

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้ำคำนี้ เจ้าของภาษามักใช้ในบริบทที่ตื่นเต้น หรือต้องการเน้นความหมายของคำหลักให้มากขึ้น ดังนั้นการแสดงความหมายจะแสดงในลักษณะที่เป็นพหูพจน์เท่านั้น

2) คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้อนคำ

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้อนคำ หมายถึงคำแสดงภาพลักษณ์ที่เกิดจากการซ้อนคำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ ที่ใช้ขยายคำหลักคำเดียวกันแต่บอกลักษณะ และปริมาณที่ต่างกัน เมื่อซ้อนคำแล้วจะแสดงความหมายเป็นพหูพจน์ บ่งบอกขนาดแตกต่างกัน ความไม่สม่ำเสมอ เช่น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[sak ⁵]	“ชักกระตุก”	[lot ⁵ lot ⁵ la:w ⁵ la:w ⁵] อากาการชักช้าบ้างเร็วบ้าง
[san ⁵]	“สั้นไหว”	[thot ⁵ thot ⁵ thia ⁴ thia ⁴] อากาการ(แขน,ขา)สั้นด้วยความอ่อนเพลีย
[pen ³]	“เป็น”	[ceŋ ⁵ heŋ ⁵ ca:ŋ ⁵ ha:ŋ ⁵] ห่างบ้างถี่บ้าง
[dam ³]	“ดำ”	[khi: ² li: ² khw: ² lw: ²] ของสีดำหลายอันเรียงราย
[si: ⁶]	“ชี้”	[ko: ⁵ do: ⁵ ke: ⁵ de: ⁵] ชี้ได้ชี้ได้
[lwaŋ ¹]	“เหลืออง”	[ʔə: ⁶ hə: ⁶ ʔə: ⁶ hə: ⁶] เหลือองมากน้อยไม่เท่ากัน

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เกิดจากการซ้อนคำจะแสดงความหมายที่เป็นพหูพจน์ ขนาดต่างกัน และความไม่สม่ำเสมอ

5.2.3.2 คำภาพลักษณ์ 4 พยางค์แท้

คำภาพลักษณ์ 4 พยางค์แท้ หมายถึงคำแสดงภาพลักษณ์ที่ไม่ได้เกิดจากการซ้ำคำหรือซ้อนคำแสดงภาพลักษณ์ด้วยกัน คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์แท้ จะแสดงความหมายในลักษณะเชิงลบ เช่น แสดงความรุงรัง ไม่เรียบร้อย ไม่เป็นระเบียบ ไม่ดีงาม ดังนี้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[pen ³]	“เป็น”	[ma ² la:ŋ ⁵ ma ² la:w ³] เป็นกระดากกระด่าง
[pen ³]	“เป็น”	[ma ² cuak ⁶ ma ² ca:k ⁶] โหวกเหวกโวยวาย
[pen ³]	“เป็น”	[ma ² lim ⁴ him ⁴ hi: ⁵] ริบหรี่
[pen ³]	“เป็น”	[ʔi: ⁵ nuŋ ⁴ tun ³ naŋ ⁴] รุงรังไม่เป็นระเบียบ
[pen ³]	“เป็น”	[ma ² lut ⁶ kw:t ⁶ ka:t ⁶] ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
[pen ³]	“เป็น”	[ma ² lum ⁴ sum ⁴ sw? ⁵] ร้องระอึกระอื้นมีน้ำตาเอี่ยม

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์แท้ จะแสดงความหมายในเชิงลบไม่ว่าจะเป็น ความไม่เรียบร้อย รุงรัง ไม่เป็นระเบียบ ไม่สวยงาม เอะอะ

จากการวิเคราะห์คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์กับความหมายสรุปได้ว่า คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้เน้นแสดงความหมายเป็นพหูพจน์เป็นหลัก ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้เน้นแสดงความหมายในเชิงลบ

สรุปผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ได้ว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย เสียงพยัญชนะจะแสดงความหมายบอกอาการเสียงสระจะบอกลักษณะและปริมาณ และเสียงวรรณยุกต์จะแสดงความหมายบอกการเคลื่อนไหว

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนพยางค์กับความหมาย คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียวกับ ความหมายแสดงความหมายในลักษณะทันทีทันใด คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์แสดงความหมายที่ เป็นจังหวะ คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เป็นคำซ้ำแสดงความหมายเป็นพหูพจน์ คำแสดง ภาพลักษณ์ 4 พยางค์ไม่แท้ที่เป็นคำซ้อนแสดงความหมายเป็นพหูพจน์ มีขนาดต่างกัน ไม่สม่ำเสมอ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์แท้แสดงความหมายในเชิงลบ

บทที่ 6

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร” ครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์การปรากฏร่วม และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยภาษาศาสตร์เชิงปัจจุบัน (Descriptive Linguistics) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลภาคสนามที่ผู้วิจัยรวบรวมจากสนามด้วยตนเอง ซึ่งใช้ผู้บอกภาษาในท้องถิ่นจำนวน 18 คน การวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ในประเด็นหลัก 2 ประเด็นคือ การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ ในการเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาค้นคว้าโดยสรุปมีดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไปนี้

6.1.1 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์

6.1.1.1 การปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ พบว่า สามารถปรากฏร่วมกับหมวดคำได้ 3 หมวดคำ คือ

- 1) หมวดคำนาม พบปรากฏมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็น 11.48%
- 2) หมวดคำกริยา พบปรากฏมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็น 54.04%
- 3) หมวดคำวิเศษณ์ พบปรากฏมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 คิดเป็น 34.64 %

6.1.1.2 เงื่อนไขการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ มีเงื่อนไขการปรากฏร่วม 3 ลักษณะ คือ

- 1) คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏเฉพาะกับคำหลักคำเดียว
- 2) คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมในคำหลักที่มีความหมายคล้ายกันหรือไปในทำนองเดียวกัน
- 3) คำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏร่วมกับคำหลักได้หลายคำโดยไม่มี ความหมายคล้ายกันหรือไปในทำนองเดียวกัน

6.1.1.3 การปรากฏของคำแสดงภาพลักษณ์ที่ปรากฏตามจำนวนพยางค์ พบปรากฏ 3 ลักษณะ คือ

1) ค่าแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว พบปรากฏมีจำนวนน้อยที่สุด จากข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมดจำนวน 705 คำ ปรากฏจำนวน 50 คำ คิดเป็น 7.09%

2) ค่าแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ พบปรากฏมากที่สุดจากค่าแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 593 คำ คิดเป็น 84.11%

3) ค่าแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ พบปรากฏมีจำนวนน้อย จากข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์ทั้งหมด 705 คำ ปรากฏ 62 คำ คิดเป็น 8.79%

6.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและจำนวนพยางค์กับความหมายของค่าแสดงภาพลักษณ์

6.1.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมาย

1) เสียงพยัญชนะในค่าแสดงภาพลักษณ์ จะแสดงความหมายในลักษณะที่บอกอาการ เช่น กระตุก ชะงัก เคลื่อนไหว เลื่อนไหล หนักแน่น แผ่ซ่าน ค่อย ๆ แทรกออกมา ฯลฯ ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่เสียงพยัญชนะแสดงความหมายได้ชัดเจนมากที่สุด คือ กลุ่มค่าแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำกริยา ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่มาขยายคำกริยานั้น ต้องแสดงอาการตามคำกริยาที่ขยายจึงทำให้เสียงพยัญชนะแสดงความหมายได้มาก แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ใหญ่ ๆ คือกลุ่มพยัญชนะระเบิด กลุ่มพยัญชนะนาสิก กลุ่มพยัญชนะเสียดแทรก และกลุ่มพยัญชนะกึ่งสระและพยัญชนะข้างลิ้น พยัญชนะแต่ละกลุ่มแสดงความหมายได้แตกต่างกันดังนี้

กลุ่มพยัญชนะเสียงระเบิด /p/ /t/ /c/ /k/ /ʔ/ /ph/ /th/ /kh/ /b/ และ /d/ แสดงความหมายในลักษณะที่ หยุดชะงัก และเป็นจังหวะ ห้วน แข็ง

กลุ่มพยัญชนะเสียงนาสิก/m/ /n/ /p/ /ŋ/ และ /h/ แสดงความหมายในลักษณะที่ เลื่อนไหล ต่อเนื่องเรื่อย ๆ และสิ้น

กลุ่มพยัญชนะเสียงเสียดแทรก /f/ และ /s/ แสดงความหมายในลักษณะที่ เบา ค่อยแทรกออกมา

กลุ่มพยัญชนะเสียงกึ่งสระ /w/ /y/ และพยัญชนะเสียงข้างลิ้น /l/ แสดงความหมายในลักษณะที่ เลื่อนไหล นุ่มนวล และเรื่อย ๆ

ดังที่กล่าวมาแล้วเสียงพยัญชนะทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายไม่แสดงความหมายแตกต่างกัน แต่พยัญชนะที่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายจะแสดงความหมายได้ชัดเจนกว่า

2) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายพบว่า เสียงสระจะแสดงความหมายใน 2 ลักษณะคือ บอกลักษณะ และบอกปริมาณ ดังนี้

การแสดงความหมายเพื่อบอกลักษณะพบว่า ในสระเดี่ยว สระหน้า /i, i:/ /e, e:/ และ /ε, ε:/ จะแสดงความหมายในลักษณะแบน เหยียด ตรง ระนาบ สระกลาง /u, u:/ /o, o:/ และ /a, a:/ จะแสดงความหมายในลักษณะกลมหรือแบนก็ได้ และสระหลัง /u, u:/ /o, o:/ และ /ɔ, ɔ:/ จะ

จากตัวอย่างจะเห็นว่าคำวิเศษณ์ kha²naɪ² ในข้อ 1) เป็นคำที่มีความหมายประจำรูปเพียงความหมายเดียวคือแสดงความหมายว่า “มาก” เท่านั้น ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ puk¹suk¹ ในข้อ 2) นั้นจะแสดงความหมายได้มากกว่า 1 อย่าง คือแสดงความหมายว่า “มาก ดก และซึ้ฟู” ได้อีกด้วย

เนื่องจากคำแสดงภาพลักษณ์เป็นคำที่ทำหน้าที่ในการขยายคำอื่นได้เช่นเดียวกับคำวิเศษณ์ ดังนั้นในงานวิจัยหลายเล่มที่ศึกษาเกี่ยวกับคำวิเศษณ์ จึงมีคำแสดงภาพลักษณ์ปรากฏอยู่ด้วย เช่น ในงานวิจัยของ อุดม พรประเสริฐ (2523) ศึกษาเรื่องคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอีสาน (อุบล) วาสนา สุดตาสอน (2531) ศึกษาลักษณะคำซ้ำในภาษาลาวถิ่นญเวียง เรณู พ่วงปิ่น (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะคำซ้ำภาษาถิ่นนครไทยกับภาษาไทยถิ่นอีสาน (ญเวียง) สอนศรี พิลาไชย (2534) ได้ศึกษาคำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น

การศึกษารูปการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธรพบว่า คำแสดงภาพลักษณ์ จะปรากฏร่วมเฉพาะใน 3 หมวดคำ คือหมวดคำนาม หมวดคำกริยา และหมวดคำวิเศษณ์ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า หมวดคำทั้ง 3 เป็นหมวดคำที่คำอื่นสามารถมาขยายได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าหมวดคำนามเป็นหมวดคำที่มีคำแสดงภาพลักษณ์ขยายน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับอีก 2 หมวด ซึ่งถ้าหากว่าลองเติมคำกริยา หรือคำวิเศษณ์ ระหว่างคำนามกับคำแสดงภาพลักษณ์ที่มาขยายแล้วจะทำให้ได้ใจความสมบูรณ์ขึ้น เช่นดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำหลัก	เพิ่มคำกริยา/วิเศษณ์	คำแสดงภาพลักษณ์	
[na: ²] “ใบหน้า”	[ŋa:m ⁴] “งาม”	[pen ⁵ wen ⁵]	หน้าเล็ก ๆ แต่จิ้มลิ้มน่ารัก
	[kha:w ¹] “ขาว”	[pən ⁵ wən ⁵]	หน้าขาวใหญ่และบาน
	[ɛ:m ¹] “แหลม”	[kɛ:k ⁶ wɛ:k ⁶]	หน้าเล็กแหลม
	[kha:w ²] “ขาว”	[kɔ:k ⁶ wɔ:k ⁶]	หน้าเล็ก ๆ ขาว ๆ

ตัวอย่างที่ยกมานี้ หลังจากเพิ่มคำกริยาหรือคำวิเศษณ์เข้าไปแล้ว ทำให้ได้ใจความสมบูรณ์ขึ้น แสดงให้เห็นว่า คำแสดงภาพลักษณ์น่าจะขยายเฉพาะคำกริยากับคำกริยาวิเศษณ์เท่านั้น ที่ปรากฏขยายคำนามด้วยก็เป็นเพราะว่าการละคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ที่ตามหลังคำนาม

จะเห็นได้ว่าจากการศึกษารูปการปรากฏร่วมของคำแสดงภาพลักษณ์ทำให้สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างคำแสดงภาพลักษณ์และคำวิเศษณ์ รวมทั้งทำให้ทราบหมวดคำที่คำแสดงภาพลักษณ์ขยายได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคำแสดงภาพลักษณ์ให้ละเอียดลุ่มลึกต่อไป

6.2.2 การแสดงความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์

คำแสดงภาพลักษณ์เป็นคำที่สื่อความหมายด้วยการใช้เสียง ดังนั้น เสียงที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ 1 คำจะสื่อความหมายร่วมกัน กล่าวคือเสียงพยัญชนะจะทำหน้าที่บอกอาการ เสียงสระ

จะบอกปริมาณและรูปร่าง เสียงวรรณยุกต์จะบอกความคงที่ หรือความเคลื่อนไหว ตัวอย่างเช่น

คำหลัก

คำแสดงภาพลักษณ์

[khuən⁴] “ควัน”

[hìn⁵hìn⁵]

มีควันน้อย บาง ๆ ลอยขึ้นเรื่อย ๆ

จากตัวอย่างคำว่า [hìn⁵hìn⁵] เสียงพยัญชนะต้น /h/ แสดงความหมายในลักษณะ ต่อเนื่อง สระ /i/ แสดงปริมาณในลักษณะที่น้อย พยัญชนะท้าย /n/ แสดงอาการต่อเนื่อง และวรรณยุกต์ /5/ จะแสดงความสม่ำเสมอ เมื่อรวมความแล้วจึงมีความหมายว่า “มีควันน้อย บาง ๆ ลอยขึ้นเรื่อย ๆ” คำแสดงภาพลักษณ์คำนี้ ขยายคำหลักว่า “ควัน” จึงอรรถาธิบายของคำว่าควันไว้ด้วย เมื่อละคำหลักปรากฏเฉพาะคำแสดงภาพลักษณ์ [hìn⁵hìn⁵] คำนี้ก็จะมีหมายถึง อาการของควันหรือไฟโดยปริยาย

อนึ่ง เสียงทั้งหมดที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ 1 คำ นั้น บางครั้งไม่แสดงความหมายครบทุกเสียงเสมอไป และหน่วยเสียงพยัญชนะหรือสระจะไม่แสดงความหมายอย่างเดี่ยวแบบตายตัว ขึ้นอยู่กับ คำแสดงภาพลักษณ์นั้น ขยายคำหลักอะไร เสียงที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ ก็จะได้แสดงความหมายไปสัมพันธ์กับความหมายของหลักคำนั้น ๆ ดังนั้น คำแสดงภาพลักษณ์ 1 คำ อาจมีเสียงที่แสดงความหมายได้เพียงบางเสียงหรือทั้งหมดก็ได้ และการแสดงความหมายตามจำนวนพยางค์ที่ปรากฏ ก็เป็นผลมาจากการแสดงความหมายร่วมกันของเสียงนั่นเอง

ดังนั้นเสียงที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์จึงสามารถสื่อความหมายได้ตามบริบทที่ขยายคำหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเล่ม ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อความหมายของเสียง เช่นงานวิจัยเรื่อง “ความเป็นสากลของศัพท์วรรณคดีในภาษาไทยเหนือ” ของ ธนวัฒน์ ตรีดี (2535), “คำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” ของ สอนศรี พิลาไชย (2534), “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของเสียงสระและความหมายของคำซ้ำพยางค์ในภาษาไทย” ของ อภิรดี อุดมมณีสุวัฒน์ (2525), “ส่วนเสริมท้ายคำกริยาและคำคุณศัพท์ในภาษาจ้วงหลิวเจียง” ของ ฉิน กว่า เชิง (2529) เป็นต้น

ผลการศึกษาค้นคว้า ชี้ให้เห็นว่าเสียงสามารถแสดงความหมายได้จริง แต่เสียงแต่ละเสียงไม่มีความหมายเฉพาะประจำเสียงที่ชัดเจน เสียงที่มีลักษณะร่วมกันบางประการอาจแสดงความหมายที่เหมือนหรือต่างกันได้ ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งในการสื่อความหมายของเสียงก็คือจะแสดงความหมายได้เฉพาะกับหมวดคำบางหมวดเท่านั้น โดยมากมักปรากฏในหมวดคำที่ใช้ขยาย เช่น คำแสดงภาพลักษณ์ เป็นต้น แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะมองว่า เป็นกลุ่มคำที่ไม่ใช่ภาษาจริง ๆ หรือเป็นคำเล่น ๆ แต่การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน จะทำให้เข้าใจความหมายและใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานได้ดีขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.3.1 การศึกษาเกี่ยวกับคำแสดงภาพลักษณ์มีปัญหาในการรวบรวมข้อมูลเพราะเจ้าของภาษามักมองว่าเป็นคำที่ไม่ให้ความหมายหลักและไม่สำคัญในภาษา จึงควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีได้แก่ การบันทึกเสียงโดยผู้บอกภาษาไม่รู้ตัว การสัมภาษณ์ควรสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาหลายคนในเวลาเดียวกันจะทำให้ได้ข้อมูลดีกว่าสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การกำหนดคำหลักก่อนนำไปสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูลรวดเร็วขึ้นและสามารถสอบถามข้อมูลได้ง่าย และที่สำคัญผู้วิจัยควรเป็นเจ้าของภาษาเพราะการวิเคราะห์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ ผู้ที่จะวิเคราะห์ได้ดีที่สุดคือเจ้าของภาษาเพราะเป็นเสียงที่ใช้คุ้นชินอยู่ในวัฒนธรรม

6.3.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในจังหวัดยโสธร เปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในเขตพื้นที่ศึกษาอื่น ที่ใช้ภาษาในกลุ่มภาษาถิ่นอีสาน เช่น มหาสารคาม อุดรธานี ชัยภูมิ ฯลฯ เพื่อหาความเป็นสากลในการสื่อความหมายของเสียงในคำแสดงภาพลักษณ์ ของภาษาไทยถิ่นอีสาน

6.3.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยภาษาศาสตร์เชิงปัจจุบัน (Descriptive Linguistics) เพราะว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและยังมีผู้ศึกษาน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาภาษาไทยถิ่นในเรื่องอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2534). 100 ปี พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น
นราธิปพงศ์ประพันธ์. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- ฉิน กว่า เชิง. (2529). ส่วนเสริมท้ายคำกริยาและคำคุณศัพท์ในภาษาจ้วงหลิวเจียง, ใน จ้วง :
ชนชาติไทในสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษร
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมั่ยพร วิฑูธีรศานต์. (2516). ภาษาจากความรู้ลึก, ใน *อักษรศาสตร์พิจารณา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. หน้า 5 – 13.
- ธนานันท์ ตรงดี. (2535). *ความเป็นสากลของศัพท์กรณในภาษาไทยเหนือ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ดุสิต
บัณฑิต.(ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรพต เปรมชู. (2522). *คำวิเศษณ์และสำนวนพหูพจน์ภาษาอีสาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ.
- เปรมินทร์ คาระวี. (2529). *รูปและความหมายของคำซ้ำพยางค์คำคุณศัพท์และกริยาวิเศษณ์ใน
ภาษาสงขลา*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. (ภาษาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิต-
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- พยอม ธรรมบุตร. (2522). เสียงสื่อความหมายได้อย่างไร, ใน *วารสาร มศว ปทุมวัน*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. หน้า 81 – 86.
- พยอม แพงชาติ. (2540). *ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต.(ภาษาไทย). มหาสารคาม :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา.
- เรณู พงษ์ปิ่น. (2534). *การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะคำซ้ำภาษาถิ่นนครไทยกับภาษาไทยถิ่นอีสาน*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.(ภาษาศาสตร์).นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา. อัดสำเนา.
- วาสนา สูดตาสอน. (2531). *ลักษณะคำซ้ำของภาษาลาวในถิ่นญเวียง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
(ภาษาศาสตร์).นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.อัดสำเนา.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2544). *ภาษาไทยถิ่น*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สอนศรี พิลาไชย. (2534). *คำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.(ภาษาไทย). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. อัดสำเนา.

- ลำอาง หิรัญบุรณะ. (2522). การเข้าถึงวรรณคดีด้วยวิธีสหศาสตร์, *มนุษยศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. หน้า 56 – 73.
- สุมนา ธารีเชียร. (2531). *การแปลงคำโดยแปลงเสียงสระในภาษาอีสาน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (จารึกภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. อุดรธานี.
- สุริยา รัตนกุล. (2544). *อรรถศาสตร์เบื้องต้น*. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.
- อุดม พรประเสริฐ. (2523). *คำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอีสาน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (จารึกภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุดม วโรตม์สิขิตต์. (2537). *ภาษาศาสตร์เหมาะสมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ต้นธรรม.
- อภิรดี อุดมมณีสุวัฒน์. (2525). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของเสียงและความหมายของคำซ้ำสองพยางค์ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดรธานี.
- อิมิง จาง. (2535). *ภาพลักษณ์ของสระในอเนกัซพยางค์ในภาษาถิ่นเต๋อเป่าของจ้วงใต้*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดรธานี.
- Brown ,J.Marvin.(1985). *From Ancient Thai to Modern Dialects*. Bangkok : White Lotus Co., Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนที่

ภาคผนวก ข
คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

คำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร

การเรียงลำดับคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยถิ่นยโสธร ผู้วิจัยได้เรียงลำดับคำแสดงภาพลักษณ์ตามจำนวนพยางค์ที่ปรากฏ คือ คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว คำแสดงภาพลักษณ์ 2 พยางค์ และคำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์ ตามลำดับ หากมีคำแสดงภาพลักษณ์ขยายคำหลักคำเดียวกันหลายคำผู้วิจัยได้เรียงลำดับคำแสดงภาพลักษณ์ตามพจนานุกรม คือ เริ่มจากพยัญชนะที่เกิดฐานริมฝีปาก ปุ่มเหงือก เพดานแข็ง เพดานอ่อน และเส้นเสียง ตามลำดับ และเรียงลำดับตามวิธีการออกเสียง คือ เริ่มจากพยัญชนะระเบิด พยัญชนะนาสิก พยัญชนะเสียดแทรก พยัญชนะข้างลิ้น และพยัญชนะกึ่งสระ ถ้าพยัญชนะเกิดในฐานกรณ์เดียวกันได้เรียงลำดับตามลักษณะของเสียง คือ พยัญชนะเสียงไม่ก้อง ไม่พ่นลม พยัญชนะเสียงไม่ก้อง พ่นลม และพยัญชนะเสียงก้อง ตามลำดับ ดังนั้น การเรียงลำดับพยัญชนะตามพจนานุกรมจึงเรียงได้เป็น /p/ /ph/ /b/ /t/ /th/ /d/ /c/ /k/ /kh/ /ʔ/ /m/ /n/ /ŋ/ /ŋ̃/ /f/ /s/ /l/ /w/ และ /y/ ตามลำดับ การเรียงสระและวรรณยุกต์จะเรียงตามความหมายที่ปรากฏจากน้อยไปหามาก ส่วนคำหลักจะเรียงตามกลุ่มคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. คำแสดงภาพลักษณ์พยางค์เดียว

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[mwt ⁴] “มีด”	[twp ⁵]	มีดลงทันทีทันใด
[kham ⁵] “ค้ำ”	[map ⁵]	ค้ำลงทันทีทันใด
[cam ³] “มิด”	[lip ⁵]	(แกง) มิดด้ามทันทีทันใด
[khat ²] “ขาด”	[khuak ⁵]	(ฉีก) ขาดทันทีทันใด
[som ²] “เปรี้ยว”	[pit ⁵]	เปรี้ยวจัด
[tok ¹] “ตก”	[puk ⁵]	ตกดังปึก
	[bep ⁵]	ตกลงมาแผ่หรา
	[tum ⁶]	ตกดังตุ้ม
	[tam ⁶]	ตกดังแรงมาก
	[ʔup ⁵]	ตกลงมาดังอุ๊ป
	[ʔep ⁵]	ตกลงมาแรงและจุกเสียดแผ่หรา
[lom ⁶] “ลุ่ม”	[tuŋ ⁶]	ลุ่มทั้งยืน
	[thuan ⁵]	ลุ่มลงทันทีทันใดและมีฝุ่นกระจาย
[khit ¹] “คว่ำ, ทิ่ม”	[way ⁵]	คว่ำทันทีทันใด

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์
[duan ³] “หัวทิ่ม”	[kin ⁵] หัวทิ่มลงทันที
[khuan ⁴] “ควั่น”	[kin ⁵] ควั่นขึ้นไม่มากแต่เร็ว
	[kup ⁵] ควั่นตลบหมด
	[kum ⁶] ควั่นพวยพุ่งขึ้นเป็นลำเร็วมาก
[hiak ¹] “หัก”	[phuat ⁶] หักพรวดเร็วและแรงมาก
	[bap ⁵] เลี้ยวในความเร็วสูงทันทีทันใด
	[ke: ⁷] ของขนาดเล็กหักเร็วมาก
	[ke: ⁷] ของขนาดใหญ่หักเร็วมาก
[naŋ ⁵] “นั่ง”	[mɔ: ⁵] นั่งลงเบา ๆ แต่เร็ว
[lay ¹] “ไหล”	[ɲuay ⁶] ไหลออกเร็วหลังจากนั้นไหลช้า
	[ɲa:w ⁵] ไหลออกเร็วและแรง
[hiwŋ ⁶] “ร้อง”	[pa:ŋ ⁶] ร้องคำรามของฟ้า
	[hiwum ⁶] ร้องคำรามดั่งฮิม
[suay ⁵] “ดีขึ้น”	[wa: ⁵] สดขึ้น, ดีขึ้นทันทีทันใด
[bok ¹] “ลด”	[wa: ⁵] ลดฮวบลงทันที
[lɛ:m ¹] “แหลม”	[pit ⁵] แหลมมาก
[min ¹] “เหม็น”	[kum ⁶] เหม็นตลบ
	[hiuat ⁶] เหม็นโชยมาเร็วมากเพียงครั้งเดียว
[hiw:m ¹] “หอม”	[hiuay ⁵] หอมโชยมาแรง
[ten ⁶] “เต็น”	[dɔŋ ⁵] กระโดดเหยื่อย ๆ
[ɲay ¹] “หงาย”	[ɲɔ:p ⁶] หงายหลังลงทันทีทันใด
[mwn ⁴] “ซา”	[cuat ⁶] อากาศซาแปลบ
[the: ⁴] “เท”	[co:k ⁶] เทพรวดลง
[hɔn ⁶] “ร้อน”	[wu: ⁵] ร้อนวาบ
	[wu:p ⁶] ร้อนวาบขึ้นเป็นระยะ ๆ
[yen ⁴] “เย็น”	[wa:p ⁶] เย็นวาบ
[pak ¹] “ปัก”	[cu:k ⁵] (ของแหลม) ปักลงเร็วมาก
[wi: ⁴] “วี”	[wɔ:p ⁴] อากาศที่ใช้พัดเร็วมากครั้งเดียว
[te: ¹] “เตะ”	[pua: ⁵] เตะดังฝ่าจะ

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[kha:t ²] “ขาด”	[tap ⁵]	(เข็อกตึง) ขาดเร็วมากกระทบ วัตถุอื่น
	[pot ⁵]	(เข็อกใหญ่) ขาดเร็วมากกระทบ วัตถุอื่น
	[put ⁵]	(เข็อกตึง) ขาดไม่กระทบวัตถุอื่น
	[pat ⁵]	(เข็อกใหญ่) ขาดไม่กระทบวัตถุอื่น
[tɛ:k ²] “แตก”	[peʔ ⁵]	(ของขนาดเล็ก) แตกเสียงเบา
	[pe:ŋ ⁶]	(ของขนาดเล็ก) แตกเสียงก้องกังวาน
	[pɔʔ ⁵]	(ของกลมเล็ก) แตกเสียงไม่ก้องกังวาน
	[po:ŋ ⁶]	(ของกลมใหญ่) แตกเสียงดังมาก
	[puʔ ⁵]	(ของกลมใหญ่) แตกทะลุ (ใช้กับ โองหรือไห)
	[tum ⁶]	แตกดังอย่างระเบิด

2. คำแสดงภาพลักษณ์ที่มี 2 พยางค์

2.1. คำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำนาม

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[hɪu: ⁴] “ฐู”	[ciŋ ⁵ piŋ ⁵]	ฐขนาดเล็กกลมอย่างเข็มแทง
	[ceŋ ⁵ peŋ ⁵]	ฐขนาดเล็กหรืออย่างมีดแทง
	[coŋ ⁵ poŋ ⁵]	ฐกลมขนาดใหญ่, ขอบกลม
	[cu:ŋ ⁵ pu:ŋ ⁵]	ฐกลมขนาดใหญ่มาก
	[ca:ŋ ⁵ pa:ŋ ⁵]	ฐขนาดใหญ่เปิดกว้าง
	[ki: ⁵ wi: ⁵]	ฐขนาดเล็กกลมอย่างเส้นแทง
	[ke: ⁵ we: ⁵]	ฐขนาดเล็กกรีแต่กว้าง
	[ko: ⁵ wo: ⁵]	ฐขนาดเล็กกลมอย่างแหลนแทง
	[ku: ⁵ wu: ⁵]	ฐกลมขนาดใหญ่, ขอบไม่กลม
	[ka: ⁵ wa: ⁵]	ฐขนาดใหญ่เปิดกว้างเช่นเดียวกับ [ca:ŋ ⁵ pa:ŋ ⁵]
	[se: ⁵ we: ⁵]	ฐขนาดเล็กกรีแสงผ่านได้เล็กน้อย
	[so: ⁵ wo: ⁵]	ฐขนาดเล็กกลมแสงผ่านได้
	[su: ⁵ wu: ⁵]	ฐกลมขนาดใหญ่แสงผ่านได้
	[so: ⁵ wo: ⁵]	ฐกลมขนาดใหญ่มากแสงผ่านได้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[ko:n ³] “โพรง, กลวง”	[ta:ŋ ² la:ŋ ²]	โพรงกว้างกลมไม่ลึก
	[co:k ² bo:k ²]	โพรงเล็กกลมลึก
	[co:k ² bo:k ²]	โพรงใหญ่กลมลึก
	[co:k ² lo:k ²]	โพรงเล็กกลมลึกเช่นเดียวกับ [co:k ² bo:k ²]
	[co:k ² lo:k ²]	โพรงใหญ่กลมลึกเช่นเดียวกับ มาก [co:k ² bo:k ²]
	[ku:k ⁴ wu:k ⁴]	โพรงใหญ่ตื้นขอบไม่กลม
	[ka:k ⁴ wa:k ⁴]	โพรงกว้างไม่ลึกขอบไม่กลม
[khe:w ²] “พิน”	[ki:k ⁶ si:k ⁶]	พินที่เล็กถี่และแหลม
	[ka:k ⁶ sa:k ⁶]	พินที่ใหญ่ห่าง
	[kuak ⁶ suak ⁶]	พินที่ใหญ่และเหยิน
[na: ²] “หน้า”	[pɛn ⁵ wɛn ⁵]	ใบหน้าเล็ก ๆ จิ้มลิ้มน่ารัก
	[pən ⁵ wən ⁵]	ใบหน้าขาวใหญ่และกลม
	[kɛ:k ⁶ wɛ:k ⁶]	ใบหน้าเล็กแหลม
	[kw:k ⁶ wɔ:k ⁶]	ใบหน้าเล็กกลมขาวออก
	[me: ⁶ hɛ: ⁶]	ใบหน้าใหญ่บุ๋มบี้
	[si:k ⁵ li:k ⁵]	ใบหน้าเล็กแหลมมาก
	[se:k ⁶ le:k ⁶]	ใบหน้าใหญ่ยาว
	[se: ⁵ we: ⁵]	ใบหน้าใหญ่บุ๋มบี้เช่นเดียวกับ [me: ⁶ hɛ: ⁶]
[phom ¹] “ผม”	[pik ⁵ sik ⁵]	ผมบางหยิกหยองฟูขึ้น
	[pɛŋ ⁵ sɛŋ ⁵]	ผมบางที่บานออกเป็นแฉก
	[pɯk ⁵ swk ⁵]	ผมหนาหยิกหยองฟูขึ้น
	[pɔ:ŋ ⁵ sɔ:ŋ ⁵]	ผมหนาที่บานออกเป็นแฉก
	[to:y ³ yo:y ³]	ผมหยิกหยอง
	[khəŋ ⁵ ŋəŋ ⁵]	ผมหยิกยุ่งเหยิง
	[kha:ŋ ⁵ ŋa:ŋ ⁵]	ผมหยิกยุ่งเหยิงฟูมาก

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[tum ⁵] “ตุ่ม, เม็ด, ผด”	[ti ⁷ pi ⁷]	ตุ่มขนาดเล็กมาก
	[tɛ ⁷ pɛ ⁷]	ตุ่มขนาดเล็กแบน
	[tɔ ⁷ pɔ ⁷]	ตุ่มขนาดเล็กกลม
	[tu ⁷ pu ⁷]	ตุ่มขนาดใหญ่กลม
	[te:t ² pe:t ²]	ตุ่มขนาดใหญ่แบน
	[ʔo:t ⁶ so:t ⁶]	ตุ่มขนาดใหญ่มาก
[khon ¹] “ขน”	[ʔup ⁵ hup ⁵]	ขนหนาฟู
[nam ⁶] “น้ำ”	[co:ŋ ⁵ le:ŋ ⁴]	น้ำใสมากมีปริมาณน้อย
	[co:ŋ ⁵ le:ŋ ⁴]	น้ำใสมากมีปริมาณมาก
[ko:ŋ ³] “กอง”	[ʔi ⁷ ji ⁷]	กองขนาดเล็กมากแบน
	[ʔɔ ⁷ ɲɔ ⁷]	กองขนาดย่อมกลม
	[ʔɛ ⁷ ɲɛ ⁷]	กองขนาดย่อมแบน
	[ʔu ⁷ ɲu ⁷]	กองขนาดใหญ่กลม
	[ʔa ⁷ ɲa ⁷]	กองเดี่ยวขนาดใหญ่อย่างกองขยะ
	[ʔɔ:k ⁶ ɲɔ:k ⁶]	ล้มลงไปกอง
	[ʔuak ⁶ ɲuak ⁶]	คนตัวใหญ่ล้มลงไปกอง
	[ʔa:k ⁶ ɲa:k ⁶]	กองเดี่ยวขนาดใหญ่อย่างกองขยะ เช่นเดียวกับ [ʔa ⁷ ɲa ⁷]
[ko:m ⁶] “ก้อน”	[te:t ² pe:t ²]	ก้อนขนาดเล็กแบน
	[khe: ² le: ²]	ก้อนขนาดเล็กแบนเช่นเดียวกับ [te:t ² pe:t ²]
	[kho: ² lo: ²]	ก้อนขนาดเล็กกลม
	[kho:t ⁶ lo:t ⁶]	ก้อนขนาดเล็กกลมเช่นเดียวกับ [te:t ² pe:t ²]
	[khet ⁶ le:t ⁶]	ก้อนขนาดใหญ่แบนยาว
	[kho: ² lo: ²]	ก้อนขนาดใหญ่กลม
	[khu: ² lu: ²]	ก้อนขนาดใหญ่มากกลม
	[khu: ² lu: ²]	ก้อนขนาดใหญ่หนา

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[kɔ:m ⁶] “ก้อน”	[ʔv: ⁶ lɔ: ⁶]	ก้อนขนาดกลมเล็กเช่นเดียวกับ [khɔ: ² lɔ: ²]
	[ʔɛ: ⁶ lɛ: ⁶]	ก้อนขนาดเล็กแบนเช่นเดียวกับ [khe: ² lɛ: ²]
[thɔ:ŋ ⁶] “ห้อง”	[ʔvŋ ⁶ pɔŋ ⁶]	ห้องขนาดเล็กกลม
	[ʔuŋ ⁶ puŋ ⁶]	ห้องขนาดใหญ่กลม
	[ʔvŋ ⁵ lɔŋ ⁵]	ห้องขนาดเล็กกลมเช่นเดียวกับ [ʔvŋ ⁶ pɔŋ ⁶]
	[ʔw:ŋ ⁵ lɔw:ŋ ⁵]	ห้องขนาดใหญ่มากกลม
	[ʔa:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵]	ห้องขนาดใหญ่กางมาก
	[ʔuaŋ ⁵ luaŋ ⁵]	ห้องขนาดใหญ่มากกลม เช่นเดียวกับ [ʔw:ŋ ⁵ lɔw:ŋ ⁵]
[buak ²] “ปลัก, แอ่งน้ำ”	[tɛŋ ² lɛŋ ²]	ปลักขนาดเล็กมากตื้น
	[tɔŋ ² lɔŋ ²]	ปลักขนาดเล็กกลม
	[tɛ:ŋ ² lɛ:ŋ ²]	ปลักขนาดใหญ่ตื้น
	[ta:ŋ ² la:ŋ ²]	ปลักขนาดใหญ่และกว้างมาก
	[ʔɛŋ ² the:ŋ ²]	ปลักขนาดเล็กมากตื้นเช่นเดียวกับ [tɛŋ ² lɛŋ ²]
	[ʔvŋ ² thɔ:ŋ ²]	ปลักขนาดเล็กกลมเช่นเดียวกับ [tɔŋ ² lɔŋ ²]
	[ʔɔŋ ² thɛ:ŋ ²]	ปลักขนาดใหญ่มากและกลม
	[ʔa:ŋ ² tha:ŋ ²]	ปลักขนาดใหญ่และกว้างมาก
[ta: ³] “ตา”	[sɔ:m ⁶ sɔ:m ⁶]	ตาค่อย ๆ ปรีกลงจะหลับ

2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำกริยา

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[lɛ:n ⁵] “วิ่ง”	[kin ⁵ kin ⁵]	ตัวขนาดเล็กวิ่งเร็ว ๆ
	[kun ⁵ kun ⁵]	ตัวขนาดใหญ่วิ่งเร็ว
	[kon ⁵ ton ⁵]	ตัวขนาดใหญ่วิ่งเปลือย
	[lip ⁵ lip ⁵]	วิ่งมองเห็นอยู่ไกล ๆ

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[h̃a:w ²] “วิ่ง,คะนอง”	[bum ⁶ bum ⁶]	(ควาย) วิ่งเป็นจังหวะช้า
	[bam ⁶ bam ⁶]	(ควาย) วิ่งเป็นจังหวะเร็ว
[ten ⁶] “กระโดด”	[dɛŋ ⁵ dɛŋ ⁵]	ตัวขนาดเล็กมากกระโดด
	[doŋ ⁵ doŋ ⁵]	ตัวขนาดเล็กกระโดดไม่สูงนัก
	[doŋ ⁵ doŋ ⁵]	ตัวขนาดใหญ่กระโดดสูงมาก
	[doŋ ⁵ dɛŋ ⁵]	ตัวขนาดเล็กกระโดดสูงต่ำไม่เท่ากัน
	[doŋ ⁵ dɛŋ ⁵]	ตัวขนาดใหญ่กระโดดสูงต่ำไม่เท่ากัน
[ŋa:ŋ ⁵] “เดิน”	[phok ⁵ wok ⁵]	ตัวขนาดเล็กเดินเร็วเป็นจังหวะ
	[phay ⁵ way ⁵]	ตัวขนาดเล็กเดินเร็วไปเรื่อย ๆ
	[khe ⁵ ye ⁵ ?	ตัวขนาดเล็กเดินเขยกเร็ว ๆ
	[khe ⁵ yo ⁵ ?	ตัวขนาดเล็กเดินเขยก ๆ
	[khe ⁵ ye ⁵ ?	ตัวขนาดใหญ่เดินเขยก ๆ
	[kho ⁵ yo ⁵ ?	ตัวขนาดใหญ่มากเดินเขยกแรง
	[ko:y ⁶ ko:y ⁶]	เดินอ้อระเหยไม่รีบเร่ง
	[ko:y ⁶ ko:y ⁶]	ตัวขนาดใหญ่เดินช้ามาก
	[kom ⁵ ko ⁵ ?	ตัวขนาดเล็กเดินหลังค่อมเขยก ๆ
	[kom ⁵ ko ⁵ ?	ตัวขนาดใหญ่เดินหลังค่อมเขยก ๆ
	[ko:ŋ ⁵ ko:y ⁶]	เดินอ้อระเหยไม่รีบ
	[ka:ŋ ⁵ ka:y ⁶]	เดินขาแกงมาก
	[ŋo:m ⁴ ŋo:m ⁴]	ค่อย ๆ เดินไปช้า ๆ ไปเรื่อย ๆ
	[ŋo:p ⁶ ŋo:p ⁶]	ค่อย ๆ เดินไปช้า ๆ เป็นจังหวะ
	[ŋuan ⁶ ŋuan ⁶]	เดินช้า ๆ เนิบ ๆ
	[ŋuay ⁶ ŋuay ⁶]	เดินเป็นขบวนต่อเนื่องกันไป
	[h̃ɔn ⁵ h̃ɔn ⁵]	เดินอ้อระเหยไปมาไร้จุดหมาย
	[h̃iay ⁶ h̃iay ⁶]	เดินช้าไปมาไร้จุดหมาย
	[h̃uay ⁶ h̃uay ⁶]	เดินช้ามากไปมาไร้จุดหมาย
	[loy ² loy ²]	เดินเรื่อย ๆ ไม่รีบร้อน
	[la:y ⁶ la:y ⁶]	เดินเป็นขบวนต่อเนื่องไม่ขาดสาย
	[wa ⁵ ywa ⁵ y]	ตัวขนาดเล็กเดินก้าวสั้น เร็ว เร็ว ๆ

คำหลัก

[yɯn³] “ยื่น”

คำแสดงภาพลักษณ์

[thi:⁶li:⁶]

ยื่นตัวตรงมาก

[the:⁶le:⁶]

ยื่นตัวตรงหน้าเข็ด

[thə:⁶lə:⁶]

ตัวสูงใหญ่ยื่นตรง

[kɔ:⁵sɔ:⁵]

ตัวขนาดเล็กยื่นหลังค่อม

[kɔ:⁵sɔ:⁵]

ตัวขนาดใหญ่ยื่นหลังโก่ง

[kɔ⁵ɔ⁵]

ตัวขนาดเล็กยื่นหลังค่อม

เช่นเดียวกับ [kɔ:⁵sɔ:⁵][kɔ⁵ɔ⁵]

ตัวขนาดใหญ่ยื่นหลังโก่ง

เช่นเดียวกับ [kɔ:⁵sɔ:⁵][nɑŋ⁵] “นั่ง”[tɛ:⁶pɛ:⁶]

นั่งพับเพียบแต่

[tɔ:⁶pɔ:⁶]

คนตัวอ้วนเตี้ยนั่ง

[tɛ:⁶pɛ:⁶]

คนสูงอ้วนนั่ง

[cɔ:⁵khɔ:⁵]

คนตัวเล็กตัวงอ

[cu:⁵khɯ:⁵]

คนตัวใหญ่ นั่งตัวอ้อมมาก

[cu:⁵khɯ:⁵]

คนตัวใหญ่ นั่งตัวงอมาก

kɔm⁵kɔ⁵]

คนตัวเล็กนั่งหลังค่อม

[kɔm⁵kɔ⁵]

คนตัวใหญ่ นั่งหลังโก่ง

[kɔ:⁵sɔ:⁵]

คนตัวเล็กนั่งตัวงอ

[kɔ:⁵sɔ:⁵]

คนตัวใหญ่หนานั่งตัวโก่งงอ

[ku:⁵su:⁵]

คนตัวใหญ่ นั่งหลังค่อมมาก

[khɔ⁵yɔ⁵]

นั่งยอง ๆ

[khɔ⁵yɔ⁵]

นั่งคุกเข่าสูง

[ʔa:⁶sa:⁶]

นั่งอ้าขากว้าง

[sɔk⁵mɔk⁵]

นั่งหลังโก่งมือกุมขมับ

[sɑ:⁶lɑ:⁶]

นั่งเรียงกันเป็นแถวยาว

[nɔ:n⁴] “นอน”[pɛŋ⁵ŋɛŋ⁵]

ตัวขนาดเล็กนอนตะแคง

[pɔŋ⁵ŋɔŋ⁵]

ตัวขนาดเล็กนอนตะแคงตัวคู้

[puŋ⁵ŋuŋ⁵]

ตัวขนาดใหญ่นอนตะแคงตัวคู้

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์		
[nɔ:m ⁴] “นอน”	[cɔŋ ⁵ ŋɔŋ ⁵]	ตัวขนาดเล็กนอนตะแคงตัวคู้ เช่นเดียวกับ [pɔŋ ⁵ ŋɔŋ ⁵]	
	[cuŋ ⁵ ŋuŋ ⁵]	ตัวขนาดใหญ่นอนตะแคงตัวคู้ เช่นเดียวกับ [puŋ ⁵ ŋuŋ ⁵]	
	[ʔeŋ ⁵ lɛŋ ⁵]	ตัวขนาดเล็กนอนกางแขนขา	
	[ʔe:k ⁶ le:k ⁶]	นอนเหยียดยาว เพลียมาก	
	[ʔu:ŋ ⁵ lu:ŋ ⁵]	คนอ้วนนอนท้องโตมาก	
	[ʔa:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵]	คนอ้วนนอนหงายกางแขนขา	
	[lɛŋ ⁵ ŋɛŋ ⁵]	ตัวขนาดเล็กนอนหงายเหยียดยาว	
	[leŋ ⁵ ŋeŋ ⁵]	ตัวขนาดใหญ่นอนหงายเหยียดยาว	
	[la:ŋ ⁵ ŋaŋ ⁵]	นอนหงายกางแขนขา [com ⁵]	
	“บ่น”	[mip ⁵ mip ⁵]	บ่นขมขมขมขม
		[map ⁵ map ⁵]	บ่นขมขมขมขมเร็วมาก
		[mup ⁵ mup ⁵]	บ่นหน้าบูดบึ้ง
		[mu:m ⁵ mu:m ⁵]	บ่นไม่ขาดตอนเรื่อยๆ
		[kin ³] “กิน”	[kup ⁵ kup ⁵]
	[kap ⁵ kap ⁵]	กินคำเล็กเร็ว เปิดปาก	
	[kɔm ² kɔm ²]	กินเสียงดังไม่มาก	
	[kuam ² kuam ²]	กินเสียงดังมาก	
	[ŋip ⁵ ŋip ⁵]	กินคำเล็กมากเคี้ยวเร็ว	
	[ŋɛp ⁵ ŋɛp ⁵]	กินคำเล็กเคี้ยวเร็ว	
	[ŋap ⁵ ŋap ⁵]	กินคำเล็กเร็วปากกว้าง	
	[ŋu:m ⁴ ŋu:m ⁴]	กินคำใหญ่เคี้ยวช้า ๆ	
[waw ⁶] “พูด”	[cɔ:y ⁶ cɔ:y ⁶]	พูดเสียงเบาเรื่อยๆ	
	[cuay ⁶ cuay ⁶]	พูดเสียงดังขึ้นเรื่อยๆ	
	[ci: ⁵ co:y ⁶]	พูดดังบ้างเบาบ้างไม่หยุด	
	[ʔɔm ⁵ ʔɔm ⁵]	พูดเสียงเบาและบ่นเรื่อยๆ	
	[mɔ:y ² mɔ:y ²]	พูดช้า เบา เสียงน้อย ๆ	

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[waw ⁶] “พูด”	[mw ⁵ mw ⁵]	พูดซ้ำเสียงเบา เป็นจังหวะ
	[luan ⁵ luan ⁵]	พูดเรื่อย ๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน
	[wet ⁵ wet ⁵]	พูดเร็วเสียงแหลม
[lay ¹] “ไหล”	[co:k ⁶ co:k ⁶]	น้ำไหลตกจากที่สูงเสียงเบา
	[co:k ⁶ co:k ⁶]	น้ำไหลตกจากที่สูงแรงมาก
	[ca:k ⁶ ca:k ⁶]	น้ำไหลแรงมากที่สุด
	[ni:w ⁵ ni:w ⁵]	น้ำไหลเบา ๆ ไหลเอื่อย ๆ
	[na:w ⁵ na:w ⁵]	ไหลแรงเรื่อย ๆ
	[naup ⁵ naup ⁵]	ไหลแรงมาก น้ำลดทีละมาก ๆ
	[lit ⁵ lit ⁵]	ไหลเบา ๆ เป็นระยะ ๆ
	[lut ⁵ lut ⁵]	ไหลแรงมากเป็นระยะ ๆ
[me:p ²] “หมอบ ”	[ce:p ⁶ pe:p ⁶]	หมอบติดพื้น
[mw:p ²] “หมอบ”	[co:p ⁶ po:p ⁶]	หมอบหน้าติดพื้นตัวโก่ง
	[co: ⁵ khw: ⁵]	หมอบหน้าติดพื้นตัวโก่งดักรอ
	[coŋ ⁵ phoŋ ⁵]	หมอบหน้าติดพื้นตัวโก่ง
		เช่นเดียวกับ [co:p ⁶ po:p ⁶]
[me:p ²] “หมอบ”	[ce:p ⁶ phe:p ⁶]	ตัวขนาดใหญ่พับเหยียดยาวติดพื้น
[mu:p ²] “หมอบ”	[cu:p ⁶ pu:p ⁶]	ตัวขนาดใหญ่หมอบติดพื้นตัวโก่ง
[lom ⁶] “ล้ม”	[pɔŋ ⁵ ŋɔŋ ⁵]	ล้มลงตัวงอ
	[pa:ŋ ⁵ ŋa:ŋ ⁵]	ล้มหงายท้องแขนขากาง
[din ⁶] “ดิน”	[tum ⁶ tum ⁶]	ดินทุรนทุรายเสียงดัง
	[dew ⁵ dew ⁵]	ตัวขนาดเล็กดินกระแต่่ว ๆ
	[da:w ⁵ da:w ⁵]	ตัวขนาดใหญ่ดินแรงไม่หยุด
	[dup ⁵ dup ⁵]	ดินแรงมากกระตุกเป็นจังหวะ
	[new ⁵ new ⁵]	ตัวขนาดเล็กดินกระแต่่ว ๆ
		เช่นเดียวกับ [dew ⁵ dew ⁵]
	[na:w ⁵ na:w ⁵]	ตัวขนาดใหญ่ดินแรงไม่หยุด
		เช่นเดียวกับ [dew ⁵ dew ⁵]

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[kha:n ⁴] “คลาน”	[kɔm ⁵ koj ⁶]	เด็กคลานช้า ๆ
	[ʋɔm ⁵ ʋɔj ⁶]	เด็กคลานช้า ๆ เช่นเดียวกับ [kɔm ⁵ koj ⁶]
	[ʋum ⁵ ʋuj ⁶]	เด็กตัวอ้วนคลานช้า ๆ
	[ʋa:m ⁵ ʋa:y ⁶]	เด็กตัวใหญ่คลานขาทาง
	[ɲɔj ⁵ ɲɔj ⁵]	เด็กตัวเล็กคลานเร็วไม่หยุด
[kom ⁶] “ก้ม”	[ko: ⁵ so: ⁵]	ตัวขนาดเล็กนั่งก้มหน้า
	[ku: ⁵ su: ⁵]	ตัวขนาดใหญ่นั่งก้มหน้า
	[ko: ⁵ so: ⁵]	ตัวขนาดใหญ่ก้มหลังโกง
[ɲok ⁵] “ยก”	[we:ŋ ⁵ we:ŋ ⁵]	ยกขึ้นเบามาก
	[we:m ⁵ we:m ⁵]	ยกขึ้นเบามากเช่นเดียวกับ [we:ŋ ⁵ we:ŋ ⁵]
	[we:p ⁶ we:p ⁶]	ยกเบามากเป็นจังหวะเบา ๆ
	[wɔ:ŋ ⁵ wɔ:ŋ ⁵]	ยกของขนาดใหญ่แต่เบา
	[wɔ:m ⁵ wɔ:m ⁵]	ยกของขนาดใหญ่แต่เบา เช่นเดียวกับ [wɔ:ŋ ⁵ wɔ:ŋ ⁵]
	[wɔ:p ⁶ wɔ:p ⁶]	ยกของขนาดใหญ่น้ำหนักเบา เป็นจังหวะ
[kon ⁵] “ขุด”	[cok ⁵ cok ⁵]	ใช้เสียมขุดเบา ๆ
	[cok ⁵ cok ⁵]	ใช้จอบขุดแรง
	[cuk ⁵ cuk ⁵]	ใช้จอบขุดแรงระยะกระชั้น
	[cuk ⁵ cuk ⁵]	ใช้จอบขุดแรงจังหวะยาว
[ɲam ²] “เคี้ยว”	[ɲeŋ ² ɲeŋ ²]	เคี้ยวเบาช้าอย่างไม่ร้อย
	[ɲɔŋ ² ɲɔŋ ²]	เคี้ยวเบาช้าเรื่อย ๆ
	[ceʔ ⁵ ceʔ ⁵]	เคี้ยวเสียงเบาเป็นระยะ ๆ
	[cuaʔ ⁵ cuaʔ ⁵]	เคี้ยวเสียงดังมากเป็นระยะ ๆ

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[san ⁵] “สั้น”	[bum ⁶ bum ⁶]	ขยับแรงมาก
	[thia ⁴ thia ⁴]	สั้นไม่แรงเหมือนคนหมดเรี่ยวแรง
	[thua ⁴ thua ⁴]	สั้นจนแรงเหมือนคนหมดเรี่ยวแรง
	[dit ⁵ dit ⁵]	สั้นเร็วมากเป็นระยะ ๆ
	[det ⁵ det ⁵]	สั้นเร็วเป็นระยะ ๆ
	[dot ⁵ dot ⁵]	สั้นกระตุกเป็นระยะ ๆ
	[dut ⁵ dut ⁵]	สั้นกระตุกแรงเร็วเป็นระยะ ๆ
	[ŋɔk ⁵ ŋɔk ⁵]	หัวสั้นกระตุกเบา ๆ
	[ŋɛk ⁵ ŋɛk ⁵]	ชักแหงก ๆ ถี่ เร็ว
[ko:n ³] “กรน”	[kɔ:k ⁶ kɔ:k ⁶]	กรนเสียงเบา
	[ko:k ⁶ ko:k ⁶]	กรนเสียงดัง
	[ka:k ⁶ ka:k ⁶]	กรนเสียงดังมากอ้าปากกว้าง
[khar ²] “ขาด”	[cat ⁵ pat ⁵]	ขาดสั้นสุดลงเร็วมาก
	[cut ⁵ put ⁵]	ของขนาดใหญ่ขาดแรงและเร็ว
	[cut ⁵ put ⁵]	ของขนาดใหญ่มากขาดแรงและเร็ว
[ŋaw ¹] “ขี้ม”	[tɔk ⁵ sɔk ⁵]	นั่งขี้มก้มหน้าคอดก
	[tuk ⁵ suk ⁵]	นั่งขี้มก้มหน้าลงต่ำ
	[ta:k ⁵ sa:k ⁵]	นั่งขี้มก้มหน้าลงต่ำมาก
	[sɔk ⁵ mɔk ⁵]	นั่งขี้มก้มหน้าคอดกเช่นเดียวกับ
	[tɔk ⁵ sɔk ⁵]	
	[sɔk ⁵ mɔk ⁵]	คนตัวใหญ่นั่งขี้มก้มหน้าลงต่ำ
[hɔy ²] “ห้อย”	[toŋ ⁵ to:n ⁶]	ของขนาดเล็กห้อยอยู่
	[toŋ ⁵ to:n ⁶]	ของขนาดใหญ่มากห้อยอยู่
	[toŋ ⁵ lɛŋ ⁵]	ของขนาดเล็กห้อยแกว่งไปมา
	[toŋ ⁵ lɛ:ŋ ⁵]	ของขนาดใหญ่ห้อยแกว่งไปมา
	[ʔɔn ⁵ to:n ⁶]	ของขนาดเล็กห้อย
	[ʔɛn ⁵ te:n ⁶]	ของขนาดใหญ่ห้อยอยู่
	[ʔɔ:n ⁵ to:n ⁶]	ของขนาดใหญ่มากห้อยอยู่

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[khot ¹] “ขาด”	[lon ⁶ khon ⁶]	ขาดขนาดเล็ก
	[lon ⁶ khon ⁶]	ขาดขนาดใหญ่
	[laun ⁶ khuan ⁶]	ขาดขนาดใหญ่มาก
[hwa ¹] “หัวเราะ”	[ka:k ⁶ ka:k ⁶]	หัวเราะเสียงดังอ้าปากกว้าง
	[jum ⁶ jum ⁶]	หัวเราะไม่เปิดปาก
	[jam ⁶ jam ⁶]	หัวเราะเสียงดัง เร็ว ๆ
	[hi:n ⁵ hi:n ⁵]	หัวเราะต่อเนื่องอย่างมีความสุข
	[hi:w ⁶ hi:w ⁶]	หัวเราะต่อเนื่องเสียงดัง
	[hi:a ⁶ hi:a ⁶]	หัวเราะดังมากอ้าปากกว้าง
[hay ²] “ร้องไห้”	[ki:k ⁶ ki:k ⁶]	ร้องไห้เสียงเล็กแหลม
	[ʔu:y ³ ʔu:y ³]	ร้องไห้ฟูมฟายแบบเจ็บปวด
	[jum ⁴ juw ⁵]	ร้องไห้สะอึกสะอื้น
	[jam ⁴ jan ⁵]	ร้องไห้น้ำมูกน้ำตาเปโรอะ
	[ɲɛ:k ⁶ ɲɛ:k ⁶]	ร้องไห้เสียงแหลม
	[ɲa:k ⁶ ɲa:k ⁶]	ร้องไห้เสียงดังมากปากกว้าง
	[sa ⁴ sa ⁴]	ร้องไห้น้ำตาไหลเป็นระยะ ๆ
	[sum ⁴ sw ⁵]	ร้องไห้สะอึกสะอื้น
	[way ⁴ way ⁴]	ร้องไห้เสียงดังมากปากกว้าง
[hɔ:ŋ ⁶] “ร้อง”	[ʔw:k ⁶ ʔw:k ⁶]	ร้องเบา ๆ ไม่แรง
	[ʔo:k ⁶ ʔo:k ⁶]	ร้องเสียงดังเหมือนไก่ถูกจับ
	[ʔu:k ⁶ ʔu:k ⁶]	ร้องเสียงดังเหมือนวัวถูกเขี่ย
[sak ⁵] “ซັก”	[bap ⁵ bap ⁵]	ซັกกระทึกแรงเร็วมาก
	[bwp ⁵ bwp ⁵]	ซັกกระทึกแรงเร็ว
	[ɲɛk ⁵ ɲɛk ⁵]	ซັกกระทึกถี่เร็ว
	[ɲwk ⁵ ɲwk ⁵]	ซັกกระทึกเร็ว
	[ɲok ⁵ ɲok ⁵]	ตัวขนาดใหญ่ซັกกระทึกซ้ำ
	[ɲak ⁵ ɲak ⁵]	ซັกกระทึกหงัก ๆ

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[bɑ:n ³] “บาน”	[piŋ ⁵ siŋ ⁵]	ขนาดเล็กมากบานเป็นแฉก
	[pɛŋ ⁵ sɛŋ ⁵]	ขนาดเล็กบานเป็นแฉก
	[pɔŋ ⁵ sɔŋ ⁵]	ขนาดใหญ่มากบานเป็นแฉก
	[pa:ŋ ⁵ sa:ŋ ⁵]	ขนาดใหญ่บานเป็นแฉกเปิดกว้างมาก
	[phi: ⁶ wi: ⁶]	ขนาดเล็กมากกำลังคลี่บาน
	[phe: ⁶ we: ⁶]	ขนาดเล็กบานออกเป็นแฉก
	[pho: ⁶ wo: ⁶]	ลักษณะตุ้มกำลังจะบานออก
	[pha: ⁶ wo: ⁶]	บานใหญ่และหนามาก
	[phu: ⁶ wu: ⁶]	ลักษณะตุ้มขนาดใหญ่กำลังจะบาน
	[pha: ⁶ wa: ⁶]	บานออกกว้างมาก
[bin ³] “บิน”	[way ⁵ way ⁵]	บิน ถี่ เร็ว ไปเรื่อย ๆ
	[wɛp ⁵ wɛp ⁵]	บินเร็วเป็นระยะ ๆ
	[wɔ:p ⁶ wɔ:p ⁶]	ขนาดใหญ่บินเข้ามาเป็นระยะ ๆ
	[wu: ⁵ wu: ⁵]	บินเร็วพุ่งตรงมา
	[wup ⁵ wup ⁵]	บินช้า แรง เสียงดังเป็นระยะ ๆ
	[wɔ:n ⁵ wɔ:n ⁵]	บินช้าในลักษณะร่อนกลางอากาศ
	[wɔ:ŋ ⁵ wɔ:ŋ ⁵]	บินช้าในลักษณะร่อนกลางอากาศ เช่นเดียวกับ [wɔ:n ⁵ wɔ:n ⁵]
[liɑ ⁴] “เลีย”	[lɛ: ⁶ lɛ:p ⁶]	เลียช้า ๆ เบา ๆ
	[la:p ⁶ la:p ⁶]	เลียช้า ๆ อ้าปากกว้าง แลบลิ้นยาว
	[luap ⁶ luap ⁶]	เลียช้า ๆ อ้าปากกว้าง แลบลิ้นยาว ๆ เลียหมუნวน
[ɲɔ:y ⁶] “หยด, ย้อย”	[pɔk ⁵ pɔk ⁵]	หยดเล็ก ๆ เบา ๆ
	[pɔk ⁵ pɔk ⁵]	หยดใหญ่และแรง
	[pɔm ² pɔm ²]	หยดเล็กตกลงในน้ำ
	[pum ² pum ²]	หยดใหญ่ตกลงในน้ำ
	[ɲa:m ⁴ ɲa:ŋ ⁵]	ย้อยระยิบระยับเป็นสาย
	[yo:t ² yo:t ²]	หยดใหญ่มากค่อยหยดลงช้า ๆ
	[ya:t ² ya:t ²]	หยดใหญ่ยาวย้อยลงต่อเนื่องกัน

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[mun ¹] “หมูน”	[tiw ⁶ tiw ⁶]	หมูนเร็วมาก
	[khuən ⁵ khuən ⁵]	ขนาดใหญ่หมูนช้าไปเรื่อย ๆ
	[khuən ² khuən ²]	ขนาดใหญ่หมูนช้ามากไปเรื่อย ๆ
	[luən ² khuən ²]	ขนาดใหญ่หมูนช้ามากไปเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับ [khuən ² khuən ²]
	[liw ⁶ liw ⁶]	หมูนเร็วมาก เช่นเดียวกับ [tiw ⁶ tiw ⁶]
	[loy ² loy ²]	ขนาดเล็กหมูนเรื่อย ๆ ช้า ๆ
	[luy ² luy ²]	ขนาดใหญ่หมูนเรื่อย ๆ ช้า ๆ
	luay ² luay ²]	ขนาดใหญ่มากหมูนเรื่อย ๆ ช้า ๆ
[bət ²] “แหงนหน้า”	[thə ⁶ lə: ⁶]	แหงนหน้าเล็กน้อย
	[thə: ⁶ lə: ⁶]	คนตัวสูงแหงนหน้าขึ้น
[sa:w ¹] “สาว” (เชือก)	[ɲa:w ⁵ ɲa:w ⁵]	สาวเชือกช้า ๆ ต่อเนื่องกัน
	[way ⁵ way ⁵]	สาวเชือกเร็วเร็วมาก
	[wɯp ⁵ wɯp ⁵]	สาวเชือกเป็นจังหวะยาว
[wi: ⁴] “พัด”	[wɛ:p ⁶ wɛ:p ⁶]	พัดเร็วเป็นจังหวะ
	[wɔ:p ⁶ wɔ:p ⁶]	พัดช้า ๆ เป็นจังหวะ
[phat ⁵] “(ลม)พัด”	[wi: ⁵ wi: ⁵]	ลมพัดเบา ๆ เรื่อย ๆ
	[wɯ: ⁵ wɯ: ⁵]	ลมพัดแรงต่อเนื่องเรื่อย ๆ
	[wu: ⁵ wu: ⁵]	ลมพัดแรงมาก เรื่อย ๆ
	[woy ⁴ woy ⁴]	ลมพัดช้า เบา ๆ
	[wɯp ⁵ wɯp ⁵]	ลมพัดแรงเป็นจังหวะ
	[wɯt ⁵ wɯt ⁵]	ลมพัดแรงเป็นจังหวะเช่นเดียวกับ [wɯp ⁵ wɯp ⁵]
[dam ³] “ดำ” (นา)	[cɔm ² cɔm ²]	ดำนาช้า เบา ๆ
	[cup ⁵ cup ⁵]	ดำนาลงแรงเป็นจังหวะ
	[cɯk ⁵ cak ⁵]	ดำนาเป็นจังหวะช้าเร็วไม่เท่ากัน
	[cuam ² cuam ²]	ดำนาช้า แต่แรง

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[ta:y ³] “ตาย”	[ʔe:k ² se:k ²]	ตายสนิท
	[ʔek ⁶ le:k ⁶]	ตายนอนเหยียดยาว
	[ʔa:k ⁶ la:k ⁶]	ตายสนิทนอนหงาย
	[ʔeŋ ⁵ laŋ ⁵]	เหยียดนอนตาย
	[ʔa:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵]	ตายนอนหงาย ท้องกาง
	[ʔo:ŋ ⁵ lo:ŋ ⁵]	ตายขึ้นอืดลอยตามน้ำมา
[puat ²] “ปวด”	[diat ² diat ²]	ปวดเบา ๆ เสียดแทง เป็นจิ้งหะ
	[ciw ⁶ ciw ⁶]	ปวดเล็กน้อยเสียดแทงขึ้นเรื่อย ๆ
	[ca:w ⁶ ca:w ⁶]	ปวดมากเสียดแทงขึ้นเรื่อย ๆ อาการหนักมาก
	[cuat ⁶ cuat ⁶]	ปวดมากเลื่อนไปตามส่วน ต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นระยะ ๆ
	[cat ⁶ cat ⁶]	ปวดมากซาไปตามร่างกาย
	[jit ⁵ jit ⁵]	ปวดเบา ๆ เป็นจิ้งหะ
	[jut ⁵ jut ⁵]	ปวดแรงเป็นจิ้งหะ
	[jup ⁵ jup ⁵]	ปวดแรงเป็นจิ้งหะเช่นเดียวกับ [jut ⁵ jut ⁵]
[wan ⁵] “หวาน”	[se:t ⁶ se:t ⁶]	หวานเบา ๆ เป็นจิ้งหะ
	[suat ⁶ suat ⁶]	หวานแรง ทีละมาก ๆ
[yim ⁶] “ยิ้ม”	[pəy ⁶ pəy ⁶]	ยิ้มปากกว้างค้าง
	[puy ⁶ puy ⁶]	ยิ้มแก้มตุ่ย
	[pa:y ⁶ pa:y ⁶]	ยิ้มแฉ่ง
	[khən ⁵ khən ⁵]	ยิ้มแห้ง ๆ
	[ja:m ⁶ ja:m ⁶]	ยิ้มกว้างอย่างพึงพอใจมาก
[pət ²] “แผ่น”	[ʔo:t ² lo:t ²]	แผ่นจนฝุ่นตลบเป็นแนวยาว
	[ʔu:t ² lu:t ²]	แผ่นเร็วมากจนฝุ่นฟุ้งตลบตามหลัง
	[ʔa:t ² la:t ²]	แผ่นไม่เหลือवलัง

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[tɛ:k ²] “แตก”	[phi ⁷ pi ⁷]	รอยแตกขนาดเล็กมาก
	[phe ⁷ je ⁷]	รอยแตกขนาดเล็ก
	[pho ⁷ jo ⁷]	รอยแตกขนาดเล็กมีลักษณะกลม
	[phu ⁷ ju ⁷]	รอยแตกขนาดใหญ่ลักษณะกลมขึ้น
	[pha ⁷ ja ⁷]	รอยแตกอ้าออกกว้างมาก
	[pha: ⁶ ja: ⁶]	รอยแตกอ้าออกกว้างมาก เช่นเดียวกับ [pha ⁷ ja ⁷]
	[cɔ ⁵ bo ⁷]	รอยแตกเล็กลักษณะกลม เช่นเดียวกับ [pho ⁷ jo ⁷]
	[cu ⁵ bu ⁷]	รอยแตกขนาดใหญ่ลักษณะกลมขึ้น เช่นเดียวกับ [phu ⁷ ju ⁷]
[fɔ:n ⁶] “ฟ่อน”	[yeŋ ⁵ yeŋ ⁵]	ขนาดเล็กฟ่อนเร็ว ๆ
	[ya:ŋ ⁵ ya:ŋ ⁵]	ขนาดใหญ่ ฟ่อนช้า ๆ
[ʔim ⁵] “อิม”	[ʔeŋ ⁶ peŋ ⁶]	อิมแน่น
	[ʔe:ŋ ⁶ pe:ŋ ⁶]	อิมมากจนท้องใหญ่
	[ʔuŋ ⁶ puŋ ⁶]	อิมจนพุ่งปอง
[lɔ:y ⁴] “ลอย” (น้ำ)	[pɔm ² pɔm ²]	ลักษณะของลูกหมาลอยตามน้ำ
	[ʔɔŋ ⁵ loŋ ⁵]	ขนาดเล็กกลมลอยตามน้ำ
	[ʔu:ŋ ⁵ lu:ŋ ⁵]	ลักษณะกลมใหญ่ลอยตามน้ำ
	[ʔu:ŋ ⁵ lu:ŋ ⁵]	ลักษณะกลมใหญ่ลอยตามน้ำใช้ แทน [ʔu:ŋ ⁵ lu:ŋ ⁵] ได้
	[ʔo:ŋ ⁵ lo:ŋ ⁵]	ลักษณะกลมใหญ่มากลอยตามน้ำ
	[ʔa:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵]	ลักษณะกว้างใหญ่ลอยตามน้ำ
[pha:y ⁴ hia ⁴] “พายเรือ”	[but ⁵ but ⁵]	พายเรือแรงเร็วเป็นจังหวะ
	[loy ² loy ²]	พายเรือเรื่อย ๆ ช้า ๆ
[khuan ⁴] “ควั่น”	[tuat ² tuat ²]	ควั่นลอยขึ้นมากเป็นระยะ ๆ
	[kum ⁶ kum ⁶]	ควั่นลอยตลบขึ้นเป็นลำ
	[hin ⁵ hin ⁵]	ควั่นขึ้นน้อยลอยบาง ๆ อย่าง ควั่นธูป
	[hin ⁵ hin ⁵]	ควั่นลอยต่อเนื่องอย่างควั่นบุหรี
	[hinuan ⁵ hinuan ⁵]	ควั่นขึ้นมากอย่างสูบบุหรี

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[khuay ⁶] “คลอน”	[kɔk ⁵ lek ⁵]	คลอนโยกเยกเบา ๆ
	[kok ⁵ lek ⁵]	คลอนโยกเยกมาก
[ha: ¹] “หา”	[ŋuan ⁶ ŋuan ⁶]	เดินหาของไปมาซ้ำ ๆ
[kuay ³] “ไกว”	[to:n ⁶ te:n ⁶]	ไกวเป็นจังหวะต่อเนื่องไปมา
	[kho:ŋ ⁵ khe:ŋ ⁵]	ไกวโคลงเคลง ๆ

2.3 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ขยายคำวิเศษณ์

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[cum ⁶] “ขึ้น”	[ʔwʔ ⁵ cwʔ ⁵]	ขึ้นแฉะมาก
	[ʔw: ¹ cw: ¹]	ขึ้นแฉะมากไม่เคยแห้งเลย
	[mwʔ ⁵ ɲwʔ ⁵]	เปียกขึ้นมากจนน้ำเกลียด
[hoŋ ²] “ซัง” (น้ำ)	[ʔeʔ ⁵ ceʔ ⁵]	น้ำซังปริมาณน้อย
	[ʔvʔ ⁵ cʔvʔ ⁵]	น้ำซังในรอยเท้าคนหรือสัตว์
	[ʔwʔ ⁵ cwʔ ⁵]	น้ำซังพอชลกชลก
[he:ŋ ²] “แห้ง”	[kin ⁵ kin ⁵]	แห้งมากจนเป็นผง
	[kun ⁵ kun ⁵]	แห้งจนเป็นผงฝุ่นตลบ
	[khɔp ² khɔ: ²]	แห้งจนดินแตกโค้งงอ
	[khɔp ² khɔ: ²]	แห้งมากจนดินแตกโค้งงอ
	[teŋ ⁵ kheŋ ⁵]	แห้งเหี่ยวมาก
	[khən ⁵ khən ⁵]	แห้งแบบน้ำกำลังระเหยหมด
[tan ³] “ตัน”	[cɔ: ⁵ lɔ: ⁵]	ของขนาดเล็กตัน
	[cw: ⁵ lu: ⁵]	คนตัวใหญ่อ้วนหนา
	[cu: ⁵ lu: ⁵]	คนตัวใหญ่อ้วนหนามาก
[na: ¹] “หนา”	[ʔwɪk ⁵ pɪk ⁵]	หนาและแน่นมาก
[ba:ŋ ³] “บาง”	[ceŋ ⁵ fiŋ ⁵]	ขนาดเล็กบางและแบนมาก
	[coŋ ⁵ fiŋ ⁵]	บางและห่างกันมาก
	[ca:ŋ ⁵ hã:ŋ ⁵]	บางห่างกันกว้างมาก

คำหลัก

[dɛ:ŋ³] “แดง”

คำแสดงภาพลักษณ์

[piŋ⁵ piŋ⁵]

ขนาดเล็กมากแดงเร็ว ๆ

[peŋ⁵ peŋ⁵]

แดงมาก สีสดใส

[ciŋ⁵ khiŋ⁵]

แดงเป็นจุดเล็ก ๆ

[cuŋ⁵ khuŋ⁵]

แดงหนามาก

[cɔy⁵ wɔy⁵]

แดงเร็ว ๆ สวยงาม

[cuay⁵ wuay⁵]

แดงสีเข้มจัดมาก

[ca:y⁵ wa:y⁵]

แดงมากจนละลานตาเต็มไปหมด

[ki:⁴ si:⁴]

แดงซีด ไม่มีชีวิตชีวา

[kwuk⁶ swuk⁶]

แดงกำสี้เข้มมาก

[khu:n⁴ lu:n⁴]

แดงกำมากสีเข้มน่าเกลียด

[kha:n⁴ la:n⁴]

แดงมากละลานตาไปหมด

คล้ายกับ [ca:y⁵ wa:y⁵][ʔɔŋ⁵ tɔŋ⁵]

แดงสวยงามเหมือนแค้นสาวรุ่น

[ʔɔŋ⁵ tɔŋ⁵]

แดงมากเหมือนแค้นสาวรุ่นตอนอายุ

[ʔam⁶ kham⁶]

แดงคล้ำ ซ้ำเลือดซ้ำหนอง

[mɔ:⁶ lɔ:⁶]

แดงออกเหลือง ๆ

[ma:⁶ la:⁶]

แดงมากละลานตาไปหมดคล้าย

กับ [ca:y⁵ wa:y⁵][ɦi:n⁴ ɦi:n⁴]

แดงขึ้นเรื่อย ๆ

[pɛn⁵ wɛn⁵]

ขาวสวยจิ้มลิ้ม

[pən⁵ wɛn⁵]

ขาวสวยงามน่ารัก

[co:k⁶ pho:k⁶]

ขาวเป็นหย่อม ๆ เหมือนเห็ดโคน

[ca:k⁶ pha:k⁶]

ขาวเต็มไปหมด

[cu:n⁵ phu:n⁵]

ขาว อวบ หนา

[ca:n⁵ pha:n⁵]

ขาวสะอาดสว่างไสว สวยงาม

[ʔəm⁵ tɔ:m⁵]

ขาวซีดไม่สดใส

[ʔwak⁶ lwak⁶]

ขาวไม่สดใสไม่สะอาด (ไม่ซัก)

[ma:p⁶ ma:p⁶]

ขาวสะท้อนแสงละลานเต็มไปหมด

[kha:w¹]

“ขาว”

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[lwaŋ ¹] “เหลือง”	[ʔe: ⁶ hɛ: ⁶]	เหลืองแห้ง ๆ
	[ʔə: ⁶ hɔ: ⁶]	เหลืองเข้มมาก
	[ʔe? ⁵ mɛ? ⁵]	เหลืองซีด
	[ʔə? ⁵ mɔ? ⁵]	เหลืองซีดมาก
	[ʔɔy ⁵ hɔy ⁵]	เหลืองเล็กน้อย จาง ๆ
	[ʔuy ⁵ huy ⁵]	เหลืองมาก
	[ʔuay ⁵ hauy ⁵]	เหลืองเข้มสวยงามมาก
[khiaw ¹] “เขียว”	[cuan ⁵ huan ⁵]	เขียวสดสวยงามมาก
	[ʔw: ⁶ khw: ⁶]	เขียวครึ้ม ทึบ
	[ʔum ⁵ thum ⁵]	เขียวข่มสดเหมือนใบไม้
	[ʔuy ⁵ thuy ⁵]	เขียวอ่อน ๆ
	[ɲaw ⁶ ɲaw ⁶]	เขียวสดเป็นมันวาว
	[lwm ² lwm ²]	เขียวคล้ำ ข้ำเลือดข้ำหนอง
[lɛ: ²] “คล้ำ”(ม่วง, น้ำเงินเข้ม)	[pi: ⁶ pi: ⁶]	คล้ำมากแต่บาง
	[pw: ⁶ pw: ⁶]	คล้ำมากและหนา
	[kuat ² tuat ²]	คล้ำแบบข้ำเลือดข้ำหนอง
	[kat ² tat ²]	คล้ำมากแบบข้ำเลือดข้ำหนอง
	[ʔim ⁶ ʔim ⁶]	คล้ำกำลังดี
	[ʔen ⁶ ʔen ⁶]	คล้ำจัดมาก
	[ʔwm ² lwm ²]	คล้ำแบบข้ำเลือดข้ำหนอง
	[nɛ:t ² nɛ:t ²]	ค่อย ๆ คล้ำขึ้น
[dam ³ , kam ⁵] “ดำ, คล้ำมาก”	[pi: ⁶ pi: ⁶]	ดำมากแต่บาง
	[pw: ⁶ pw: ⁶]	ดำหนามาก ลักษณะสกปรก
	[khi: ² li: ²]	ดำมากแต่บางเช่นเดียวกับ [pi: ⁶ pi: ⁶]
	[khw: ² lw: ²]	ดำหนามาก ลักษณะสกปรก เช่นเดียวกับ [pw: ⁶ pw: ⁶]
	[kxim ⁴ mim ⁴]	ไม่ดำมากนัก กำลังดี
	[khum ⁴ mum ⁴]	ดำหนามาก ลักษณะไม่ชัดเจน ออกสีเทา ๆ
	[ʔw:t ⁶ lw:t ⁶]	ดำแบบสกปรกมากเปรอะไปหมด
	[ʔa:t ⁶ la:t ⁶]	ดำแบบสกปรกมากเปรอะไปหมด เป็นบริเวณกว้าง

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[dam ³ ,kam ⁵] “ดำ,ดำมาก”	[ʔuk ⁵ mu:k ⁵] [ʔu: ⁶ pu: ⁶]	ดำสนิทเหมือนสีหมึก ดำแบบสกปรกมากเช่นเดียวกับ [pu: ⁶ pu: ⁶]
[mon ⁵] “สีหม่น”	[ʔo:k ⁶ lo:k ⁶] [ʔo:k ⁶ lo:k ⁶]	หม่นเล็กน้อย หม่นมาก
[nuan ⁴] “นวล”	[ʔup ⁵ ŋup ⁵]	ใบหน้านวลขาว สวย ใส
[pa: ¹] “สาก”	[ka:k ⁶ sa:k ⁶] [kuak ⁶ suak ⁶]	สากขรุขระมาก สากและมีลักษณะยื่นออกมา
[mun ⁵] “ละเอียด”	[ʔuy ⁶ pu:y ⁶] [ʔa:y ⁶ pa:y ⁶] [ʔeʔ ⁵ ŋeʔ ⁵] [ʔap ⁵ ŋap ⁵] [ʔaʔ ⁵ ŋaʔ ⁵]	ละเอียดมากจนเป็นผง แหกกลาญกระจายกระจาย แหกละเอียดยับ ละเอียดยับยับไม่สามารถซ่อมได้ แหกละเอียดวางกันเป็นกองใหญ่
[ca:ŋ ³] “จืด”	[cew ⁵ lew ⁵] [cew ⁵ lew ⁵] [ca:w ⁵ la:w ⁵] [coy ⁵ loy ⁵] [coy ⁵ loy ⁵]	จืดจางมาก จืดมากไม่มีรสชาติอะไรเลย จืดมากที่สุดไม่มีรสชาติอะไรเลย ไม่ถึงรสเค็ม จืดสนิท
[khom ¹] “ขม”	[pit ⁵ lit ⁵] [tiw ⁶ tiw ⁶] [ʔam ⁵ lam ⁵] [liw ⁶ liw ⁶]	ขมจัดมาก ขมจัดมากขึ้นเรื่อยๆ ขมน้อยมากกำลังดี ขมจัดมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นเดียวกับ [tiw ⁶ tiw ⁶]
[wa:n ¹] “หวาน”	[cuay ⁶ cuay ⁶] [coy ⁵ loy ⁵] [ʔiam ⁶ liam ⁶] [ʔiaʔ ⁵ liaʔ ⁵]	หวานมาก หวานอ่อน ๆ หวานจนเลี่ยนไม่อร่อย ลักษณะละละและหวานมาก
[pa:p ¹] “เหนียว”	[tuŋ ² tuŋ ²]	เหนียวเหนียวมาก

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[ɲan ⁴] “ยาน”	[toŋ ⁵ to:n ⁶] [taʔ ⁵ saʔ ⁵] [ta:p ⁶ sa:p ⁶]	ของขนาดใหญ่ลักษณะกลมยานลง เหี่ยวและหย่อนยานลงมาก เหี่ยวและหย่อนยานลงมาก เช่นเดียวกับ [taʔ ⁵ saʔ ⁵]
	[to:ŋ ⁵ le:ŋ ⁵]	ของลักษณะสั้นยาวไม่เท่ากัน หย่อนยานลง
	[ta:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵]	ขนาดใหญ่เหี่ยวมากและยานลง
[yɔn ⁵] “หย่อน”	[to:ŋ ⁵ to:n ⁶] [to:ŋ ⁵ to:n ⁶] [toŋ ⁵ neŋ ⁵] [teʔ ⁵ seʔ ⁵] [taʔ ⁵ saʔ ⁵] [tuʔ ⁵ suʔ ⁵] [ta:p ⁵ sa:p ⁵]	ของขนาดเล็กหย่อนลงเล็กน้อย ลักษณะสั้นยาวไม่เท่ากันหย่อนลง ของขนาดเล็กหย่อนลงแกว่งไปมา ของขนาดใหญ่หย่อนยานและเหี่ยว ของขนาดใหญ่มากหย่อนยานและเหี่ยว ของขนาดใหญ่หนาหย่อนลงต่ำมาก หย่อนมากจนเกือบติดดิน
	[teʔ ⁵ seʔ ⁵] [toʔ ⁵ soʔ ⁵] [teʔ ⁵ seʔ ⁵] [taʔ ⁵ saʔ ⁵]	เหี่ยวเฉาลงเล็กน้อย เหี่ยวเฉาลงเล็กน้อยโค้งงอลง เหี่ยวเฉาลงมาก เหี่ยวเฉาลงมากที่สุด ลักษณะ หย่อนยานน่าเกลียด
[hiaw ⁵] “เหี่ยว”	[te:p ⁶ se:p ⁶]	เหี่ยวเฉาลงมากเช่นเดียวกับ [teʔ ⁵ seʔ ⁵]
	[ta:p ⁶ sa:p ⁶] [tu:p ⁶ su:p ⁶] [ʔa:w ⁶ ta:w ⁶]	เหี่ยวเฉามากจนติดพื้น เหี่ยวเฉามากจนงอติดพื้น เหี่ยวโค้งงอลงมาก
[pe: ³] “แบน” (ขนาดเล็ก)	[le:p ⁶ se:p ⁶]	ขนาดเล็กแบนราบ
[pe: ³] “แบน” (ขนาดใหญ่)	[le:p ⁶ se:p ⁶]	ขนาดใหญ่แบนราบ
[pu ³] “ปู” (ลาด)	[le:t ⁶ fe:t ⁶] [la:t ⁶ fa:t ⁶]	ปูราบไปกับน้ำ ปูราบเรียบไปกับพื้น

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[co:y ⁵] “ผอม”	[kheŋ ² ɲeŋ ²] [ke:k ⁶ se:k ⁶] [ko:k ⁶ so:k ⁶] [ko:k ⁶ so:k ⁶]	ผอม เรียวสูง ขนาดเล็กและบางผอมมากจน เหลือแต่กระดูก ขนาดเล็กผอมมากจนเหลือแต่ กระดูก ขนาดใหญ่ผอมมากจนเหลือแต่ กระดูก
[phi: ⁴ , ɲuan ⁶] “อ้วน”	[ʔe:t ² pe:t ²] [ʔat ² pat ²] [ʔuk ⁵ puk ⁵] [ʔuŋ ⁶ puŋ ⁶] [ʔe:t ⁶ ɦe:t ⁶] [ʔa:t ⁶ ɦa:t ⁶] [ʔu:ŋ ⁵ lu:ŋ ⁵] [ʔu:ŋ ⁵ lu:ŋ ⁵] [ʔa:ŋ ⁵ la:ŋ ⁵] [miŋ ⁶ kiŋ ⁶] [mɔŋ ⁶ kɔŋ ⁶] [mɯŋ ⁶ kwŋ ⁶] [moŋ ⁶ koŋ ⁶]	ตัวขนาดใหญ่อ้วนแบน ออกข้าง ตัวขนาดใหญ่อ้วนแบนตัวกว้างมาก ตัวขนาดใหญ่อ้วนกลม ท้องขนาดใหญ่มากอ้วนกลม ท้องขนาดใหญ่อ้วนแบน ออกข้าง อ้วนใหญ่แบน ตัวกว้างมาก ท้องขนาดใหญ่อ้วนกลม ท้องขนาดใหญ่อ้วนกลมมาก ตัวขนาดใหญ่กว้างและอ้วนมาก
[mon ⁴] “กลม”	[miŋ ⁶ kiŋ ⁶] [mɔŋ ⁶ kɔŋ ⁶] [mɯŋ ⁶ kwŋ ⁶] [moŋ ⁶ koŋ ⁶]	ขนาดเล็กกลมมาก ขนาดเล็กกลมมน ขนาดใหญ่กลมหนา ขนาดใหญ่มากกลมมน
[po ³ , khay ⁵] “บวม, ฟก”	[ʔok ⁵ pɔk ⁵] [ʔok ⁵ pɔk ⁵] [ʔuk ⁵ puk ⁵] [ʔaw ⁶ paw ⁶] [ʔɔŋ ⁶ pɔŋ ⁶] [ʔeŋ ⁶ peŋ ⁶] [ʔoŋ ⁶ poŋ ⁶] [mɯŋ ² khwŋ ²] [lok ⁵ pɔk ⁵] [lok ⁵ pɔk ⁵]	บวมเล็กน้อย บวมเป่งมาก ขนาดใหญ่บวมเป่งมาก บวมกลมมาก ขนาดเล็กบวมกลม ขนาดใหญ่บวมออกเรื่อย ๆ ขนาดใหญ่บวมมากและกลม ขนาดใหญ่บวมกลมหนา บวมเล็กน้อยเช่นเดียวกับ [ʔok ⁵ pɔk ⁵] บวมเป่งมากเช่นเดียวกับ [ʔok ⁵ pɔk ⁵]

คำหลัก

[tia⁶] “เตี้ย”[san²] “สั้น”[su:ŋ¹] “สูง”[ŋa:w⁴] “ยาว”

คำแสดงภาพลักษณ์

[khom²lom²][ʔəʔ⁵pəʔ⁵][ʔeʔ⁵peʔ⁵][ʔuʔ⁵puʔ⁵][ʔaw⁶paw⁶][kit⁵lit⁵][kot⁵lot⁵][kot⁵lot⁵][kut⁵lut⁵][khe:²le:²][kho:²lo:²][khu:²lu:²][kho:²lo:²][kəŋ⁵dəŋ⁵][ko:⁵do:⁵][cən⁶thən⁶][te:w⁵we:w⁴][thə:⁶lə:⁶][kha:w⁶na:w⁶][kho:t⁶lot⁶][ʔə:t²lə:t²][ʔu:t²lu:t²][ʔa:t²la:t²][khiat⁶niat⁶][khwɛt⁵nuɛt⁵][khot⁵not⁵][khe:t⁶le:t⁶][kho:t⁶lot⁶]

ตัวขนาดเล็กเตี้ยค่อม

ตัวขนาดเล็กเตี้ยและกลม

ตัวขนาดเล็กเตี้ยมากออกข้าง

ตัวขนาดใหญ่เตี้ยและกลม

ตัวเตี้ยกลมและพองลม

ขนาดเล็กสั้นและกุด

ขนาดเล็กกลมสั้นและกุด

ขนาดใหญ่มากสั้นกุดและกลม

ขนาดใหญ่สั้นกุดและกลม

ขนาดเล็กสั้นมากและแหลม

ขนาดเล็กสั้นมีและกลม

ขนาดใหญ่สั้นมีและกลม

ขนาดใหญ่มากสั้น และกลม

สูงตรงโปร่ง

สูงยาวโค้ง

สูงใหญ่มาก

สูงยาวตัวโก่ง

สูงใหญ่และหนามาก

สูงใหญ่ยาวตัวโก่ง

สูงยาวโค้งปลายกุด

สูงเรียวยาวปลายกุด

ขนาดใหญ่สูงหนายาวปลายกุด

สูงยาวสม่ำเสมอสวยงามมาก

ขนาดเล็กยาวเรียว

ขนาดใหญ่ยาว และหนา

ยาวใหญ่และหนา

ขนาดเล็กแบนยาวและเรียว

ขนาดเล็กยาวและกลม

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[ɲa:w ⁴] “ยาว”	[khe:t ⁶ le:t ⁶]	ขนาดใหญ่ยาวและแบน
	[kha:t ⁶ la:t ⁶]	ขนาดใหญ่ยาวมาก
	[ʔiat ² liat ²]	ขนาดเล็กยาวเร็วเช่นเดียวกับ
	[khiat ⁶ niat ⁶]	
	[ʔo:t ² lo:t ²]	ขนาดเล็กยาวและกลมเช่นเดียวกับ
	[kxo:t ⁶ lo:t ⁶]	
	[ʔa:t ² la:t ²]	ยาวสม่ำเสมอสวยงามมาก
[niaw ¹] “เหนียว”	[nur:t ² nur:t ²]	เหนียวหนืดมาก
	[tuŋ ² tuŋ ²]	เหนียวหนืดและยืดหยุ่นมาก
[nak ¹] “หนัก”	[ʔuŋ ⁶ tuŋ ⁶]	หนักมาก
	[ʔon ² ɲon ²]	ของขนาดเล็กไม่หนักมากนัก
	[ʔon ² ɲon ²]	ของขนาดใหญ่หนักมาก
[nɛ:n ²] “แน่น”	[ʔiŋ ⁶ tiŋ ⁶]	แน่นสนิท
	[ʔɛŋ ⁶ tɛŋ ⁶]	แน่นหนาและแข็ง
	[ʔaŋ ⁶ taŋ ⁶]	แน่นหนาและแข็งมาก
	[ʔo:n ⁵ ʔo: ⁴]	แน่นจนไม่มีที่ว่าง
	[ʔat ⁵ ɲat ⁵]	แน่นแออัดยัดเยียด
[lom ¹] “หลวม”	[bua ⁷ bua ⁷]	หลวมโพรง
	[buay ⁶ buay ⁶]	รูหลวมลื่นเข้าง่าย
	[luay ² luay ²]	รูขนาดใหญ่หลวมและลื่น
[lɛ:w ¹] “เหลว”	[ʔe: ⁶ le: ⁶]	เหลวมาก
	[ʔua ⁶ lua ⁶]	เหลวมากจนเป็นน้ำ
	[ʔe ⁷ le ⁷]	ขนาดเล็กเนื้อเหลวไม่มีริ้วแรง
	[ʔe ⁷ le ⁷]	ขนาดใหญ่เนื้อเหลวไม่มีริ้วแรง
	[ʔia ⁷ lia ⁷]	เหลวจนและทะเหมือนมะละกอเน่า
[mit ⁵] “เจี๊ยบ”	[ci: ⁵ li: ⁵]	เจี๊ยบมาก
	[ʔim ⁵ sim ⁵]	เจี๊ยบมากเช่นเดียวกับ [ci: ⁵ li: ⁵]

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[liam ²] “เลื่อม”	[mɛp ⁶ mɛp ⁶ [ma:p ⁶ ma:p ⁶ [moŋ ⁴ moŋ ⁴ [moŋ ⁴ moŋ ⁴ [ɲup ⁵ ɲup ⁵ [ɲap ⁵ ɲap ⁵ [ɲa:p ⁶ ɲa:p ⁶	เลื่อมเป็นประกายไม่มากเป็นระยะ ๆ เลื่อมเป็นประกายวาววามเป็นบริเวณกว้างเป็นระยะ ๆ ลักษณะกลมเล็กเลื่อมเป็นมันวาว ลักษณะกลมใหญ่เลื่อมเป็นมันวาว เลื่อมมาก เป็นระยะ ๆ เลื่อมมาก เป็นระยะ ๆ ถี่เร็ว เลื่อมมาก เป็นระยะ ๆ เนิบช้า
[piay ⁵] “เปื่อย”	[mu ⁷ ɲu ⁷ [muay ⁵ ɲuay ⁵	เปื่อยแบบพุพองเป็นหนอง เปื่อยมากลักษณะลูกกลม
[lɛ:m ¹] “แหลม”	[pit ⁵ lit ⁵ [pot ⁵ lot ⁵ [co:t ⁶ lo:t ⁶ [co:t ⁶ lo:t ⁶	ขนาดเล็กและแหลมมาก ขนาดใหญ่แหลมเรียวมาก ขนาดเล็กแหลมปลายเสี้ยม ขนาดใหญ่ยาวแหลมปลายเสี้ยม
[tu: ⁶] “ทู่”	[ʔu ⁷ tu ⁷ [mu: ⁶ tu: ⁶	ทู่มาก ทู่มากเช่นเดียวกับ [ʔu ⁷ tu ⁷
[ɲəŋ ⁴] “กระดกขึ้น”	[kəŋ ⁵ dəŋ ⁵	กระดกขึ้นสูง
[san ⁴] “ลาดชัน”	[thi: ⁶ li: ⁶ [thə: ⁶ lo: ⁶ [kiŋ ⁵ diŋ ⁵ [keŋ ⁵ deŋ ⁵ [kəŋ ⁵ dəŋ ⁵ [ki: ⁵ di: ⁵ [ke: ⁵ de: ⁵ [ke: ⁵ de: ⁵ [kə: ⁵ də: ⁵ [ko: ⁵ do: ⁵ [kəŋ ⁵ dəŋ ⁵ [kəŋ ⁵ dəŋ ⁵ [koŋ ⁵ doŋ ⁵	ขนาดเล็กลาดชันมาก ของขนาดใหญ่สูงชันมาก ขนาดเล็กชันมากเช่นเดียวกับ [thi: ⁶ li: ⁶ ขนาดใหญ่ชันชันมาก ขนาดใหญ่หนามชันชัน ขนาดเล็กมากชันตรง ขนาดเล็กชันตรง ขนาดใหญ่ชันตรงไม่ยาวมาก ขนาดใหญ่ลักษณะโค้งชันออกไป มีขนาดใหญ่ชันตรงไม่ยาวมาก เช่นเดียวกับ [kə: ⁵ də: ⁵ ขนาดเล็กชันโค้งลง ขนาดใหญ่ชันโค้งลงมาก

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[suː ⁵] “ตรง”	[khiŋ ⁶ niŋ ⁶]	ขนาดเล็กเหยียดตรง
	[khuŋ ⁶ nuŋ ⁶]	ขนาดใหญ่ตรงหนา
	[ʔiat ² liat ²]	ขนาดเล็กตรงยาวเรียว
[yiat ²] “เหยียด”	[kiŋ ⁵ liŋ ⁵]	ขนาดเล็กเหยียดตรง
	[kɔŋ ⁵ loŋ ⁵]	ขนาดเล็กเหยียดตัวโค้งเล็กน้อย
	[khiŋ ⁶ niŋ ⁶]	ขนาดเล็กเหยียดตรงเช่นเดียวกับ
	[khiŋ ⁵ liŋ ⁵]	[kiŋ ⁵ liŋ ⁵]
	[khuŋ ⁶ nuŋ ⁶]	ขนาดเล็กเหยียดตัวโค้งเล็กน้อย
		เช่นเดียวกับ [kɔŋ ⁵ loŋ ⁵]
	[kha:w ⁶ na:w ⁶]	ขนาดใหญ่มากเหยียดตัวโค้ง
[ŋɔ: ⁴] “งอ” (ขนาดเล็ก)	[loŋ ⁶ khoŋ ⁶]	ของขนาดเล็กงอ
[ŋɔ: ⁴] “งอ” (ขนาดใหญ่)	[lo:ŋ ⁶ kho:ŋ ⁶]	ของขนาดใหญ่มากโค้งงอ
[kɔŋ ⁵] “โค้ง” (ขนาดเล็ก)	[khuŋ ⁶ nuŋ ⁶]	ของขนาดเล็กโค้ง
[koŋ ⁵] “โค้ง” (ขนาดใหญ่)	[kho:ŋ ⁶ no:ŋ ⁶]	ขนาดใหญ่มากโค้งงอ
[ŋɔ:ŋ ¹] “หยิก, หยอง”	[khuɔy ¹ ŋɔy ¹]	หยิกหยองหย้อย
	[khuɔ ⁵ ŋɔ ⁵]	หยิกและฟูขึ้น
	[kha ⁵ ŋa ⁵]	หยิกฟูและบานออก
[khe:ŋ ⁴] “ตะแคง”	[leŋ ⁵ ŋeŋ ⁵]	ขนาดเล็กนอนตะแคงตัวตรง
	[loŋ ⁵ ŋɔŋ ⁵]	ขนาดเล็กนอนตะแคงตัวงอ
	[le:ŋ ⁵ ŋe:ŋ ⁵]	ขนาดใหญ่นอนตะแคงตัวตรง
	[la:ŋ ⁵ ŋa:ŋ ⁵]	ตะแคงตัวตรงเหยียดยาว
[ham ²] “กระเผลก”	[khe ⁵ ye ⁵]	ขนาดเล็กมากเดินกระเผลกเบา ๆ
	[khu ⁵ yo ⁵]	ขนาดเล็กเดินกระเผลกเบา ๆ
	[khu ⁵ yo ⁵]	ขนาดใหญ่เดินกระเผลกมากเจ็บมาก
	[kha ⁵ ya ⁵]	เดินกระเผลกมากและขากาง
[ʔe: ¹] “แอ่น”	[ʔeŋ ² theŋ ²]	ขนาดเล็กแอ่นลง
	[ʔeŋ ² theŋ ²]	ขนาดใหญ่แอ่นลง

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[ʋɔ:m ⁵] “อ่อน”	[ʋɛ:y ⁶ sɔ:y ⁶] [ʋuay ⁶ suay ⁶]	อ่อนมากลักษณะหมดเร็วแรง ขนาดใหญ่อ่อนลักษณะหมดเร็วแรง
	[ʋɛ: ⁶ lɛ: ⁶] [ʋua ⁶ lua ⁶] [ɲuap ⁶ ɲuap ⁶]	อ่อนปวกเปียก อ่อนจนมีลักษณะเหลว อ่อนยวบลงสิ้นเร็วแรง
[say ¹] “ใส”	[tiŋ ² liŋ ²] [cɔŋ ⁵ lɛ:ŋ ⁴] [coŋ ⁵ lɛ:ŋ ⁴]	ใสมาก ใสมากและมีปริมาณน้อย ใสมากและมีปริมาณมาก
[khun ⁵] “ขุ่น”	[ʋe: ⁶ lɛ: ⁶] [ʋua ⁶ lua ⁶]	ขุ่นมาก ขุ่นขึ้นมากเหมือนโคลนเหลว
[hɔ:m ¹] “หอม”	[kum ⁶ kum ⁶] [ɦuay ⁵ ɦuay ⁵] [ɦuan ⁵ ɦuan ⁵] [ɦuat ⁶ ɦuat ⁶]	หอมฟุ้งกระจาย หอมละมุนไชยมาเรื่อยๆ หอมมากไชยมาเรื่อยๆ หอมมากไชยมาเป็นระยะ ๆ
[men ¹] “เหม็น”	[tuŋ ² tuŋ ²] [ŋɛ:t ² ŋɛ:t ²] [ɦuat ⁶ ɦuat ⁶]	เหม็นแรงมากไชยมาเรื่อยๆ เหม็นเล็กน้อยไชยมาเป็นระยะ ๆ เหม็นมากไชยมาเป็นระยะ ๆ
[kiaŋ ⁶] “เกลี้ยง”	[pɔy ⁵ loy ⁵] [pay ⁵ la:y ⁵] [ʋɔy ⁵ hɔy ⁵] [ʋuay ⁵ huay ⁵] [ʋu:t ² su:t ²] [ma:y ⁵ la:y ⁵]	เกลี้ยงกลางางาม เกลี้ยงมากไม่มีอะไรเลย เกลี้ยงเป็นบริเวณเล็ก เกลี้ยงเป็นลักษณะกว้างกลม เกลี้ยงมากราบเรียบ เกลี้ยงไม่มีอะไรเลยเช่นเดียวกับ
	[pay ⁵ la:y ⁵]	
[la:y ⁴] “ลาย”	[phe: ⁶ cɛ: ⁶] [phɔ: ⁶ cɔ: ⁶] [pha:y ⁴ ɲa:y ⁴]	ขนาดเล็กลายเล็กน้อย ขนาดใหญ่ลายมาก ลายกระจายไปทั่ว

คำหลัก	คำแสดงภาพลักษณ์	
[la:y ⁴] “ลาย”	[tha:m ⁵ tha:y ⁵]	ลายพริ้วยทั้งตัว
	[ʔa:m ⁵ ʔa:y ⁵]	ลายพริ้วยทั้งตัวเช่นเดียวกับ
	[tha:m ⁵ tha:y ⁵]	
	[ʔuam ⁵ ʔuay ⁵]	ขนาดใหญ่มากลายพริ้วยทั้งตัว
	[ma:y ⁶ ɲa:y ⁶]	ลายพริ้วยทั้งตัวเช่นเดียวกับ
	[tha:m ⁵ tha:y ⁵]	
[yen ³] “เย็น”	[co:y ⁶ co:y ⁶]	เย็นยะเยือกชั้นเรื่อย ๆ
	[ɲiap ⁶ ɲiap ⁶]	เย็นยะเยือกเป็น ระยะ ๆ
	[ɲa:p ⁶ ɲa:p ⁶]	เย็นมากจนขนลุกขนพอง
[hɔ:n ⁶] “ร้อน”	[wɯ: ⁵ wɯ: ⁵]	ร้อนต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ
	[wɯ:p ⁶ wɯ:p ⁶]	ร้อนขึ้นเป็นระยะ ๆ
	[wa:p ⁶ wa:p ⁶]	ร้อนขึ้นมากมาเป็นระยะ ๆ

3. คำแสดงภาพลักษณ์ที่มี 4 พยางค์

คำแสดงภาพลักษณ์ 4 พยางค์มักปรากฏหลังคำหลัก 3 คำคือ [pen³] “เป็น”, [khw:⁴] “คือ”, [hɛt⁵] “ทำ” ส่วนมากมักจะละคำหลัก ดังนี้

คำแสดงภาพลักษณ์	ความหมาย
[ta ² phwɛt ⁵ ta ² phw: ⁴]	ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
[ta ² lɔ:t ² pɔ:t ² pɔ:ŋ ³]	วิ่งเตลิดไป
[thot ⁵ thot ⁵ thia ⁴ thia ⁴]	มือเท้าสั่นซ่าบ้างเร็วบ้าง
[ci ⁵ pit ⁵ ci ⁵ pi: ⁵]	ขนาดเล็กไม่เป็นระเบียบ
[ka ² tɔŋ ⁵ ka ² tɛŋ ⁵]	ไม่เรียบร้อย ไม่เป็นระเบียบ
[ka ² dik ¹ ka ² din ⁶]	รำเริงเกินขนาด
[ka ² dak ¹ ka ² do: ⁶]	เกินไป เกินพอดี
[ka ² do: ⁶ ka ² dia ⁶]	เกินไป เกินพอดี
[ka ² doŋ ⁶ ka ² deŋ ⁶]	กระโดดหย็องเหย็ง
[ka ² ca:k ² ya:k ² ya:y ³]	กระจัดกระจาย
[ka ² ɲwɛ:t ⁶ ka ² ɲa:t ⁶]	ความยืดขาดไม่เรียบร้อย
[ka ² ɲum ⁶ ka ² ɲɛ:m ⁶]	เขินอายไม่มั่นใจ

คำแสดงภาพลักษณ์	ความหมาย
[ka ² hɔ̃n ⁵ ka ² hɔ̃:n ⁵]	บางหอมแหมม
[ka ² ya:ŋ ⁵ ka ² ya:y ³]	กระจัดกระจาย
[ka ² lo:k ⁶ ka ² le:k ⁶]	ไม่เรียบร้อยไม่มีมารยาท
[ka ² lo:k ⁶ ka ² lon ⁴]	เรียบร้อยไม่เป็นระเบียบ
[ka ² laŋ ⁴ ka ² la:t ⁶]	เรียบร้อยไม่เรียบร้อย
[ka ² luat ⁶ ka ² la:t ⁶]	เรียบร้อยไม่เรียบร้อยเช่นเดียวกับ[ka ² laŋ ⁴ ka ² la:t ⁶]
[kom ⁵ ko: ¹ kom ⁵ ko:y ⁶]	คนไม่แข็งแรงก้ม ๆ เงย ๆ
[ʔi: ⁵ nuŋ ⁴ tuŋ ³ naŋ ⁴]	จริงจังไม่เป็นระเบียบ
[ʔi: ⁵ lut ⁶ thw:t ² thaw ⁶]	ไม่เรียบร้อย
[ʔi: ⁵ luk ² khuk ² khun ²]	เดินไปมาอย่างรีบเร่ง
[ʔi: ⁵ luak ² suak ² suay ¹]	ไม่เรียบร้อย
[ʔw:t ² lut ⁶ ʔa:t ² la:t ⁶]	สกปรกไม่สะอาด
[ʔu ⁵ ʔu ⁵ ʔa ⁵ ʔa ⁵]	ไม่เรียบร้อย
[ma ² cuak ⁶ ma ² ca:k ⁶]	ไม่เรียบร้อย
[ma ² ʔum ⁴ ma ² ʔuay ⁶]	ไม่เรียบร้อย
[ma ² nuŋ ⁴ phwŋ ⁴ phwt ⁶]	เป็นพัลวัน
[ma ² nuŋ ⁴ ma ² nuŋ ⁶]	เป็นพัลวันเช่นเดียวกับ[ma ² nuŋ ⁴ phwŋ ⁴ phwt ⁶]
[ma ² nɔŋ ⁵ ma ² nɔŋ ⁵]	หอมแหมมไม่สมบุรณ์
[ma ² ʔu ⁴ ma ² ʔu ⁶]	ไม่เรียบร้อยคด ๆ งอ ๆ
[ma ² hɔ̃ŋ ⁵ ma ² hɔ̃ŋ ⁵]	ห่างบ้างถี่บ้างขึ้นไม่เสมอ
[ma ² lim ⁴ him ⁴ hi: ⁵]	รีบหรี
[ma ² le: ⁴ pe: ³ pe:t ⁶]	แบนนุบนู้
[ma ² le: ⁴ the: ¹ the:t ¹]	ไปไม่มีจุดหมาย
[ma ² lem ⁴ ma ² tem ³]	ไม่จริงจังไม่ผิดชอบ
[ma ² le: ⁴ pe: ³ pe:t ⁶]	ไม่ดี ไม่งาม ไม่ตรง
[ma ² lam ⁵ ʔam ⁵ ʔa:ŋ ⁵]	ระโยงระยาง
[ma ² laŋ ⁵ ma ² la:w ³]	กระด้ากระด้าง
[ma ² lo:k ⁶ co:k ⁶ ce:k ⁶]	ไม่เรียบร้อย

คำแสดงภาพลักษณ์	ความหมาย
[ma ² lut ⁶ kwɔ:t ⁶ ka:t ⁶]	ความไม่เรียบร้อย
[ma ² lum ⁴ sum ⁴ suw ⁵]	หยอหยางเส่รำซิม
[ma ² loŋ ⁵ toŋ ⁵ neŋ ⁵]	ไม่เรียบร้อย หรองแหรง
[ma ² lauy ² ma ² la:y ²]	หลบ ๆ เลี่ยง ๆ ไม่ตั้งใจทำงาน
[ma ² lo:y ² ma ² le:y ²]	หลบ ๆ เลี่ยง ๆ ไม่ตั้งใจทำงานเช่นเดียวกับ[ma ² lauy ² ma ² la:y ²]
[ma ² lon ⁶ to:n ⁶ te:n ⁶]	ห้อยต่องแต่งไม่เรียบร้อย
[ma ² lo:ŋ ⁵ fi:ŋ ⁵ fi:ŋ ⁵]	ห่างบ้างถี่บ้างขึ้นไม่เสมอ
[ma ² lam ⁴ ma ² lo:y ⁴]	ไม่มีจุดหมายปลายทาง
[ma ² lam ⁴ sam ⁴ soy ⁴]	ไม่ตรงตามคู่ทาง
[ma ² lut ¹ thu:t ¹ thaw ⁶]	ฝนจะตกฟ้ามีดีฟ้ามีว
[ma ² lok ⁵ pok ⁵ pek ⁵]	ความไม่เรียบร้อยไม่สม่ำเสมอ
[ma ² lo:k ² tho:k ² tho:y ¹]	ความไม่เรียบร้อย
[ma ² lo:k ² ko:k ² ke:k ²]	ความไม่เรียบร้อย
[ma ² lon ⁴ fi:n ⁴ fi:uy ⁴]	กระวนกระวาย
[ma ² lo:ŋ ⁵ kho:ŋ ⁵ khe:ŋ ⁵]	ไม่เรียบร้อย
[ma ² lo:ŋ ⁵ soŋ ⁵ seŋ ⁵]	ไม่เรียบร้อย
[mup ⁵ mu: ⁶ mup ⁵ ma:y ⁵]	ไม่ชัดเจนคุมเครือ
[fi ⁵ fiak ⁵ fi ⁵ fi:n ⁵]	กระวนกระวาย
[se ⁵ le: ⁵ se:n ⁵ le:n ⁵]	ไม่เรียบร้อยไม่ตรง
[sa ⁵ sa:y ⁴ ya:y ³ ya:ŋ ³]	กระจัดกระจาย
[sa ² lit ² sa ² dij ⁶]	ระริกกระรี่
[sa ² lo: ¹ sa ² le: ¹]	อาการสะลึมสะลือ
[lot ⁵ lot ⁵ la:w ⁵ la:w ⁵]	สั้นรน ๆ

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้บอกภาษา

รายชื่อผู้บอกภาษา

ในการเก็บมูลความสัมพันธระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทย ถิ่นยโสธร ผู้วิจัยใช้ผู้บอกภาษาใน 9 อำเภอ อำเภอละ 2 คน รวมผู้บอกภาษาทั้งหมด 19 คน มีรายนาม ดังนี้

อำเภอกุตุชุม

1. นางบุญศรี มุละสีวะ อายุ 59 ปี บ้านเลขที่ 4 หมู่ 6 บ้านหนองมาลา ตำบลกุตุชุม อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นางแหมว นาควัน อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 49 หมู่ 5 บ้านสองคอน ตำบลกุตุชุม อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอค้อวัง

1. นายจันดี บุญจันทร์ อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 8 หมู่ 1 บ้านฟ้าห่วน ตำบลฟ้าห่วน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นายทองวัน สุทธิไส อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 54 หมู่ 1 บ้านฟ้าห่วน ตำบลฟ้าห่วน อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอคำเขื่อนแก้ว

1. นายฉลอง คำชู อายุ 50 ปี บ้านเลขที่ 181 หมู่ 5 บ้านโคกกลาง ตำบลลุมพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นางบิ่ง ทาสีทอง อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 113 หมู่ 5 บ้านโคกกลาง ตำบลลุมพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอทรายมูล

1. นายชูชาติ ทองบ่อ อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 124 หมู่ 16 บ้านทรายมูล ตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นางโค แก้วดวงใหญ่ อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 68 หมู่ 3 บ้านหนองสะพัง ตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอไทยเจริญ

1. นางใจ ฮางรี อายุ 50 ปี บ้านเลขที่ 12 หมู่ 5 บ้านน้อยนางาม ตำบลส้มผ่อ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นางไข ไชยฉัตร อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 14 หมู่ 5 บ้านน้อยนางาม ตำบลส้มผ่อ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอป่าติ้ว

1. นายนคร ไชยงาม อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 47 หมู่ 9 บ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นางลิด แสงส่อง อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 42 หมู่ 9 บ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอมหาชนะชัย

1. นางไข โทแสง อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 22 หมู่ 1 บ้านพือฮี ตำบลพือฮี อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นางพา วรสาน อายุ 69 ปี บ้านเลขที่ 10 หมู่ 1 บ้านคูเมือง ตำบลคูเมือง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอเมือง

1. นายสุพัฒน์ งามมาก อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 68 หมู่ 9 บ้านตาดทอง ตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นายดารี เวชกามา อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 80 หมู่ 9 บ้านตาดทอง ตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

อำเภอเลิงนกทา

1. นายจุม โภธิสาพิมพ์ อายุ 71 ปี บ้านเลขที่ 16 หมู่ 13 บ้านเบ็งจาน ตำบลสวาท อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นายบุญหลาย ผ่านเมือง อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 35 หมู่ 13 บ้านเบ็งจาน ตำบลสวาท อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสุริยา ทองคำ
วันเดือนปีเกิด	17 มีนาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	21/30 หมู่ 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์โปรแกรมวิชาภาษาไทย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต โทร 076 – 222370 ต่อ 313
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	ศศ.บ. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยทักษิณ
พ.ศ. 2549	ศศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ